

СПОБОДНЕ НОВИНЕ

број 163
14. септембар 1996.
цена 7 динара



СЛОБОДАН ЛИЛИЋИ

КОСОВО РЕПУБЛИКА
СРБИЈА АУТОНОМИЈА

ИТАЛИЈА 2000 ITL, ФРАНЦУСКА 6,30 FRF, ШВАЈЦАРСКА 5 CHF, АУСТРИЈА 40 ATS, СР НЕМАЧКА 5,00 DEM, ШВЕДСКА 25 SEK, БЕЛГИЈА 40 BEF, ХОЛАНДИЈА 4 HFL, ГРЧКА 500 GRD, НОРВЕШКА 28 NOK, ДАНСКА 35 DKK

С Л О Б О Д Н Е Н О В И Н Е

ЗАЈЕДНО!

БИРАЧИ!

ОПОЗИЦИЈО!

СВИ НА ИЗБОРЕ 17. НОВЕМБРА,
ДА ОСЛОБОДИМО БЕОГРАД, НИШ, КРАГУЈЕВАЦ, ЧАЧАК,
НОВИ САД...

ДА ОСЛОБОДИМО НТВ СТУДИО Б И ДРУГЕ МЕДИЈЕ,
ИСТИНУ И ОЧИ СРБИЈЕ.

ПРИСТАЛИЦЕ СРС, СПО, ДС, ДСС, ГСС, ДЦ
И СВИ КОЈИ СТЕ ЗА ПРОМЕНЕ,
УДРУЖИТЕ СЕ 17. НОВЕМБРА
ПРОТИВ СПС-А И ЈУЛ-А!

ВАЖАН ЈЕ СВАКИ ГЛАС.
МОЖДА ЈЕ УПРАВО ВАШ ОДЛУЧУЈУЋИ.
ЗАТО, ИЗАЋИТЕ СВИ НА ИЗБОРЕ,
ЗА СРБИЈУ, ЗА СЕБЕ!

П О Б Е Д И М О !

ЗАЈЕДНО!

ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ

Губићемо док вам
не досади

Стр. 8-9

МИЛАН БОЖИЋ

Преширока
коалиција

Стр. 10-11

ИЗБОРИ, ПЕТИ ПУТ

Нема места депресији

Стр. 13-16

АМЕРИКАНЦИ БРКИЋУ:

Охрабрујемо Вас!

Стр. 17

ДРУГИ ИЗБОРНИ КРУГ:

Градови светлог
образа

Стр. 18-21

ТАКО ТО РАДЕ "ГОСПОДА"

Воја као Штула

Стр. 24-25

КАКО СУ ПОКРАДЕНИ ИЗБОРИ

Лепеза идеја за Гану

Стр. 26-29

ЦРНА ГОРА

Е, сад ће Момир да

тужи

Стр. 32-33

КОСОВО

У Руговином селу
гласали Слобу

Стр. 36-37

ДР ЈОВАН МАРИЋ

"Море се још
издурати"

Стр. 40-42

ЗАПАД И ИЗБОРИ

Хтели сте - имаћете!

Стр. 43-45

НОВА ТАЈНА ПОЛИЦИЈА

Баца иде даље

Стр. 48-49

ВИДОСАВ СТЕВАНОВИЋ

Ово је мој последњи
интервју

Стр. 56-59

ЦРНЕ ТАЧКЕ

Бирачима који излазе на други круг гласања за изборе у локалу свакодневно се сугерише да гласају за леву коалицију јер би, гласањем за "Заједно", њихово место постало "црна тачка на политичкој карти Србије". Тиме је коалиција заправо регистрована као једини прави политички противник.

СОЦИЈАЛИСТИЧКА ПАРТИЈА СРБИЈЕ
ОПШТИНСКИ ОДБОР СПС ПАРАЋИН

У ПРВОМ КРУГУ ГЛАСАЛИ СТЕ ЗА СЛОБОДАНА
МИЛОШЕВИЋА И СОЦИЈАЛИСТИЧКУ ПАРТИЈУ.

17. НОВЕМБРА ЈЕ ДРУГИ КРУГ ГЛАСАЊА
ИЗАЋИТЕ - ГЛАСАЈТЕ

ДОБРО РАЗМИСЛИТЕ КОМЕ ЋЕ ТЕ ДАТИ СВОЈ ГЛАС.

НЕ МОЖЕ "ЗАЈЕДНО"

ГЛАСАТИ ЗА ЊИХ, ЗНАЧИ ПОЛИТИЧКИ И ЕКОНОМСКИ ИЗОЛОВАТИ ОПШТИНУ ПАРАЋИН ОД ЗВАНИЧНЕ ВЛАСТИ И ПОЛИТИКЕ СЛОБОДАНА МИЛОШЕВИЋА, КАО И РУШЕЊЕ МОСТОВА ПРЕМА БЕОГРАДУ.

ЖЕЛИТЕ ЛИ ДА ПАРАЋИН БУДЕ ЦРНА ТАЧКА НА ПОЛИТИЧКОЈ КАРТИ СРБИЈЕ?

РАЗМИСЛИТЕ!

ДОК ЧИТАТЕ ОВЕ РЕДОВЕ ОНИ СЕ ВЕЋ СВАЂАЈУ ОКО ФУНКЦИЈА И ПОДЕЛЕ ВЛАСТИ.

ОНИ НИСУ "ЗАЈЕДНО"

НЕ МИСЛЕ ОНИ О НАРОДУ ВЕЋ САМО КО ЋЕ ОД ЊИХ ДА СЕ ДОМОГНЕ ФУНКЦИЈА. КРИМИНАЛА У СРБИЈИ ИМА НАЈВИШЕ ТАМО ГДЕ СУ ОНИ БИЛИ НА ВЛАСТИ.

ЗАШТО НИСУ ПОКАЗАЛИ ВАМА СВОЈЕ ФОТОГРАФИЈЕ И БИОГРАФИЈЕ???

РАЗМИСЛИТЕ!?

ВАШ ГЛАС ОДЛУЧУЈЕ

Други круг

Други круг тзв. локалних избора, односно избора за скупштине општина и градова, као и за Скупштину Војводине, по много чему је, у профилисању политичких перспектива Србије, важнији од избора одржаних 3. новембра, на којима су бирани посланици за федерални парламент.

Победа опозиције на савезном нивоу у смислу освајања власти и мењања карактера трулог система практично и није била могућа, чак и да је нека од опозиционих странака или коалиција добила апсолутну већину у Већу грађана Савезне скупштине.

Та победа, да је до ње дошло, само би показала да је "савезни ниво", као место одлучивања и одређивања политичких, економских и друштвених токова у земљи, најобичнија фасада, па и фикција, а да су све полуге моћи и све упоришне тачке последњег европског "црвеног острва" концентрисане у републикама.

Било би, наравно, лепо, а у психолошком смислу веома значајно, да је

дошло и до "савезне победе", јер би се неки неизбежни процеси, од којих зависи будућност грађана Србије и Црне Горе, значајно убрзали, али то је, бар у овом тренутку, друга прича.

С победом опозиције на локалном нивоу, с веома изгледном и уз мало дисциплине опозиционо одређених бирача готово сигурном победом у општинама и градовима, као и у Војводини, ствари стоје сасвим друкчије.

Општинска, градска и покрајинска власт је, ипак, у много чему, а пре свега по могућностима за реализацију страначких програма везаних за свакодневни живот људи, конкретна власт, без обзира на ригидни централизам и на низ накарадних нормативних решења која регулишу републичке и локалне надлежности.

Опозициона већина у скупштинама општина и градова и у Скупштини Војводине представљала би (и представљаће, надајмо се) почетак парања већ добро убуђале чарапе навучене на лице ове земље и њених грађана.

Страх режима од губитка власти, пре

свега у градовима, а нарочито у Београду, Нишу, Крагујевцу и Новом Саду, страх с елементима панике, више је него очигледан.

Неке поруке социјалистичких паша и пендрекаша из ових градова, уоквирене у бескрупулозне претње да ће грађанима, ако се одреде за опозицију, бити теже, јер се мора "куцати на савезна и републичка врата, а тамо су наши", то најбоље потврђује.

Потезање таквих "аргумената", који недвосмислено показују да социјалистима и њиховим "коалиционим партнерима" грађани уопште нису важни и да им је важно једино да сачувају фотеле, беспримеран је скандал у светским размерама, али и још један поуздан знак да опозиција за противника има најобичнију банду јајара и сецкеса.

Други круг тзв. локалних избора ће, дакле, бити и својеврсна борба против криминала, јер ће се са сваким неизабраним одборничким кандидатом Социјалистичке партије Србије, Југословенске левице и Нове демократије, криминални тице у коме живимо значајно сузити.

Претњама да ће општине и градови с опозицијом на власти имати тешкоћа у комуникацијама са републичким и савезним органима не треба придавати велики значај.

Те претње су последњи "штих" успаничених, а и када би биле реализоване, и када би републички и савезни органи значајније "гушили" опозиционе општине и градове, највећу штету би, психолошки али и политички, претрпео управо режим.

У другом кругу тзв. локалних избора испит не полажу опозиционе странке и коалиције, већ опозиционо одређени бирачи..



Аутсајдери

И

зјаве лидера демократске опозиције да су задовољни исходом Савезних избора неки коментатори, чак и независних новина, назвали су лакрдијом, те да више служе као алиби за катастрофални учинак својих партија, што, наравно, не само да није тачно, већ је и малициозно ујдурисање чињеница које су и сами побројали. Јер, ако наводе незапамћени медијски терор уз систематско сатанизовање опозиције, закулисне работе са Драгославом Аврамовићем, репресивно застрашивање појединих функционера и истакнутих чланова странака - од хапшења до батинања, отворене крађе гласова, дакле у условима где се беспризорно удара на свест и расположење већег дела изборног тела, онда је и прави подвиг имати макар и једног добијеног посланика.

Друга је ствар шта се догађало и још се догађа (пред други круг локалних избора) унутар саме опозиције, нарочито Коштуничино хоћу-нећу и његово лицитирање око поделе посланичких мандата. О Војиславу Шешељу да и не говоримо; као у славним данима 1992. било га је на Бастиљи само онда када се обрачунавао са Вуком и Ђинђићем, не штедећи успут ни Коштуничиних девет мачака. Можда све то изгледа смешно и перверзно, али оставља дојам неозбиљности Милошевићевих опонената што и није наиван учинак Радикала. Прикљештењ између зла и горег, народ се, да Богу не би згрешео, ипак одлучује за мање зло. Да до краја скандализује ствар са демократском опозицијом, свој интелектуални напор ових дања није штедео ни други Војислав, само не путујући као Шешел, већ из свог кабинетског шапирографа одашиљући летке по Старом Граду, Савском Венцу, Врачару, Звездари и шире, са поруком да у другом кругу локалних избора не треба гласати за кандидате Коалиције "Заједно", јер је у њима препознао "сповце" и пошто су они гори и од самог Жике Мушкетике, саветују бирачима да заокруже "сповце" и "јуловце" уз слоган "верни себи, верни вама". Недостaje само његов препознатљив имиџ "доследног антикомунисте".

У таквом амбијенту добити двадесет два посланика у Већу грађана и завршити први круг локалних избора убедљивим вођством у најзначајнијим центрима Србије, Коалиција "Заједно" не може да буде ни разочарана, ни обесхрабрена.

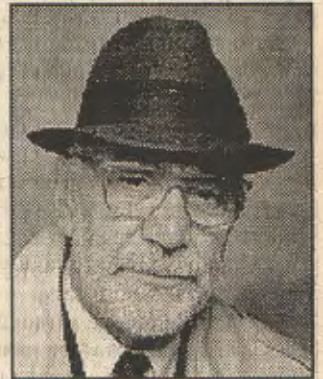
Да којим случајем није било контроверзног тренера Драгослава Аврамовића који је у састав најављеног "Дрим тима" на силу убадио аутсајдере, специјалисте за аутоголгове, успех би био значајнији јер се испоставило, простим математичким сабирањем, да је "доследна" странка на савезним изборним листама гласала другачије.

О улози Америке на овим изборима вероватно ће писати у својим мемоарима, господин Ник Барнс, чији су овдашњи дипломатски представници уочи самих избора обилазили неке фабрике и сретали се са високим функционерима СПС остављајући утисак да Вашингтон подржава режим Слободана Милошевића и да му је више стало до дејтонског посла него до промоције демократије и економских реформи у Југославији. Званично, господин Барнс негира такве дисинуације изражавајући "трајну забринутост" његове Владе за развој демократије у Србији и Црној Гори, а што се тиче избора у Југославији, сматра да су били оштећени "бројним проблемима" које су Вашингтону сигнализирани амерички и остали међународни посматрачи. Из још једног званичног саопштења Срејт департамента сазнајемо да ће САД задржати такозвани спољни зид санкција. "Тај зид је веома важан. Он ускраћује Србији право на чланство у веома важним финансијским институцијама као што су Међународни монетарни фонд и Светска банка, сва док не видимо напредак око ратних злочинаца и Косова" - гласи последња порука из епицентра америчке спољне политике.

За разлику од званичног Вашингтона, обичан Американац се ишчуђава што Србија тако упорно гласа за празне новчанике.

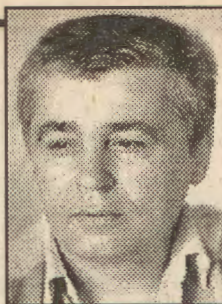
И много поразније, Србија се одлучила, као једина источноевропска земља да настави континуитет славног Лењиновог Октобра, да не мења режим, политички и економски систем, да сама себе убија једним тајновитим мазохизмом којег ће тешко разумети генерације које долазе. Наставља, дакле, континуитет парадоксалног режима који је према потреби заговарао рат и мир, национализам и интернационализам, уз естравичне године хиперинфлације и незапамћене пљачке народа; режима који је разорио сопствену привреду и присилио на бекство стотине хиљада младих и образованих људи да би, на крају, своју државу претворио у најбројнији дом стараца на свету.

Орвел је био у праву да ће постојати и таква земља.



Богољуб ПЕЧИЋ

Србија се одлучила, као једина источноевропска земља, да настави континуитет славног Лењиновог Октобра, да не мења режим, политички и економски систем, да сама себе убија једним тајновитим мазохизмом којег ће тешко разумети генерације које долазе



У тунелу, усред мрака...

Победа левице на савезним изборима неће донети "просперитет и стабилност" Србији и Црној Гори, како су обећавали и како обећавају победници, већ ће, уз више очекиваних и још више неочекиваних изазова и тензија, увести земљу, па и регион, у раздобље нове дубоке свеукупне кризе и свакојаких ломова са несагледивим дугорочним последицама.

Та победа ће, знатно брже него што је у овом часу видљиво, директно и индиректно, на унутрашњем и на спољном плану, изоштрили и "заковати" све постојеће политичке, економске, друштвене и моралне проблеме, али ће, што је много горе и опасније и што се већ назире у онеспокојавајућим контурама, бити снажан генератор и многих "премијерних" невоља.

Оптимисти мисле и процењују да ће апсолутна (и апсолутистичка) власт социјалиста, комуниста и новодемократа на савезном нивоу (додуше без жељене двотрећинске већине) само продужити агонију. Камо среће да је тако! Права агонија, неупоредиво слојевитија, разорнија и болнија од тренутне, уз реалну могућност да се изроди у неконтролисани хаос, тек предстоји.

Из пописа драстично недемократских поступака режима током избора сасвим сигурно ће (без обзира на углавном неутемељене приче да запад подржава Слободана Милошевића) произаћи озбиљне неприлике на спољном плану, јер тај попис антицивизацијских поступака левице на путу до изборне победе, и по квантитету и по квалитету, превазилази све досадашње сличне пописе.

Амандман на изборни закон, на основу кога је промењен број изборних јединица, апсолутно је нелегалан, јер је усвојен у Савезној скупштини уз помоћ посланика без правно ваљаног мандата (одбегли радикали) и простом а не уставом условљеном двотрећинском већином.

Неравноправност опозиције и владајућих странака у медијима овога пута је, без икаквог фингирања, уз отворено и дрско навијање државних, парадржавних и приватних (?) телевизијских станица за коалицију левих снага, достигла размере политичког криминала првог реда, надмашујући све што је у том погледу до сада виђено.

Остању у нашим медијима ових дана је, уосталом, свој суд дала и престижна организација за људска права и слободе из Њујорка "Фридом Хаус", тврдећи, уз обимну аргументацију, да се слобода штампе у Србији и Црној Гори може поредити још једино са слободом штампе у Северној Кореји, Таџикистану, Куби, Туркестану и Кини, што ће Београду и Подгорици (с обзиром да ставове "Фридом Хауса" уважавају све релевантне међународне институције) донети велике главобоље и на кратке и на дуже стазе.

Однос левице према медијима "оверен" је, између осталог, и скандалозним програмским начелима ЈУЛ-а о информисању, а "парафиран" је већ реализованим "казненим одредбама" (премлаћивање Милована Бркића, физичка тортура над породицом новинара "Наше Борбе" у Белој Цркви) чију ескалацију тек треба очекивати.

На запрепашћење страних посматрача, бирачки спискови су били недоступни опозиционим странкама и нису третирани као изборни материјал већ су имали статус државно-полицијских докумената, а то је социјалистима, појачаним јуловцима и новодемократама, омогућило неометане манипулације са "мртвим душама" и "непотајање" великог броја гласача.

Уз познате мушке са бирачким списковима на Косову, на овим изборима су грубо повређена уставна, људска и политичка права многих Муслимана из Сањцака, јер су тамо из бирачких спискова нестала и цела села, због чега је лидер Странке демократске акције Сулејман Угљанин, с разлогом али безуспешно, неколико дана штрајковао главу.

Опроцедури бројања гласова и о састављању изборних записника (што је најважнији и најпресуднији моменат за утврђивање стварних изборних резултата) најбоље говоре многе конкретизоване и документоване притужбе странака с терена.

Онемогућавање приступа бирачким местима акредитованих представника опозиције и страних посматрача био би, у свакој демократској и правној држави, довољан разлог да се избори пониште, а у Србији је такво кабадахијско понашање власти имало третман ситних инцидената.

Ујеку предизборне кампање хапшени су посланички кандидати (радикали и представник синдиката), а забележен је и случај премлаћивања опозиционог посланичког кандидата (Гора) у просторијама полиције.

По окончању избора, ваљда да би се одмах и домаћој и светској јавности показало какав ће бити карактер власти социјалиста, јуловаца и новодемократа, у полицијске испоставе су привођени на "информативне разговоре" или су хапшени контролори бирачких места из опозиционих редова, а забележена су и отпуштања с посла узорних грађана и врских стручњака само зато што су представљали опозицију у изборним комисијама.

На овај попис поступака власти током избора указала је, делимично, својим сао-

пштењем, и Амбасада САД у Београду, а о "забрињавајућем развоју демократских норми у Србији и Црној Гори" изјаву је, у Вашингтону, дао и представник америчке администрације Ник Бернс, и то само неколико часова по затварању овдашњих бирачких места.

У бедљиво сведочење о намераваном даљем "усавршавању" тоталитаризма и убедљиву најаву наставка гушења основних људских и политичких права и слобода понудили су изборни победници у Црној Гори, вероватно и у име изборних победника у Србији, сензационално експлицитним потезима и изјавама двојице својих челника; црногорски председник Момир Булатовић је најавио судски прогон опозиционих првака Новака Килибарде и Славка Перовића због "увреда" у предизборној кампањи, а председник црногорске Народне скупштине Светозар Маровић је поручио да у Црној Гори, убудуће, нико ко није члан владајуће странке неће моћи да добије иоле сложенији и важнији посао.

Могуће је, наравно, да је Америка, из стратешких интереса, "навијала" за Слободана Милошевића да би га искористила и онда у повољном тренутку сурово казнила, али ће Бил Клинтон, после свега што се на изборима у Србији и Црној Гори догађало, морати, због своје јавности и због поштовања основних демократских начела на којима почива савремени свет, да радикално заоштри однос према овим просторима.

Шта би се десило у Америци када би демократе најавиле судски прогон Роберта Дола због "увреда" нанетих Билу Клинтону у предизборној кампањи и када би с највишег места отворено поручиле да на америчком тлу за републиканце неће



бити иоле озбиљнијег и важнијег посла?

Месеци који следе ће, све у свему, због победе левице на савезним изборима, а нарочито због начина на који је та победа остварена, донети много невоља Србији и Црној Гори на спољнополитичком плану. Спољни зид санкција ће остати на снази; актуелизоваће се питање Косова и изручивања оптужених за ратне злочине; за повратак у УН и остале међународне организације Србија и Црна Гора ће морати на "шалтерче", с кога ће бар неколико пута бити враћене. Уз све то, Београд и Подгорица ће, у паничном трагању за страним капиталом, наилазити на непробојне бедеме, овога пута без могућности "вађења" на "неправедне, ничим изазване и геноцидне" санкције.

Насложенији проблеми ће, ипак, уз значајно учешће спољнополитичких карамбола, а по суровој логици спојених судова, настати у земљи.

Трепљивост у социјалној беди (две трећине грађана су класични сиромаси или су на ивици егзистенције) већ се убрзано топи, а доминација ЈУЛ-а подстаћи ће антикомунистичку хистерију какве на овим просторима и није било и ископаће најопасније идеолошке ровове.

Најгоре, све у свему, тек долази, јер су, користећи опробана али и нова средства тоталитаризма, користећи најцрњи арсенал политичких превара народа и политичког терора над неистомишљеницима, победили најгори.

У тунелу, усред мрака, овде опет сија звезда петокрака. Наравно, сва у крви. У таквој ситуацији и с оним што ће она произвести, црно нам се пише, и као појединцима, и као народима, и као држави.



Губићемо док вам не досади

Као изворни антикомуниста заправо се и радујем оваквом исходу који обезбеђује да прљаве полове издаје народа и државе заврше они који су их и зајочели и да, када коначно оду, не остане ни трунке сумње у поубност те идеологије, чиме ће се Србија заувек излечити од комунизма. Да смо ми победили и били принуђени да потписујемо разне капикулације, које следе врло брзо на основу Дејтонског споразума и под притиском света, отворили бисмо могућност њиховој скорој повратка на власт и затворили задуго врата демократији, што никако није стратешки интерес, ни опозиције, ни целе нације. Зато, нека владају док све не продају, ми можемо губити више него што они могу да издрже.

Пораз опозиције на изборима 1996. године нимало се не разликује од свих досадашњих пораза и избора у Србији. Све је било исто као и 1990, 1992. и 1993. године, па чак и горе, а многи су се, ипак, надали победи.

Медијски потпуно блокирани, поре него икада, без икакве шансе да народу објасне зашто власт не ваља и шта они нуде, без новца за основне трошкове кампање, осиромашени, заморени, опањкани и сатанизовани до краја, лидери опозиције су заправо очекивали чуда, наивно верујући да она постоје и да је живот бајка у којој на крају тријумфује добро и правда. Јер само чудо је могло донети победу са одаквим медијским притиском на бираче, које је опозиција погрешно оценила политички довољно зрелим да се одупру пропаганди владајуће странке, сматрајући да ће она деловати контрапродуктивно и огадити народу и Тиранина и његову жену која је свакога дана и вечери муцала са свих екрана и свих програма о левици и једнакости, немилице трошећи народну имовину на раскошне промоције и помпезна лутавања са свим члановима које је похватала и потплатила по Србији. Очекивала је опозиција такође да у таквој, неравноправној трци, буду равноправно третирани и на бирачким местима на којима се све одлучује, али не гласањем бирача, него бројањем гласова, а опет су их са тих мес-

та истерали где год су могли, од Косова до Лесковца, Зајечара, Краљева или Прокупља, па је очигледно да су победили само тамо где су сами бројали гласове, а изгубили у свим већим градовима у којима контролу нису могли спречити.

Избори на којима се установи и најмања крађа гласова одмах су нерегуларни и поништавају се свуда у свету, а код нас је то уобичајена пракса у којој најновија отворена крађа на Косову, где је "гласало" пет пута више бирача него што има Срба, па су тај вишак прогласили албанским гласовима, иако Албанци јавно негирају своје учешће на изборима, пролази регуларно и још се сматра тријумфом и победом. Уз овакву опозицију то је и могуће, али је немогуће било где у демократском свету, који се јавно, саопштењем америчке владе, скандализује изборима у Југославији, оштро критикујући потпуну медијску блокаду, манипулацију са бирачким списковима и бројањем које траје онолико дуго колико је потребно за крађу и штимовање резултата, реагујући оштрије и брже него било који опозициони лидер. Затечени у погрешној процени због које су занемарили све, и медије, и бројање, и контролу, и опет попили пораз, већи него икада до сада, лидери опозиције ћуте и о медијској блокади, и о крађи гласова, и о свим нерегуларностима, признајући тако своју кривицу и немоћ да се пре избора одупру иза-

зову победе, и безусловно затраже и обезбеде демократске изборне услове, имало сличне онима у Француској, Енглеској или бар Бугарској и Румунији. Дебакл који су доживели ваљда ће их коначно уверити да нема победе саме по себи, да се све мора изборити и одрадити на уобичајени, цивилизовани начин, при мерен свету и веку у којем живимо, да кампања пешке по Србији, у мраку и страху, не доноси ништа, и да је телевизија алфа и омега борбе за демократију у целом свету, па мора бити и код нас.

ПОБЕДА ЗА ИЗЛЕЧЕЊЕ

Новинарку лондонског "Тајмса" која ме недавно интервјуисала питала сам просто: да ли је могуће да у Енглеској буду избори и буду регуларни, а да опозициона Лабуристичка странка не може користити телевизију ни на који начин, а владајућа странка је злоупотреби максимално за своју пропаганду и ружење лабуриста и лидера те партије на све могуће начине, а она ми је, наравно, одговорила да је то незамисливо. Пошто је за Енглеze незамисливо, мора бити и за Србе, и то је разлог што ове изборе лично не признајем и сматрам да се нису ни догодили. Као изворни антикомуниста заправо се и радујем оваквом исходу који обезбеђује да прљаве полове издаје народа и државе заврше они који су их и започели и да, када коначно оду, не остане ни трунке сумње у поубност те идеологије, чиме ће се Србија заувек излечити од комунизма. Да смо ми победили и били принуђени да потписујемо разне капикулације, које следе врло брзо на основу Дејтонског споразума и под притиском света, отворили бисмо могућност њиховог скорог повратка на власт и затворили задуго врата демократији, што никако није стратешки интерес, ни опозиције, ни целе нације. Зато, нека владају док све не продају, ми можемо губити више него што они могу да издрже.

Да себе ипак издвојим од опште глупости и опозиционе еуфорије у сигурну победу, учинила сам што сам могла борити се прво против удруживања опозиције, затим утичући да се не прихвате изборни услови, и у јеку предизборне кампање сам предлагала бојкот избора због потпуне медијске блокаде која мора донети пораз. Тако се и догодило. Видљиво је било свима, неоптерећеним партијским притисцима и мишљењима ових или оних саветника и душебрижника, стиглих одсвуд, а невидљиво баш онима који доносе одлуке. Занети могућом победом, опозициони лидери су заборавили сва претходна искуства недемократских избора и безуспешних удруживања и опет су сакрили своје име, презиме и странку иза некога и нечега, народу потпуно неважног и непознатог, те прошли очекивано лоше. Да Аврамовић може заменити Драшковића и да је од њега важнији и утицајнији тврдили су разне анкете и завидни лидери мањих странака опозиције, и кажњени су сви безименом

листом коју многи бирачи, навикли на идентификовање имена лидера и странке, нису разумели па су гласове давали листама са именима Слободана Милошевића или Војислава Шешеља, који је тако профитирао бар шест мандата. Замислимо само листу Социјалистичке партије Србије или Српске радикалне странке без имена Слободана Милошевића или Војислава Шешеља и јасан је учинак погубне и сталне жеље, нарочито Српског покрета обнове, да се уједини и утопи у безличност наметнутих спасилаца.

ШТО ГОРЕ ТО БОЉЕ

Поред тога, иако стварност препуна странака насталих од једне странке, које, свака за себе, опстају и јачају, демантује народну причу о удруживању опозиције, опозиција се опет покушала ујединити, несигурна у себе а и да услиши вапаје и молбе народа и остала кратких рукава. Као и увек до сада, бирачи су и поред крађе и нерегуларности добро наградили оне који неће да се удружују и оне који раде све што могу на разједињавању, на ширењу мржње и цепању народног бића. То је тако нормално и оче-



кивано у народу који слогу промовише у национални циљ, недостижан генерацијама Срба расточених и несложних у самом нуклеусу нације, у породици, од царске, до сељачке. Мржње, убиства, вађења очију, дављења, тровања, сакаћења браће и очеве, историја су наших владарских породица од Немањића до Карађорђевића и Обреновића, па и породица сељака, радника, грађана и малограђана, од настанка нације до данас. Верујем да и сада у Србији или Црној Гори не постоји ниједна политички хомогена породица која је гласала за једну политичку странку, и да су породичне свађе око странака и лидера обележиле и ове изборе у свакој кући. У таквом народном бићу, непроменљивом и трајно разбијеном, не може се ништа саградити на заједништву, удруживању, слози или помирењу. То је увек губитничка варијанта, што доказује и последња победа владајуће странке која је успешно, и народу своје примерено, ширила лажи, распиривала свађе, копала ровове, ружила опозицију, затворила им све медије, измишљала њихове изјаве смањујући ефекте кампање скривањем њеног програма и народа којем говори, што је изазвало навијачко задовољство дела бирача који су им давали гласове уживајући у разликама и неуспеху суседа, брата, пријатеља, несвесни да су у ствари гласали против себе. Тако ми сасвим реално и примерено делује једна бео-

градска прича о старцу, пензионеру, који је дан пре избора изашао рано из куће да подигне пензију у банци. Чекао је у реду на шалтеру од 8 до 15 часова, и када је стигао обавештен је да нема новца и да не може подићи пензију. Несрећан је кренуо кући, али је због штрајка Градског саобраћајног предузећа морао пешачити до куће нова два сата. У солитеру где станује није радио лифт, па је морао пешке до осмог спрата. И када је коначно стигао до стана, све невоље је испрчао жени закључивши: "Е, још ако Слоба не победи сутра на изборима, пропашћемо потпуно, нема нам спаса!". Очито да је Слоба упознао народ којим влада, за разлику од лидера опозиције који упорно нуде промене на боље, иако народ то не жели. Што горе - то боље, стара је и непроменљива српска национална прича која побеђује вековима, и то је тајна успеха и опстанка комуниста задњих пола века, а изгледа иду и даље.

ДА КОМШИЈИ ЦРКНЕ КРАВА

То, наравно, није прича целог народа, није чак ни његовог већег дела, него мањег, увек, па и на овим изборима, али они некако стално испадну већи. Као и на прошлим, и на овим изборима, од изашлих бирача, за горе је гласала мањина, а за боље већина бирача, која је дала глас опозиционим странкама. Ти гласови су, међутим,

растурени по разним партијама са скоро истом понудом, али у различитом паковању, углавном персонално и лидерски обојеном. Та цепања веће половине су опет трајног карактера, непроменљива и стална до безнадежности. Само слога Србију спасава, каже вековна народна тежња, а пошто слоге никада неће бити, ни спаса изгледа скоро неће бити.

Најбољи и најсвежији доказ те неслоге и погубне мржње и зависти која уништава и људе и нацију је Демократска странка Србије и њен лидер, члан Коалиције "Заједно" на савезном изборима, а љути непријатељ на локалним, заслепљен мржњом и жељом за неуспехом Коалиције до те мере да штампа летке против њених кандидата, у којима позива бираче да гласају за СПС, а не за "Заједно". Летке убацују у сандучиће по Старом Граду, Врачару, Савском венцу и по целом Београду. То су, наравно, чинили и у првом кругу локалних избора, а понављају ових дана и у другом кругу, иако кандидата те странке скоро да и нема по општинама, изузев мало на

Старом Граду, а још мање на Врачару, где је већ у првом кругу испао бивши председник те општине којом је царовала Демократска странка Србије. Невероватна мржња према другим, већим странкама која паралише све покушаје консолидације опозиције у задњих пет година, видљива свим грађанима и бирачима, донела је подршку око 90.000 Београђана, следбеника познате српске филозофске мисли "да комшији цркне крва", што је и једини програм Демократске странке Србије. И ови избори су показали да је то мрачна рупа опозиције у којој се концентрише народни отпад и растурачка национална енергија мржње, нимало различита од оне на којој се хране и опстају леве снаге, окупљени око жене која и личи на зло. Лидер Демократске странке Србије личи на њу, а обоје их спаја сличан изборни резултат, поразно мањи од свих жеља и анкета, али недовољно мали за наду да се народ мења под притиском цивилизацијских токова. Ружну слику створену у демократском свету о Србији и нама, као примитивном и профашистичком народу, сасвим потврђују гласови дати ДСС-у и ЈУЛ-у и сличним странкама, јер за народ који има толико лудака, екстремиста и мрзитеља, свега и свакога, има мало наде да се ускоро укључи у демократски и цивилизовани свет.

Дан после

Порука коју су бирачи Србије ујугули својим политичарима мола би да гласи: "Верујемо Милошевићу да је довољно безобзиран и префреден да води државу, али не верујемо његовим логовима који воде јавне послове"

Најгоре је када се сопствене прогнозе које вам се не допадају испуне. И, заиста, новине су биле препуне предвиђања победе владајућих социјалиста у Србији и Црној Гори. То, наравно, с обзиром на изборни систем и апстиненцију Албанаца на Косову није било тешко предвидети. Али, и поврх свега, сви су предвиђали преко 40% гласова и преко 60 мандата социјалистима. Чак сам и ја, и то баш у овим, "својим сопственим" новинама пре једног шест месеци пројектовао мање-више овакав резултат што не само да је изазвало незадовољство многих опозиционих колега који су ме критиковали као да, у најмању руку, "радим за полицију" већ и моје сопствено. Но, ипак, сви смо се тешили да ће се на самим изборима показати да је бирачко тело много зрелије и да ће се тенденција пораста коју су странке владајућег режима показивале пред изборе прекренути. На жалост то се није десило.



Милан БОЖИЋ

Бројеви су суровији од људи. Сувопарним речником речено, СПС-ова коалиција у Србији и још више, ДПС у Црној Гори, су забележили апсолутну победу. Једино чиме опозиција може да се утеши је околност да им збир мандата (84) не даје двотрећинску већину (92). Зато ће владајућа коалиција, ако јој буде потребно да мења устав - што се по некима скоро сигурно може очекивати јер Милошевић више не може да буде биран за председника Србије па му је дошло време да се премести на савезни ниво, али разуме се, са много озбиљнијим овлашћењима које има садашњи, стварни и политички манекен - председник Лилић - морати да пронађе још 8 гласова. Не треба ни сумњати да ће се тих 8 "издајника опозиције" лако наћи. Мање ако већ не чекају у реду.

Слика је, очигледно, мање-више иста и у Србији и у Црној Гори. Једино је због одсуства неке радикалне политичке опције полут Шешеље у Србији, бирачко тело још наклоњеније властима па је ДПС постигао и апсолутну надполовичну већину гласова.

Зато ћемо се, ипак, позабавити само Србијом.

ОПАСНЕ ИЛУЗИЈЕ О МИЛОШЕВИЋУ

Не вреди се заваравати да је овакав резултат Милошевића неочекиван. Јер, Милошевић је и на републичким изборима децембра 1993. имао преко милион и по (1576287) гласова у време

када је рат био на врхунцу, санкције и међународна изолација земљу завиле у црно, а на улицама беснела инфлација која се мерила милијардама процената и сводила плате запослених на неколико долара. Сада, после три године, рат је завршен, новац је стабилан а просечна плата се врти око сто педесет долара. Земља је, дакле, из потпуне беде прешла у фазу обичног сиромаштва, а из рата у неку врсту окупацијског мира. Није зато неко чудо што је нових три стотине хиљада бирача одлучило да Милошевићу положи, а тачније врати натраг свој глас, онај исти који му је тако здрушно поклањала крајем прошле деценије када је обећао да се Србија сагнути неће и да ће сви Срби живети у једној држави што су они и чинили све док се он тога није сетио.

Друго је, наравно, питање, што су врхови опозиционих стра-

нака и страствени опозициони бирачи жељивали успех и надали се пропасти Милошевића "из чиста мира".

Овакво надање је опозиција, посебнице демократска, претворила у илузију, усудно бих се да кажем опасну илузију, и наметнула је самој себи и читавој демократској јавности. По овој илузији, избори децембра 1993. су били право чудо за Милошевића и он је тада, упркос катастрофалном стању у земљи, освојио невероватно велики број гласова. Напротив, сада испада да се није радило ни о каквом чуду и очигледно је да је милион и по освојио 1993. био за Милошевића минимум, а не чудо. Сада, када је ситуација стабилнија, бирачко тело му полако расте. Ово ваља разумети и томе се прилагодити како би будуће политичко деловање демократске опозиције било ефикасније и са скромнијим али остварљивијим циљевима.

Но добро, рећи ће неко, то је тих скоро педесет одсто Милошевићевих гласова. Шта је са осталих педесет одсто, условно речено опозиционих гласова?

ТУМАЧЕЊА ТАЧНА АЛИ НЕДОВОЉНА

Они су, као што се види, на жалост, подељени на скоро равне части између демократске коалиције и Шешељевих радикала. Супротно свим очекивањима демократске опозиције, па супротно и свим предвиђањима аналитичара која су предвиђала Милошевићев успех нико није очекивао овакав однос опозиционих гласова. Већина је, ако већ није сматрала да ће коалиција и надмашити збир гласова које су странке-чланице имале појединачно 1993. (1431202, односно 34,67% важећих гласова на тим изборима), веровала да коалиција сигурно, уз сав Милошевићев успон, неће пасти испод 30% гласова. Шешељу пак, који је 1993. освојио 595647 односно 14,42% важећих гласова, мало ко је предвиђао више од тога а најчешће се веровало да неће прећи пола милиона гласова.

Зато је, у недељу на ноћ када су резултати почели да пристижу у изборне штабове коалиције, завладало не само очајање међу нама који смо посао водили него и запрепаштење међу новинарима и неутралним политичким аналитичарима који су дошли да нам праве друштво, поједу и попију штогод и одраде једне од оних рутинских избора попут 1993. после којих би нам остало да мало кукамо како нам је "само мало фалило" а живот би наставио својим током.

У тумачењима оваквог неуспеха демократске коалиције потезу се уобичајени аргументи. Ту је пре свега апсолутни монопол режима над средствима информисања, а нарочито државном телевизијом која је била злоупотребљена на најбезочљивији начин. Није се презало ни од полицијске репресије па су тако тучени и хапшени опозициони кандидати међу њима и председник синдиката возача градског саобраћаја Стошић који је изборе преседео у затвору. Коначно, помиње се и неугодна епизода са бившим гувернером Народне банке Аврамовићем који је симбол финансијског чуда и стабилности насталих реформом из 1994, а који је мучки и под прилично сумњивим околностима одлучио да одустане од предвођења листа коалиције ЗАЈЕДНО учинивши их тако безбојним и непрепознатљивим.

Међутим, сва ова тумачења нису довољна да објасне пад од скоро пола милиона гласова јер, услови за изборе ни 1993. нису били ништа бољи, ни тада Милошевић није презао од репресије и медијске бахотости, а Аврамовића није

СУРОВЕ БРОЈКЕ

СРБИЈА			
Уписано бирача			7137389
Гласало бирача			4306505
Важећих гласова			4068968
Гласова	% важећих	Мандата	
СПС-ЈУЛ-НД	1847610	45,41	64
ЗАЈЕДНО	969198	22,82	22
СРС	764297	18,78	16
СВМ	81310	2,00	3
СДА-Угљанин	61500	1,51	1
Коалиција Војводина	57645	1,42	2
Остали	293400	7,21	0
ЦРНА ГОРА			
Уписано бирача			450303
Гласало бирача			299278
Важећих гласова			287407
Гласова	% важећих	Мандата	
ДПС	146221	50,88	20
НСЦГ	66165	23,02	8
СДП	26128	9,09	1
СДА	12327	4,29	1
Остали	36566	12,72	0

ни било, па су странке демократске опозиције ипак освојиле скоро милион и по гласова. Уз све уважавање аргумента о непрепознатљивости после Аврамовићеве издаје, мало је вероватно да се тиме може објаснити губитак више од стотинак хиљада гласова, а настало је скоро пола милиона.

Зато ваља потражити неко разумније објашњење.

Већ сами бројеви га нуде.

ПРЕШИРОКА КОАЛИЦИЈА

Јер, Милошевић је добио нових триста хиљада гласова, а Шешељ нових нешто преко сто педесет. Скоро до у длаку онолико колико је изгубила демократска коалиција. Очигледно, дакле, да су њени умерени бирачи отишли, понешто уморни од неуспеха опозиције а понешто и утешени релативним миром и стабилношћу који владају у земљи, натраг ка социјалистима. Кажем натраг јер је успешна Ђинђићева кампања из 1993. скоро удвостручила број гласова Демократске странке одузевши Милошевићу управо двеста педесет хиљада бирача који нису били за рушење система већ за солидне реформе какве је нудио Ђинђић. Уз ове бираче вероватно је да је ка Милошевићу отишло и једно педесетак хиљада гласова са "левог крила" коалиције СПО-ГСС незадовољних померањем кампање коалиције ЗАЈЕДНО у десно ка тврдој националној опцији и оштрим критикама западне подршке Милошевићу.

Са друге стране, очигледно је да је ова жртва коју су лидери коалиције учинили свом националистичком и десничарском бирачу, а која је однела триста хиљада гласова била недовољна да узме нове бираче на десном крилу сцене. Тамо је суверено владао Шешељ који не само да није препустио нама те своје бираче него нам је отео једно стотинак хиљада, највероватније Коштуничиних. Коштуничини бирачи очигледно нису били импресионирани прилажењем своје странке коалицији и то су казнили. Сада се види да је сукоб у ДСС-у био аутентичан и да подела у њиховом Главном одбору који се месецима ломно између коалиције са нама и самосталног изласка или изласка са Шешељем на изборе одражава и поделу у њиховом бирачком телу. Пример Београда, где је на изборима за градску скупштину ДСС наступало самостално више је него поучан. У првом кругу кандидати ЗАЈЕДНО су освојили око 200.000 а ДСС 84.000. Савезне пак листе коалиције у којој су били и кандидати ДСС освојиле су само 232.000 гласова! Дакле, чак 52.000 гласова коалиције није отишло њеним сопственим листама! Пошто је мало вероватно да су бирачи ДС и СПО гласали за радикале, очигледно је да је, ако не већина, а оно бар половина Коштуничиних бирача на локалном нивоу дала глас радикалима на савезним листама.

Увид у "градске" гласове радикала то још јасније показује. Јер, они су на градским изборима у

Београду освојили 143.000 гласова, а на савезним чак 170.000 што значи да су добили нових 27.000 гласова!

Још ће много воде протећи Савом и Дунавом, а водиће се расправе о значењу ових избора. За једне ће то бити доказ да Србија награђује разједињавање а не уједињавање опозиције, и да је идеја "ујединимо се!" била погрешна. За друге ће то бити доказ да треба ићи у тврђу националну политику и демагошку социјалну политику што доказује Шешељ. За треће ће то бити доказ да ваља престати са радикалним опозиционарењем и заговарати политику мира и стабилности што потврђује Милошевићев успех.

Свака од ових теза садржи извесну дозу истине али тек узете заједно и провучене кроз политичку оптику могу дати праву слику и можда, поуку за касније.

Јер, нема никакве сумње да се овако направљена коалиција показала прешироком и стога изгубила своје лево и десно крило. Али, то не значи да се не треба уједињавати, већ да се не треба уједињавати по сваку цену него само око истих или сличних програмских циљева. Зато блок СПО-ДС-ГСС делује сасвим убедљиво, а прилазак ДСС-а га померио у десно али недовољно што га је учинило истовремено неуверљивим за радикално десничарске бираче али, што је најгоре, и неприхватљивим за умерене бираче демократске оријентације. Исто тако, "тврђа национална политика" може дати резултате ако се формулише као заштита државе и њене стабилности и благоданства, али ако се претвори у празну хистеричну реторику она може само антагонизовати уме-

рене бираче и међународне чиниоце а никада се не може подићи до те мере да конкурише Шешељу. Чак и да успе, чему би служила?

УКРУПЊАВАЊЕ ПОЛИТИЧКЕ СЦЕНЕ

Тако се, рецимо, током кампање испоставило да су лидери демократске коалиције, вероватно понесени атмосфером на митинзима, постепено радикализовали своју позицију бојећи је све тврђим националним бојама и нападима на Запад тако да је на крају остало нејасно да ли оптужују Милошевића зато што је рат водио или можда зато што га није добио. Ово померање у десно, очигледно је Милошевићу препустило простор у центру што су његови телевизијски пропагандисти вешто искористили.

Конечно, и трећи, најубедљивији аргумент, аргумент о тријумфу политике мира и стабилности, тачније реторике пропагандног апарата власти о томе, ваља узимати "са зрном соли". Истина је да се већи део бирача померио ка миру и стабилности а не ка Шешељу. То додатно потврђује успех Коалиције Војводина и успех умерене мађарске странке СВМ која је много мање националистички обојена од ДЗВМ. Међутим, то не значи да коалиција треба у будућности да ускаче у Милошевићев простор већ мора да своју политику прилагоди новим околностима и покуша да бираче врати натраг.

Ако у овој несрећи има неке среће она се састоји у околности да се цело бирачко тело у Србији концентрисало око три групе: Милошевићеве, демократске коалиције и Шеше-

љево. То укрупњава политичку сцену и са ње брише фантомске странке које је власа тако спретно користила у ранијим изборима. Тако је на изборима 1992. било 800.000 расутих гласова, на изборима 1993. 500.000 а на овим само 300.000 што се већ приближава светским стандардима. Бирачко тело је показало и још један вид политичке зрелости. Иако је на државном нивоу поклатило глас Милошевићу, на локалним изборима, чији је први круг одржан у исто време, опозиција је имала велики успех и има шансу да после другог круга идуће недеље добије многе градове у Србији.

Зато би порука коју су бирачи Србије упутили својим политичарима могла да гласи: "Верујемо Милошевићу да је довољно безобзиран и препреден да води државу, али не верујемо његовим лоповнима који воде јавне послове." Иако се ради о политичкој фатаморгани јер без "њега" не би постојали ни "његови", ову поруку би ваљало озбиљно схватити као поуку за следећи поправни испит који ће се одржати најкасније за годину дана а можда и раније, на републичким изборима за скупштину Србије.



"ЗАЈЕДНО" 969198

СРС 779126

146221 ДПС ЦГ

81310 СВМ

66165 НС ЦГ

61500 ЛС

57645 КВ

47591 РС "НП"

46807 ДЗВМ

26196 УРСС

26128 СДП ЦГ

25156 СНС

21601 НКПЈ

12327 СДА ЦГ

11856 ППЗ

11024 НССВ

ГЛАСОВИ НА ИЗБОРИМА ЗА ВЕЋЕ ГРАЂАНА САВЕЗНЕ СКУПШТИНЕ

Увид у апсолутни број гласова који су појединачне странке и коалиције добиле на изборима за Веће грађана Савезне скупштине упућује на барем два закључка:

1) И поред очигледних и доказаних крађа, прекрађа и манипулација бирачким списковима и гласовима на бирачким местима и у "околини", владајуће странке (српска и црногорска, са својим сателитима) не могу да сакрију да су опозиционе странке и коалиције од грађана добиле више гласова него оне саме. То значи да ће и даље мањина владати већином. Исто тако, показује се због чега је владајућој странци било потребно да готово присилно број изборних јединица са девет у Србији и једне у Црној Гори повећа на 29 у Србији и седам у Црној Гори. Са мање од 50% гласова бирачког тела силом изборних закона добили су више од 60% мандата у Већу грађана Савезне скупштине и тиме значајну апсолутну већину способну да у сваком тренутку и у већини случајева једноставно суспендује или неутралише глас већине народа.

2) Још једном се показало због чега је владајућим странкама у интересу да се на политичкој, поготово предизборној, позорници појави што више мањих странака и коалиција.

Тај процес максимално је подржан и појачаван и медијским и законским механизмима. Показује се да би и под оваквим неповољним изборним условима опозиција ушла у савезни парламент неупоредиво јача да су се њени програмски сродни делови више и на ширем плану удруживали.

Нема места депресији

Иако је губитник на савезним изборима, ситуација и није тако лоша по демократску позицију.

Кампања коју је међународна заједница постиборно довела против Милошевића јасно сугерише да им неће бити потребан још дуго, не дуже до рејубличких избора. Ако буде и толико, с обзиром да су се одлучили да га дискредитују уочи локалних. Тиме су оставили простор коалицији "Заједно" да консолидује своје редове до рејубличких избора када ће излазак на њих моћи да услови решењем спорних питања на које је америчка администрација тако отворено указала. Простор за демократски центар се коначно отвара.

Сандра ПЕТРУШИЋ

Када би требало тражити највећег губитника ових избора онда би то највероватније био Карл Маркс који свакако није замишљао да ће једном у Европи једини експонат његове идеологије бити Мира Марковић, званични победник савезних избора 96. Сви остали, и демократска опозиција, и неодређени, и покрадени, и народ уопште, имају шансу да већ у недељу 17. новембра нађу излаз из ситуације до које су их довели "демократски избори", док ће г. Маркс морати да се задовољи чињеницом да ће његов животни рад свој крај доживети у малој лоповској дружини у Србији. Ако му је за утеху, мада мали веома су гласни, а он је већ дуго мртав. Бар тако кажу наци суседи из Албаније, Бугарске, Румуније...

И док Европа заједно са некадашњим Источним блоком (коме ми нисмо припадали) завршава посао отпочео рушењем Берлинског зида (још давне 1989), Југославија постаје родоначелник идеје о новој интернационали коју ће по свему судећи сачињавати победничке снаге у Србији и поражене и маргинализоване снаге оних земаља у којима смо некада за кесу "вегете" куповали Рубљовљеве иконе. Или иконе са ликом св. Николе, нашег "најпопуларнијег свеца", како нам га је у свом "Дневнику" описала нова владарка наших живота, Мира Марковић. Свиђало се то некоме или не, Слободан Милошевић ни на који начин није победник ових избора, колико год га као таквог описивала и позициона и опозициона штампа, већ пуки извршилац идеја своје супруге, оних које она већ дуго ваља преко његових леђа.

АНОНИМУСИ ИЗ КУХИЊЕ М.М.

Званични председник Србије и потенцијални председник СРЈ је коначно на овим изборима завршио посао који је отпочео са већ поменутих рушењем Берлинског

зида, али коју му нису наметнуле историјски релевантне чињенице, већ (вероватно) лична жеља његове супруге. Противно кретањима најстаријег континента ваљало је по сваку цену задржати комунизам, што је било врашки тешко у време када је цео свет захтевао демократске изборе у Југославији. Зато је тада госпођа Марковић, очито превише "чиста" да би се и на тренутак удаљила од идеје "комунизма" увалила свом супругу незахвални задатак да поведе неку хибридну творевину под називом Социјалистичка партија Србије преко које ће прошлеповати своје идеје и у правом тренутку их вратити на право место. А прави тренутак је био баш сада када је председник Србије и председник најмногуљудније партије у земљи уме сто са својим партијским колегама покорно чекао исход гласања у ЈУЛ-у и уз скуте своје супруге.

Већ у поноћ је могао мирно да оде на починак. Свој задатак је обавио: после давања новца, моћи и медијског простора једној непарламентарној и небитној странци коначно ју је частио и бирачима. Званично, комунизам је поново оживео у Европи.

Због свега овога тешко је поверовати да је "рикверц коалиција" створена из страха од удруживања демократских снага. Сада, када је свима јасно да се избори не добијају на бијалиштима (а Слободан Милошевић је то знао много пре нас), постаје јасно и да је лева коалиција створена само да би маргинализовани и заборављени комунисти поново нашли пут до челне позиције. На жалост, то се могло очекивати још онда када је противно сваком важећем закону огромна имовина бившег СК равноправно подељена између СПС и СК ПЈ (претеча ЈУЛ-а), заједно са чувеном и уносном зградом ЦК. Константно обасипање новцем и привилегијама странке за коју је једва ко и чуо а не гласао, морало је још давно да представља упозорење, које се уочи ових избора претворило у аларм. Јер социјалисти за које се може рећи све сем

да су "широке руке" према својим коалиционим партнерима (радикали су им месецима били неопходна гласачка машина а заузврат нису добили не неку фотелју већ ни шамлицу), овога пута су шаком и капом делили све што су могли. Толико, да су своје челне људе уклањали са давно обећаних функција да би на њих поставили анонимуса из кухиње Мира Марковић. А Нова демократија је послужила чисто као шминка. Уосталом, остаје нам тек да видимо шта ће добити.

Али, да се вратимо савезним изборима и ономе што знамо - ко је шта добио, а ко је изгубио.

СОЦИЈАЛИСТИ - ИСИСАНА ЉУШТУРА

Социјалистичка партија Србије је кроз уста свог портпарола још у ноћи између 3. и 4. новембра прогласила победу. Међутим, брбљиви и разметљиви Дачић тешко да је одавао утисак оне еуфоричне распојасаности тако препознатљиве на претходним изборима (упућени кажу да 93. већ у поноћ био толико наливен шампањцем да је једва говорио). Паљиво бирајући податке и уредно прескачући Београд по више пута нам је читао тријумф у Малој Црнући. По свему судећи Ивица Дачић је већ тада знао оно што ми никада нећемо сазнати - праве резултате избора. "Опозиција ће се позивати на нерегуларности, као и увек", упозорио нас је још уочи избора. А ко је боље од њега могао да зна шта су нам припремили.

Међутим, мада је СПС са својим коалиционим партнерима (што је небитно ако знамо какав су успех ЈУЛ и НД остварили на локалним изборима где су ишли сами) званично добио 64 мандата ипак није остварен једини циљ ових избора - двотрећинска већина у Савезном парламенту неопходна за промену Устава. Сви ми, а најбоље они, знамо да је други мандат Слободана Милошевића на издјасују, да га може спасити само место председника СРЈ, али

да похлепном српском председнику тешко падају Лилићева скраћена и формална влашћења. За већа је неопходно мењати Устав. Осам посланика који су им потребни да би заједно са владајућом партијом Црне Горе остварили двотрећинску већину овога пута представљају непремостиви проблем. Не само зато што ће се у будућем сазиву тешко наћи неко оран за пребег (показало се да многи у правом тренутку имају своју цену) већ зато што владајућа партија Црне Горе нема намеру да мења постојећи Устав.

Председник Црне Горе, Момир Булатовић, је већ пожурио да изјави како ни он а ни његови истомишљеници немају ништа против да Слободан Милошевић дође на чело СРЈ, али да Црна Гора мора очувати своју садашњу позицију, своју државност и висок степен аутономије, те да самим тим нема ништа против садашњег Устава. Дакле, мењати га неће, а Милошевић ако жели може да се прихвати улоге церемонијал мајстора.

Друга ствар која је СПС учинила губитницима произилази из чињенице да се у њеним редовима налазе многи људи који су истински веровали да припадају групацији под називом "социјалисти", а који су се одједном нашли збуњени и дезоријентисани под палицом ЈУЛ-а. Не само да су због ванпарламентарне странке морали да се одрекну трећине што добијених што отетих мандата, већ су свог вољеног председника могли само погледом да испрате у тренутку када се већ 3. новембра одлучио где му је место. "СПС је љуштура коју је ЈУЛ исисао и која је празна", коментар је Зорана Ђинђића после избора. И из редова СПО-а стиже слично објашњење, за Милана Божића "СПС је политички мртваци и држи се само као политичка номенклатура".

АПСУРД САВЕЗНИХ И ЛОКАЛНИХ ИЗБОРА

Због тога је врло вероватно да ће се зоралику од предизборног периода у коме се борба водила између челника опозиције, у постизборном водити између позиције. И то не само између челника већ свих структура две странке, СПС ће морати или да се одрекне многих привилегија или свог председника који је једини гарант њихове



владајуће позиције, а који све гласније говори да је и њему срце на левој страни.

А да то нису пука нагађања било је јасно већ у тренутку када је Милошевић изашао да гласа без личне карте и када се само један члан изборне комисије одважио да упита за њу. Наравно, био је представник ЈУЛ-а. Председник је ипак гласао захваљујући доброј вољи свог коалиционог партнера (Килибарди је то право ускраћено) чиме су јасно ударени темељи новог распореда снага.

Међутим, питање је колико је ЈУЛ неприкосновени добитник ових избора. Сем Милошевића са истрошеним мандатом и доста посланика у савезном парламенту, шта су још добили? Рекло би се да је и ово довољно да није тврдог крила СПС-а које је већ почело да им поставља замке. То-

лике да су морали гласно да цикну о нерегуларности локалних избора на Косову, чиме су пред целим светом признали да коалиција којој они припадају краде гласове. Чак је и Аранђел Маркићевић, министар правде Србије и ЈУЛ-ски кадар морао да пише званично тумачење понашање комисија на бирачким местима поводом крагујевачких социјалиста који нису били добри према својим коалиционим партнерима из ЈУЛ-а. Размаженим социјалистима конкуренција никако није повољна, а јуловцима гладним власти више није до играња. А како би то у пракси могло да изгледа за НИН коментарише Владимир Гоати: "Ни једна наука не може да одговори на питање зашто неко странци која по свим анкетама добија између један и четири посто гласова, што значи нијед-

но посланичко место, даје трећину својих мандата. То је нееквивалентна размена и она нигде не постоји. Тај реални сукоб интереса могуће је држати под контролом, али је зато потребна огромна енергија". Била је потребна и за савез са СРС и сви памтимо како се завршила.

Као што је и помпезно најављена победа леве коалиције оличена у 64 посланика сумњива, исто тако је сумњив и пораз коалиције "Заједно" која је испод сваког очекивања добила само 22 мандата. Није се рачунало на много више (Милан Божић је израчунао да са оваквим изборним законом коалиција "Заједно" може да оствари максимум 31 мандат), али се није рачунало ни са тим да ће у узаврелом Крагујевцу где већ два месеца букти раднички штрајк (челници су недвосмислено давали подршку коалицији "Заједно") СПС добити 69.719 гласова (седамнаест ипо хиљада више него на претходним изборима), а коалиција "Заједно" пасти за скоро петнаест хиљада. Слично се догодило и у Нишу, делимично Чачку... Међутим, слично се није догодило када су локални избори у питању што веома боде очи и наговештава чињеницу да се "лева коалиција" добро припремила баш за оне изборне јединице у којима је било јасно да ће уједињена опозиција тријумфовати. Међутим, проблем регуларности је нека друга тема.

Коалиција "Заједно" је добила 9 мандата мање него што је рачунала и 450.000 гласова мање него што су њене чланице на претходним изборима оствариле. У сваком случају то би представљало пораз да којим случајем није остварила два циља изласка на ове изборе за које су челници демократских странака све време тврдили да су нерегуларни и најгори од свих до сада - спречена је двотрећинска већина владајуће garniture и остварен је запажен успех на локалном нивоу.

Зато, уз један остварен циљ и један делимично остварен (следи други круг гласања за локалну власт) демократској опозицији се може прогледати кроз прсте што је остала упорна у својим настојањима да изађе на изборе мада је нови изборни закон направљен тако да им апсолутно не омогући победу (шта више рећи до да шака људи са Косова даје 15 посланика) и мада је медијска блокада била ван домета

људског разума.

БЕЗ МЕДИЈА, СА ДЕПЕРСОНАЛИЗОВАНОМ ЛИСТОМ

Без иједне телевизије, са неколико нискотиражних новина и неколико пребијених новинара, коалиција "Заједно" се упустила у авантуру да се "пешке по Србији" избори за своје место. Показало се недовољним, с обзиром да у многе крајеве Србије није стигао податак да уопште постоји нека коалиција "Заједно" иза које су људима препознатљиви лидери. "Нисам



Лейша Ђоловица коалиције "Заједно": Даница Драшковић и Ружица Ђинђић

нашао Вука на листи па сам гласао за радикале", каже један Пожаревљанин. А како је тек на Косову. Деперсонализација листе настала скидањем имена Драгослава Аврамовића са ње и онемогућавањем да се имену "Заједно" дода и неко конкретно име по свему судећи представљала је највећи хендикеп ове коалиције.

Оправдања за пораз на савезном нивоу свакако има много, а било би и веома нефер оптуживати оне који су урадили све

што је народ од њих захтевао: од уједињења до презентације јасног политичког програма. Међутим, лидери коалиције "Заједно" ипак морају да преиспитају неке своје поступке. То се пре свега односи на лидере првобитне коалиције "Заједно", пре уласка ДСС у њу. Тачније, право питање би било зашто је ДСС уопште ушао у ову коалицију.

Оно што је сада сасвим јасно је да је велики раскорак између резултата постигнутих на савезном и локалном нивоу у корист локалног, што је противно здравом разуму када се зна да су на савезном сви на-

ступили заједно, док је на локалном ДСС изашао сам. То би практично требало да значи да ДСС не само да није донео ни једног бирача на савезном нивоу, већ и да су многи бирачи СПО-а, ДС-а и ГСС-а апстинирали вероватно збуњени или чак разљућени увођењем једне националистичке странке у до сада најпрофилсанију снагу центра. Ако томе додамо и вишемесечно натезање и нећкање Војислава Коштунице, бучно прање свог прљавог веша, свађе око расподеле мандата (Коштуница је веровао анкетама а не претходним изборима) и застој у пешачкој кампањи настао због натезања са ДСС, мора се поставити питање - чему? Одговор би свакако био да је то уступак учињен Драгославу Аврамовићу који је децидирано ученио већ постојећу коалицију да ће одустати од челне позиције уколико се не нађе удобно место за Коштуницу.

А то отвара питање вишегодишње наивности опозиционих лидера који су због истрошеног СПС кадра сами себи ставили омчу око врата. Не само да су остали без Аврамовића, већ су свој вишемесечни европски и модеран имиџ морали да разводне дугим и народу досаним причама "с оне стране Дрине", обзиром да је окупљене обично више интересовало шта "с ове стране Дрине".

Да се радило о неприродној и за "Заједно" штетној коалицији потврдили су већ у самој ноћи избора представници ДСС. "Лепо сам вам говорио да нашим бирачима не можеш продати коалицију са Весном и Вуком, да је требало ићи у националну коалицију са Шешељем", изјавио је Драшко Петровић. Дакле, тенденција јавног пљувања је настављена, мада би се сем коалиционе толерантности и присто-

ности тешко шта друго могло замерити Петровићевим речима. Њима место и јесте било уз Шешеља, а за "Заједно" би свакако било боље да су остали истрајни у својој идеји формирања јаког и јасно одређеног центра уместо што су се одлучили за пуко збирање гласова који се не могу сабрати. Тиме изборе наравно не би добили, али би свакако ударили темеље за неке нове изборе, можда већ републичке предвиђене за следећу годину, мада је тешко поверовати у то.

Тешко, јер уз бахати режим који манипулише и медијима и гласовима постоји још и бирачко тело за које се тешко може рећи да је стасало за праву демократију коју коалиција "Заједно" нуди. Све анкете су показале да је бирачко тело коалиције "Заједно" састављено од високообразованих људи, а они су на жалост мањина у Србији. Уз 300.000 младих и образованих који су побегли, уз већ уморну интелигенцију којој је мање-више јасно шта ће се догодити на изборима, па себи дозвољава луксуз неизласка на изборе, можда је и нормално што се бирачко тело у Србији преломило између комунизма и фашизма. Међутим, то није лоше по демократску опозицију. Напротив, чак би могло да јој до наредних избора омогући и давно заслужени одмор, с обзиром да ће се битка у овако поларизованој Србији водити на њима неприхватљив начин, а то неће бити ни мало демократска битка.

СПС ће осим ЈУЛ-а дочекати и косовски Албанци који све ригорозније траже аутономију, али и Војвођани који су на овим изборима први пут јасно показали спремност да поново посегну за својом аутономијом. Са друге стране ће им стајати међународна заједница која ће тражити испуњење Дејтонског споразума, испоруке злочинаца Хашком суду и све оне ствари око којих ће Војислав Шешељ рикати у парламенту.

Вук Драшковић је током своје кампање упорно понављао да неће прихватити ни један рачун који је Слободан Милошевић направио, и међународна заједница га је очито добро чула. На жалост, међународна заједница и те како хоће да се ти рачуни плате. Зато ове изборе ваља погледати у том контексту и присетити се да страни посматрачи нису имали намеру уопште да дођу на изборе док их Драшковић није оптужио за отворено подржавање Милошевића. Онда су дошли, прошетали бирачким местима и проговорили пар пригодних из просторија СПС-а у тренутку док су се збирали гласови (?). А када су гласови избројани и када је победа леве коалиције постала стварност проговорили су о свим нерегуларностима.

ВРЕМЕ ЗА КОНСОЛИДАЦИЈУ ЦЕНТРА

"САД су дубоко забринуте због свеукупног развоја демократских норми у овој земљи. Наша забринутост је дуготрајне природе... Последња изборна кампања



Брачни њар Ражнаговић на гласању

није учинила ништа да ублажи нашу забринутост, будући да су овога пута испољени суштински недостаци. Међу њима су: извештавање у медијима које је било посвећено готово искључиво кандидатима које режим подржава, што представља јасну злоупотребу стварног режимског монопола над информацијама и спорни легитимитет амандмана изборног закона", стигло је из амбасе САД. Помоћник америчког секретара Бироа за људска права Џои Шатак одмах по окончању избора је посетио Милошевића и упозорио га да нема ништа од укидања спољног збога санкција док не ослободи медије чије се катастрофално стање показало у предизборној кампањи. Дакле, сви су се наједном ангажовали када су савезни избори остали иза њих, а када је Милошевић задржао позицију са које ће моћи да плаћа своје рачуне. Уз Шешељеву асистенцију.

Према томе ситуација и није тако лоша по демократску опозицију. Кампања коју

је међународна заједница постигборно повела против Милошевића јасно сугерише да им неће бити потребан још дуго, не дуже до републичких избора. Ако буде и толико, с обзиром да су се одлучили да га дискредитују уочи локалних избора. Тиме су оставили простор коалицији "Заједно" да убере значајне поене на локалном нивоу што доноси и власт и моћ. Такође, и да консолидује своје редове до републичких избора када ће моћи свој излазак на њих да услови решењем спорних питања на које је америчка администрација тако отворено указала. Ако томе додамо да ће Милошевић у међувремену многе слати у Хаг, а да ће их Шешељ пушкама враћати, као и то да ће Милошевић Албанцима нудити аутономију, а да ће их Шешељ са четничким дивизијама растеривати, постаје нам јасно да нема места депресији. Простор за демократски центар се коначно отвара.

**ОДГОВОР ШЕФА МИСИЈЕ АМБАСАДЕ
СЈЕДИЊЕНИХ ДРЖАВА МИЛОВАНУ БРКИЋУ**

Охрабрујем Вас!

"Уверавам вас да ћемо наставити да пратимо догађаје у вашем случају. У овом контексту био сам разочаран прочитавши реаговање српског министра за информисање на насиље које сте претрпели. Ако демократију треба развијати, на властима је дужност да раде одговорно у одбрани и заштити права грађана."

EMBASSY OF THE
UNITED STATES OF AMERICA
November 5, 1996

Dear Mr. Brkic:

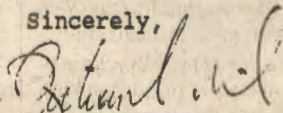
Thank you for your letter of October 22 regarding your recent ordeal. As Mr. Norman stated when he met with you last month, the United States is very concerned with reports of official intimidation and abuse. These incidents are especially troubling when they involve representatives of the press, whose ability to fulfill their professional duty must be respected and protected by governments that seek to develop and maintain democratic societies.

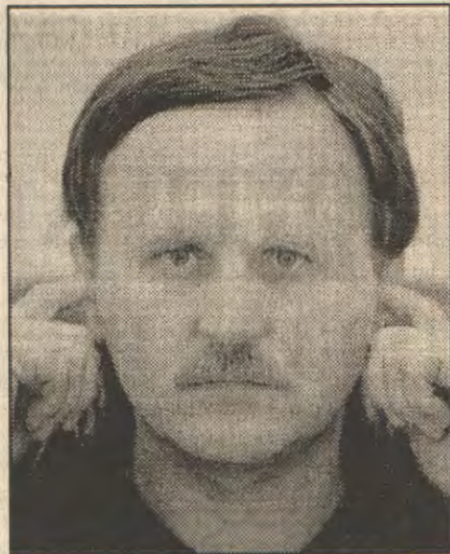
Although it is true that FRY has certain obligations under the Dayton Accords, that agreement does not guarantee the full protection of human rights in this country. Such rights, however, are guaranteed by numerous international agreements, including the Helsinki Final Act and subsequent CSCE Agreements. The FRY's obligation to observe these agreements remains unaffected by its current status vis-a-vis the OSCE and other international organizations.

Consistent with the United States Government's interest in promoting respect for human rights and the development of democratic societies, the Embassy will continue to monitor and document reports of human rights abuses in the FRY. I assure you that we will continue to follow developments in your case. In this context, I was particularly disappointed to read the reported reaction of the Serbian Minister of Information to the assault you suffered. If democracy is to develop, it is incumbent upon authorities to act responsibly in defending and protecting the rights of citizens.

In closing, one of the most important guarantees of security in a democratic society is a free press. A free press, however, is established by dedicated and courageous journalists who strive to meet the highest standards of their profession. I encourage you and your colleagues to continue the effort to promote democratic development in the FRY.

Sincerely,


Richard Miles
Chief of Mission



АМБАСАДА СЈЕДИЊЕНИХ
ДРЖАВА
5. новембар 1996.

Драги господине Бркићу,

Хвала вам на писму од 22. октобра које се односи на ваше недавно страдање. Као што је господин Норман изјавио када се са вама срео прошлог месеца, Влада Сједињених Држава изражава велику забринутост због извештаја о званичном застрашивању и злостављању. Ови инциденти су посебно забрињавајући када се односе на представнике штампе, чија могућност да обављају своје професионалне дужности мора бити поштована и заштићена од стране влада које настоје да развијају или одржавају друштва демократским.

Иако је тачно да СРЈ има извесне обавезе према Дејтонском споразуму, овај договор не гарантује пуну заштиту људских права у овој земљи. Таква права, међутим, гарантована су другим међународним договорима, укључујући Хелсиншку Повељу и споразуме КЕБС који из ње проистичу. Због тренутног статуса у ОЕБС и другим организацијама ови споразуми СРЈ не обавезују.

Доследно интересима Владе Сједињених Држава у промовисању поштовања људских права и развоја демократских друштава, Амбасада ће наставити да прати и документује извештаје о кршењу људских права у СРЈ. Уверавам вас да ћемо наставити да пратимо догађаје у вашем случају. У овом контексту био сам разочаран прочитавши реаговање српског министра за информисање на насиље које сте претрпели. Ако демократију треба развијати, на властима је дужност да раде одговорно у одбрани и заштити права грађана.

Најзад, једна од најважнијих гаранција безбедности у демократском друштву јесте слободна штампа. Слободну штампу, међутим, створили су посвећени и храбри новинари који стреме да достигну највише стандарде своје професије. Охрабрујем вас и ваше колеге да наставите у напорима промовисања демократског развоја у СРЈ.

Срдечно,
Ричард Мајлс
шеф Мисије

Други крут као излаз из пакла

Београд, Ниш, Крајеваци, Нови Сад, Чачак и мноштво мањих градова осетили су образ коалиције "Заједно". То је и највећи доказ реалне снаге опозиције која своје ујориште налази у урбаном слоју становништва и њеном историјском представнику - средњој класи.

Александар ЦВЕТКОВИЋ

Ових дана Ариљем кружи летак који грађане обавештава о протеклом првом кругу избора за локалне органе. У летку се каже да је "резултат првог полувремена 9:1", а даље се објашњава "како је то било могуће":

"Тако јер су Ариљци, познајући је још одавно, један природно обдарен и бистар народ који уме да разликује добро од лошег, њамејно од злугог, способно од неспособног. Не треба смејнути с ума да је Ариље једно од најстаријих места у Србији јер је нешто од онога старога господства и општинског уграђено и у генерацијама садашњих генерација...

Тамо они који су до сада били на власти, оставили су иза себе пустош, као да је земљом прошао ураган или најезда скакаваца.

Или нису хтели, или нису умели, или су просито били баксузи којима је срећа окренула леђа...

Збогом другови, имали сте шансу а ето, све што сте учинили било је нешто ситно, у корист своју и у корист својих најбољих а понекад и у корист својег најужег заједног за сеока. а и још нисте боже зна шта учинили. Нико од ваше власти, од ваше јеруде и рада заиста није имао никакве вајде, јер чак ни ви сами...

Памтићемо вас још јошме што заиста умели као и ваши врли претходници, да крчате, да једите и да пијете. Што се јичке изјешности, још вам свака час. И буџет Кувајита би пред вашим апетитом капићулирао.

Иза садашње власти остаће Лејенда о Великом Ждрању доскојна јера једног Раблеа. Десило се још лејос, а све у часи прославе 700. годишнице цркве у Ариљу. Прича се да је још приликом поједено и појичено разноврсних јестива и пића у вред-

ности од 200.000 динара...

Да би у другом кругу појравили катас-трофални резултат, јичели сте да појурите гласине како ће власти из Београда сва места у којима буде успостављена власт опозиције, једноставно притиснути. Наводно, неће дати никакве дојавице општини, неће слајти јичке чиновницима, ни јичке пензионерима.

Ми у још не верујемо. Ми имамо веће поверење у власти ваших истомисленика него ви сами. Ми верујемо да ће се они заиста држати онога што сами изјављују: да су за мир, демократију, грађанска пра-

Дрма миге, дрма ми се...



ва и да не деле народ на наше и ваше. Ми верујемо да више неће посезати за таквим ујудурмама и појвалама као што су биле оне са девизом ијичедном, ијичвајњем ијичевизије коју сви појједнако ијичамо и издржавамо, укидање ијиченоса из скујичине, највећа ијичфлација у ијичорији човечанства и да не набрајамо, сјичасак је заморно дује и ијичедује.

Ако наставите јичако да ијичајте и да ијичијте ијичке брошуре још народу и да ијичајте наивне и лаковерне јуде, ијичићемо вас Дачићу! Дачићу, казаћемо, ови ијичоји овде ијичају разне сјичвари ујичавном све конјичра од онога што Ијичковић, Перошевић и остали ваши ујичађени, јичајичко избријани и лејо појичишани асови ијиченосе ијичеко ТВ сокоћала, јича смо ми збуњени и не знамо ијича да мислимо: је ли ијичако оно или ово..."

САМО 16 ГЛАСОВА ДО ОПШТИНСКЕ ВЛАСТИ

Горан Крстонић, председник СПО у Ариљу добре резултате коалиције "Заједно" тумачи у овом крају до сада невиђеном предизборном кампањом, током које су одборнички кандидати у појединим селима били и по три пута. Због тога су кандидати који су прошли у првом кругу победили су са 57% и више гласове у односу на конкуренте са левце. "У првом кругу од 25 колико се бира изабрао је наших девет одборника, с тим што су се на једном месту за други круг квалификовали представници "Заједно" и радикала па ми, који својим правим политичким противницима сматрамо једино странке леве коалиције, рачунамо већ са десет добијених мандата" каже Крстонић. Социјалисти су до сада успели да обезбеде једно једино одборничко место.

Што се и из резултата може закључити, у току самог гласања није било већих неправилности. Нормално, најчешћи приговори односили су се на бирачке спискове, односно избацивање јуди са спискова на којима су се налазили приликом претходних избора. Крстонић обећава да ће се то испитати чим "Заједно" преузме општинску управу.

Уочи другог круга изборни штаб демократске коалиције свако вече штампа билтен у тиражу од две хиљаде примерака и убацује га у поштанске сандучиће суграђана.

Кандидати коалиције "Заједно" учествују у три за преосталих 13 одборничких мандата и у већини су у убедљивом вођству. За остварење већине у скупштини општине већ у првом кругу гласања недостајало је свега 16 гласова!

Социјалисти као да још увек не могу да поверују шта их је задесило. Свакога дана међу грађане убацују дезинформације у стилу да ако "Заједно" освоји већину република ће престати да помаже општину. Са ис-

тим циљем доводили су и председника Округног одбора СПС из Ужица, који је на радију на разне начине покушавао да застраши грађане победом опозиције и позивао их да гласају за СПС. По Ариљу се већ разглашава да ће у петак, уочи избора социјалисти организовати митинг на коме су најавили учешће директора цементаре у Косјерићу, посланика Муњтлака, који би требало да грађанима Ариља говори како је наводно Косјерић пропао за четири године владавине опозиционих странака на локалном нивоу. Ни у "Заједно", међутим, не седе скрштених руку, већ припремају контрамитинг.

Слична грозничава атмосфера (иако је повишена температура заљубљених оборена још трећег новембра) може се уочити у готово свакој већој општини у Србији пред други круг локалних избора. То поготово важи за четири највећа града у Републици: Београд, Ниш, Нови Сад и Крагујевац, где се очекује жесток окршај левице и демократских снага око власти у општинама. Социјалисти и њихови измишљени сателити учиниће буквално све да одрже контролу над овом територијом, на којој живи готово трећина становника Србије. Улог је огроман, иако се то по информативним емисијама РТС не би дало закључити: упадљив је интерес да се грађани 17. новембра, када пада одлука о односу снага у локалу, у што већем броју задрже у кућама - док би њихови гласачи од поверења, и дан-данас окупљени у некаквим полузавереничким партијским ћелијама, "завршили посао". Како то спречити, тј. предочити бирачима да првог круга у правом смислу речи није ни било (јер у великом броју општина није изабрано више од 2-3 а негде ниједан будући одборник) и да што масовније изађу на биралишта - не би ли потврдили победу која је на дохват руке. Јер, у Београду, Новом Саду, Нишу, Крагујевцу, али и Чачаку и многим другим мањим местима "Заједно" је у првом кругу била убедљиво прва политичка групација.

КРАГУЈЕВАЦ: 6.000 ГЛАСОВА ВИШЕ У ДРУГОМ КРУГУ

У Крагујевцу је коалиција "Заједно" и на савезном нивоу имала преко 1300 гласова више од леве коалиције. На локалном нивоу од 67 одборничких места у првом кругу је прошао један кандидат коалиције "Заједно" и двоје из блока владајућих странака. Шездесет један кандидат демократске коалиције пласирао се у други круг. На једном месту избори су поништени, али према проценама у опозицији и ту њен представник има велике шансе за улазак у други круг. "Од оних 61 који су прошли, на чак 45 места смо убедљиво бољи од левице. Негде је та разлика и по три пута више у корист "Заједно". Примера ради, ја сам имао 508, а мој другопласирани противник 186 гласова у првом кругу", вели Верољуб Стевановић, народни посланик, шеф штаба коалиције "За-

једно" у Крагујевцу.

Највећи проблем, према Стевановићу, представљао је велики број учесника на локалним изборима (од пет до једанаест на једном бирачком месту) који појединачно нису имали никаквих изгледа, али је то довело до великог расипања гласова. "Међу тим аутсајдерима они су пажљиво бирали људе који ту живе, па су они однедавно одређен број гласова који би нам били довољни за победу у првом кругу. Да смо имали ситуацију као у другим општинама у Србији где су се надметали по троје-четворо кандидата ми бисмо већ имали власт у Крагујевцу", убућен је Стевановић.

И у Крагујевцу је кампања "Заједно" спроведена по "комшијском принципу" - кућу по кућу. То се ради и сад, уочи другог круга. По сваком кандидату ангажовано је десет до петнаест чланова и симпатизера странака велике коалиције, који су непрекидно са кандидатом на терену. Штампан је нови летак у коме је, уз изражену захвалност бирачима за подршку првом, објашњена потреба да обавезно изађу и на други круг гласања. Истовремено, позвани су и они бирачи који су били онемогућени да гласају 3. новембра (јер их је неко избрисао из евиденције бирача) да учине додатни напор и да се јаве суду, чијим би решењем поново били уписани у бирачки списак.

"Наше екипе имају и један додатни задатак. Сваки од њих мора да обрати пажњу на непосредно окружење у коме живи, он зна тај део бирачког тела, и на сам дан избора обилазиће куће својих комшија убуђујући их да сви изађу на своје бирачко место", поручују из коалиције.

Друга екипа, чиниће је троје до петоро чланова биће задужена за само бирачко место. Циљ је да се споља обезбеди бирачко место. Свака екипа ће имати возило и са прописаног одстојања контролисаће да ли социјалисти крше изборна правила, дељењем свог пропагандног материјала испред биралишта, што су покушавали у прошлом кругу.

Челници "Заједно" у Крагујевцу успели су да се изборе да на гласачком листићу редослед кандидата буде према резултатима из првог круга (а не према азбучном редоследу презимена) па су на највећем броју бирачких места представници демократске опозиције под редним бројем један.

Штампан је и велики плакат којим ће се облепити град, са позивом грађанима да изађу и гласају за "Заједно".

У току су разговори са Телевизијом Крагујевац, која је недавно почела са радом, и од оснивања била веома некоректна према опозицији, око представљања кандидата за одборнике у њиховим емисијама. "Наши су захтеви следећи: свакога дана путем радија и телевизије, у пет термина обавештавати грађанство о могућим постима накнадног уписивања у бирачки списак (јер је неприличан број грађана остао ван тих спискова); друго, свакога дана у три термина објављивати резултате пр-

вог изборног круга (што се, наравно, крије јер су наши резултати много бољи од њихових); свакога дана у термину од 18-20 часова омогућити представљање кандидата прошлих у други круг равномерно и равноправно за обе политичке опције. Ми нисмо прецизирали шта то подразумева, али је битно да на располагању буде сат нама сат њима и накнадно се можемо договорити да ли бисмо ишли на сучељавања кандидата или би они (кандидати) представљали своје програме. Инсистирамо да се омогући коректно преношење конференција за штампу, што до сада није био случај, тј. да уз слику иде и топ а не да нас они препричавају и коментаришу. Такође, категорични смо у захтеву да се онемогући појављивање кандидата прошлих у други круг ван горе наведених термина. Што значи да не може неко ко је директор фирме у време кампање да отвара неке нове погоне, саобраћајнице и слично. Ми смо веома енергично наступили према Скупштини града која је оснивач, па на основу досадашњих искустава, очекујемо неку инцидентну ситуацију", процењује Верољуб Стевановић.

У уторак, среду и четвртак поново креће "лајавац" кроз град. И око тога у "Заједно" предвиђају да ће МУП појачати напетост у Крагујевцу. Али, ми смо спремни, ако хоће инциденте имаће их - па нека се о томе чује у граду, поручују из Коалиције.

Опозиција већ традиционално сваког четвртка у седам одржава митинге "код Крста" па ће га одржати и у овај четвртак, дан пред изборну ћупцу.

Социјалисти су, иначе, на једном месту у Виноградима да пониште изборе, али су представници опозиције преко суда то успели да преиначе. На том изборном месту остали су једини радикалски представник у другом кругу, потпредседник СРС Тома Николић и кандидат "Заједно" (разлика међу њима је пет-шест гласова). Међутим, споран је био потпредседник СПС за Крагујевац, неки доктор Орешчанин, за кога су наумили да по сваку цену мора да уђе у други круг. Али, нису успели.

"Социјалисти заиста више немају шта да понуде Крагујевцу. На појединим местима још деле нешто из хуманитарне помоћи, кобајашу отварају нове улице, прикључују неке куће на гас... Дозвољавају себи чак да се хвале преко телевизије постигнутим резултатима у првом кругу. А, пазите, преко шест хиљада гласова имамо више од њих на локалном нивоу.

Очекујемо заиста прљаву игру социјалиста, чак нам је то и наговештено. Али, ми се за то одавно припремамо и имамо за то специјалну стратегију", уверава Стевановић.

НИШ: 8.000 ГЛАСОВА ПРЕДНОСТИ

Политичка затегнутост у Нишу, а због већ познатог понашања кабадахије са Нишаве, мр Милета Илића, претила је неколико дана пред први круг бојкотом избора од стране опозиције - као последњем сред-

ству у борби против небројених нерегуларности у предизборном периоду.

Несигурност Илићева да је баш он изабраник богова и Нишлија навела га је на покушај да ограничи контролу изборног поступка другим странкама. Од 200 бирачких места на 108(!) није било предвиђено присуство контролора из опозиционих странака. Социјалисти су, наравно, одредили двеста контролора плус двеста њихових заменика. Какав сјајан начин да се још пре избора обезбеди натполовична већина! Опозицији су великодушно понуђена места посматрача, који немају равноправан законски третман са члановима бирачких одбора, нити имају аутоматско право да присуствују бројању листића. Опозициони представници су врле социјалисте подсетили на одредбе Закона о територијалном организовању и Изборни закон у коме је јасно писало да сви који учествују на изборима имају и право на контролу. После веома критичних епизода у којима су прваци опозиционих странака у Нишу ступили у штрајк глађу, стизале најаве озбиљнијих нереда у граду, испољена подршке домаћег јавног мњења, а негодовања из света... Илићеве лакеји супустили. "Допуштена" је контрола а опозиционом блоку је "великодушно" обезбеђено и једно место у Градској изборној комисији.

"Ипак, до последњег дана правили су нам непријатности. Нашим контролорима нису хтели да прихвате та накнадно издата решења, иако су их оверили у изборној комисији, надлежној да то чини. Они су одмах били свесни да ће морати да их прихвате, али су чекали да се ми жалимо комисији, па да дођу ургенције... На неким местима је због тога гласање нешто касније почело. И поред "ситнијих" неправилности, већ уобичајених у њиховој организацији (гласање без личних карата, по селима један гласа за више чланова породице, накнадног пребројавања листића...) све се то некако завршило, а резултат је на локалном нивоу изгледао овако: за Градску скупштину изабрано је у првом кругу двоје одборника из коалиције "Заједно" и двоје из СПС-а. Као први по броју освојених гласова у други круг из коалиције "Заједно" пласирало се 47, а као дру-



Београд, Ниш, Крагујевац, Нови Сад:
корак до освајања градске власти



го пласирани 16 кандидата. Када је о Социјалистичкој партији реч тај је однос обрнут па првом месту је њих 18, а на другом 42 (ЈУЛ има свега два другопласирани кандидата). Радикална странка има два прва и пет других кандидата. Оно што је карактеристично јесте да су наши првопласирани кандидати имали убедљиво више гласова од социјалиста, збирно нешто око осам хиљада гласова у нашу корист", прича проф. др Звонимир Будић шеф штаба коалиције "Заједно" при Српском покрету обнове у Нишу.

Нишка демократска опозиција, свесна одговорности пред постигнутим резултатима 3. новембра, појачала је (у складу са објективним могућностима) своју пропагандну делатност: штампан је нови летак у великом тиражу, а настављено је и штампање недељног билтена "Инфо" који је пратио сва збивања у предизборној кампањи. У овом гласилу штампани су комплетни резултати из првог круга, јер су у градским медијима такве информације изостале. Нишке "Народне новине" одбиле су такав захтев. Уместо тога, Миле Илић се јавно хвали да су они победили, иако то не поткрепује чињеницама.

Подршку коалицији "Заједно" у Нишу, за други круг гласања, јавно су пружили из Демократске странке Србије и већина синдиката, изузимајући режимски (тзв. "Самостални"), "У информативном билтену грађанима је објашњено да нисмо још победили, само смо се са убедљивом предношћу квалификовали у други круг - и да наша победа зависи искључиво од њиховог одзива на биралништима 17. новембра. Грађани морају да знају да се за други круг званичан позив на гласање не упућује, као што је то правилно за први круг избора" - додаје Будић, уз посебну напомену да је јако важно да се бирачи уздрже од дописивања и жврљања по гласачком листићу, што је у првом кругу донело велики број неважећих листића.

Коалиција "Заједно" је ових дана организовала већи број трибина на сеоском подручју, где су до сада традиционално социјалисти односили превагу. Планирано је да се обиђе тридесетак села у којима се бирачко тело још колеба. Будић констатује да је у односу на прет-

ходне године, и раније изборе одзив на трибинама изненађујуће добар.

Нишска локална телевизија је, пак, мимо уобичајеног односа према опозицији у Нишу, понудила учешће кандидатима коалиције "Заједно" (али, ипак, доследно себи, личности би биле по избору уредника телевизије) на изборном округлом столу. Планирано је да се округли сто сними пре подне а емитује после подне, истог дана. Представници Коалиције су начелно пристали, уз неколико услова који би их ставили у равноправан положај са члановима владајуће странке: да се грађанима прочитају аутентични резултати избора у Нишу и да се округли столови емитују уживо. Они који су толико труда посветили монтажу и режирању стварности у својим телевизијским извештајима, на тако нешто, разумљиво, нису смели да пристану. Вишегодишњи труд би могао да падне у воду.

НОВИ САД: БЛИЗУ ЦИ ЉА

Што се тиче Новог Сада у Коалицији истичу да се веома задовољни досад постигнутим. У новосадској изборној јединици су остварени и најбољи резултати опозиционих странака на савезном нивоу - па су према броју гласова четири припадајућа мандата расподељена између демократске Коалиције, коалиције "Војводина" и радикала - што ће рећи да је социјалистима припало само једно посланичко место у Скупштини Југославије. У погледу локалних и покрајинских избора "Заједно" такође бележи позитиван скор. Тако је у надметању за одборнике у градској скупштини у други круг прошло 54 кандидата, а од 15 представника у Покрајини 13 је остало у трци за недељу 17. новембра. "Пуном паром се припремамо за други круг, јер смо поучени лошим искуством од прех четири године, када је у другом кругу дошло до извесног опуштања и губитка избора у Новом Саду", каже председник СПО у главном граду Војводине, народни посланик Михајло Свилар. Као и у осталим местима у Србији где статистика улива оптимизам, и овде су оформљени тимови који обилазе бираче од врата до врата.

У новосадском штабу наглашавају да су одличном припремом контролора у бирачким одборима и стално присутним правницима готово искључили могућност изборних превара. "Међутим, они су сада спремни на све. Ми имамо информацију да су одредили тројицу људи, ми знамо и њихова имена, који су добили задатак да по граду изазивају експесе, да у оним срединама где сигурно добијамо провацирају грађане, наше чланове и симпатизере. С друге стране, како нам је јављено, они намеравају да ових дана изнесу некакав "прљав веш" о нама који представљамо опозицију у Новом Саду. То нама, у крајњем случају и одговара, јер је Нови Сад специфична средина, по степену опште културе својих житеља, и једноставно не подноси такав ниво политичког такмичења. Они су евидентно у паници", приме-

ЧАЧАК, СИМБОЛ ПОЛИТИЧКЕ ДЕЗИНФЕКЦИЈЕ

ВОЂСТВО ОД 5.000 ГЛАСОВА У ДРУГОМ КРУГУ!

Оно што се 3. новембра догодило у Чачку изазвало је изненађење само код оних који нису имали никаквих сазнања о величанственом митингу "Заједно" у овом граду, одржаном 29. октобра. Пребројани гласови одражавају такво расположење Чачана: од 70 одборника у СО Чачак до сада је 26 изборника "Заједно" прошло први круг - према 3 (троје) социјалиста. Коалиција је преотела и нека традиционална упоришта левице; какво је рецимо село Мрчајевци. Већина најистакнутијих социјалиста у општини "пукли" су у првом кругу, међу њима потпредседник СО Чачак Љубомир Цикора (он и трећепласирани освојили су укупно око 300 гласова, док је кандидат "Заједно" задобио поверење око 600 грађана на том бирачком месту).

Коалиција "Заједно" у наредном, одлучујућем кругу, "трчи" са још 36 својих учесника. Од тога, "Заједно" је у убедљивом вођству на преко 25 бирачких места, са између 200 и 400 гласова предности.

Разних је било проблема са општинском изборном комисијом, а највећу напетост изазвала је њихова одлука да не прихвате именовање 15 контролора коалиције "Заједно". Ја и господин Илић, народни посланик, уочи митинга у Чачку, провели смо читав дан у општини, где су нам отворено претили полицијском интервенцијом, да би увече ипак прихватили учешће наших чланова у бирачким одборима. Затим су по два дана по окончању првог круга, у уторак око 18 часова, позвали наше представнике у изборној комисији и рекли су нам да су на четири места избори били нерегуларни. Примећено је да су коверти са гласачким листићима већ били отпечаћени. Али, на крају, нису успели да нам пониште резултате ни на једном бирачком месту", каже Милош Филиповић, председник СПО у Чачку.

Социјалисти су по свему судећи, у Чачку сасвим изгубили главу. Њихов председник Рајко Баровић је на конференцији за штампу јавно претио Чачанима да ће остати без финансијске подршке Београда. Пре неколико вечери у граду су се, појавиле групе пијаних људи са брадама, шубарама и жокардама (које нико од Чачана не познаје) који су узнемиравали грађане гласно певајући "Убићемо, заклаћемо, ко са нама неће...", праћено пуцњавом из ватреног оружја. Да је то још једна намештаљка социјалиста, челнике "Заједно" упућује чињеница да досад није регистровано никакво привођење. Чак су се грађани јављали полулегалном локалном радију "Озон" са информацијом да читава два сата СУП није могао да се добије телефоном.

"Штампали смо двадесет хиљада летака у којима се захваљујемо бирачима на досадашњој подршци. У летку смо, такође, грађане обавестили да би њихов евентуални страх који сеју социјалисти од "освете" из Београда потпуно неоснован, јер Чачак никада није ни имао финансијску подршку Београда већ, напротив, наше паре из Чачка су годинама ишле у Београд и њима је купован положај наших кадрова у главном граду. Нагласили смо да нема реваншизма после наше победе, нико неће остати без посла али ћемо већи део тих наших средстава усмерити на потребе самог Чачка.

Међу грађанима Чачка влада победничка атмосфера" - поручује Милош Филиповић, члан изборног штаба Коалиције "Заједно" и новоизабрани савезни посланик



хује Свилар.

Нови Сад, како оцењује наш саговорник, међу великим градовима у Србији несумњиво предњачи у степену спроведене медијске блокаде. Нема локалне телевизије, а и локални дневни лист "Дневник" задржао је физиономију и садржај као из нацртних стаљинистичких времена.

И поред прилично фрагментирану политичку сцену у Новом Саду, присуство

више разнородних идеолошких опција, а и велики број припадника националних мањина, у коалицији "Заједно" тврде да је постигнут интересни договор са СРС и "Војводином" и делимично са лидерима странка војвођанских Мађара о узајамној подршци у другом кругу, а против владајућих социјалиста.

ЦЕНА ЈЕДНОГ МАНДАТА

61500

Листа за Санцак-Сулејман Угљанин

48695

Српска радикална странка

44054

"ЗАЈЕДНО"

28869

СПС-ЈУЛ-НД

КОАЛ. "ВОЈВОДИНА" 28822

27103

СВМ

26128

СДП ЦГ

12327

СДАЦГ

8271

НСЦГ

7311

ДПС

Фарсичност актуелног изборног закона потврђује и однос броја гласова које је требало да добију неке странке и коалиције да би добиле једног посланика у Већу грађана Савезне скупштине. Као што се види, "накупљи" појединачни мандат имала је Листа за Санцак - Сулејман Угљанин, којој је, да би га добила, било потребно чак 61500 гласова бирача. Најмање је било потребно Демократској партији социјалиста Црне Горе - свега 7311 гласова бирача. У "преводу" - осам ипо пута мање. Или, да се избегну крајности: Коалицији "Заједно" било је потребно 50% више бирача да би добила исти број посланика као СПС-ЈУЛ-НД. Толико је, наиме, 50%, по сили актуелног изборног закона онај ко је гласао за владајућу коалицију паметнији и лепши, једном речју бољи, од оног ко је гласао за Коалицију "Заједно". Зато се, на пример, не може кривити ни Народна странка Црне Горе што је са око 8200 гласова бирача добила чак осам места у Савезном парламенту, док Демократска заједница војвођанских Мађара са готово 41000 заслужених гласова није добила - ни једно! У сваком случају, комунистима је било важно да је њихов бирач вреднији од бирача Коалиције "Заједно" и, евентуално, Српске радикалне странке, њихових директних конкурената. Остали су само мање-више успутне или небитне жртве овог принципа.

Добошари на окупи!

Елена ЛЕНГОЛД

Дође ми ономад једно писмо из Подгорице. Писмо, као свако писмо, има коверту и марку. А преко марке, нормално, печат. А на печату, крупним словима, пише: ТИТОВ ГРАД! Биће, вељу, да Подгорици још нијесу јавили што их је задјесило!

Други, сродан случај дешава се овога лета на Златибору, на најпрометнијој раскрсници, одмах поред пијаци златиборске, где се онако лепо шарене цемпери из Сирогојна, које више нико не купује, јер су за домаће туристе прескупи, а страних туриста ионако нема. Па сад Сирогојке младе штрикају више онако по инерцији. Елем, на тој раскрсници стоје путокази, како је то већ ред на раскрсницама. Врло лепа путокази, урађени на стилизованим дрвеним стрелицама, сасвим у духу планинског амбијента. На највећој од стрелица пише: ТИТОВО УЖИЦЕ! Добро, олакшавајућа околност за ужички крај је то што је од трагичног скраћења имена града прошло тек шест година.

Пут у Европу, другови и другарице, води преко Булевара Лењина!

Хоћете ли да кажете да нисте приметили да се звезда петокрака и даље налази на грбу Србије, на личним картама, пасошима, регистарским таблицама, амблемима спортских друштава, на згради у којој се налази кабинет председника Србије, као и на многим другим упечатљивим местима?

Ко се сад нечему чуди, тај очигледно одавно није размишљао о именима које носе главне улице у градовима Србије. То просто врви од комунистичких вођа и јунака, као и од значајних датума из социјалистичке револуције. Напокон, у Србији се и даље славе комунистички празници као што су: 4. јул, 7. јул, 29. новембар. Колико

да се подсетимо, "случај 29. новембра" ушао је у скупштинску процедуру, још одавно, али некако, празници пролазе, а оба већа Савезног парламента никако да се састану и обаве формалност око укидања овог празника. Па ћемо га тако славити и ове године.

То су, наиме, они исти парламенти који су у стању преко ноћи да се окупе и донесу одлуку, када је то њима у интересу. Они исти парламенти који по неколико година не могу да поправе систем за електронско обрачунавање гласова, да би могли одлуке да доносе без кворуа. Они исти парламенти који се крече и врше дератизације сваки пут када се најави, за њих, забрињавајуће окупљање грађана на улицама. Кад год је густо, ови парламенти не пуштају посланике унутра. Шта ће, уосталом, посланици у овим парламентама, када се тамо све сасвим лепо одвија и без њих?

Признајте да смо сви скупа (осјам можда понеког посланика) заборавили на скупштинске сале, на тзв. стручне службе илити блајхане даме које броје подигнуте руке, на ишчупане гајтане и поливене председнике парламента, на увеређене посланике, на оне из првих редова што чекају да их камера мимоиђе па да на миру чачкају нос, на светске рекорде у броју одбијених амандмана, као и на светске

рекорде у усвајању ноћних закона. Сви смо лепо на то заборавили, по принципу: далеко од очију - далеко од срца. Мислили смо: нећемо живи осванути ако нам не пуге уживо још коју шорку са седнице, па ето, ипак живимо.

Комунизам из Србије никада није ни отишао, а већ би да се врати. И то циновским корацма. Добије и по десет гласова на сваком бирачком месту! Друга је ствар што сваки од тих десет гласова, сваки појединачно, има своју личну телевизију, своју уредничку фотељу, свој ланац фабрике, своју личну банку на Кипру, свог личног шефа полиције, шофера, масера, собарицу, баштована, дискографску кућу и приде још две-три дискотеке, да се душа разгали после напорног посла. Па тако сваки глас дође некако милион пута већи него што је у стварности.

Али, залуд вам је све то, другарице и другови комунисти. Потез Славија-Калемегдан заувек је изгубљен. За почетак. Да ми се не увреде Чачак, Трстеник, Ниш, Крагујевац, Нови Сад, Краљево, Смедерво, Ваљево, Осечина, Љиг, Крупањ, Ариље, Сокобања, Смедеревска Паланка и сва она друга места у Србији која су се такође нашла на најбољем путу спасења.

Ипак, не спомињем случајно симболични потез Славија-Калемегдан. Нити је случајно битка за централне београдске општине тако велика и темељита. Јер, ко добије центар Београда, истовремено контролише 75% финансијских ресурса у Србији, око 60% индустрије и 99% међународне трговине! Па ти види, пријатељу комунисто, шта си изгубио изгубивши неповратно општину Стари Град.

Потенцијални читач озлоглашене "Српске речи" има, дакле, у овом историјском часу само један задатак: да све живо што познаје, како зна и уме, одвуче 17. новембра на други круг гласања. Нема те мрзоволне бабе која сме бити остављена на миру у свом запећку, нити безволне комшинице која тврди да ће она у свакој варијанти да остане мученица, нити залудног клинца коме политика још увек не допире до свести. Онај коме је до свести допрло, на њему је да агитује. Од средстава информисања, остао нам је још само добош. По томе се и равнајмо.



Да комшији цркне крава

Грађани Београда засуги су лецима на којима пише: Не гласајте за коалицију "Заједно"! Не пишу их ни социјалисти ни јуловци, већ странка Воје Коштунице, чланица те исте коалиције. "Веран себи", како то већ умеју они које је најпре пурао Беђковић а онда Аврамовић, председник србо-демократа никако да буде пуштен да ојрава ову пиролу. Осим ако се минирање опозиције назива верношћу.

Сандра ПЕТРУШИЋ

Када су својевремено неке Миле Штуле одрађивале посао за СПС јавност се нашла притешњења између изненађења који је нова реторика стварала и наде да је то само пролазна бољка у стварању вишепартијског система. Није била. Пре би се могло рећи да су ствари измакле контроли и да је СПС сваком наредном години своје владавине све више и више губила компас у покушајима да дискредитује опозицију. Током ових избора коначно је пређен праг бескрајне толерантности међународне заједнице која је и поред недовршених уговора са Милошевићем морала да

подигне глас против информативне тираније у Србији. Самим тим могло би да се помисли како је левица исцрпла све постојеће могућности нефер борбе.

Очито није. Шта год ми мислили о левици, њеним информативним емисијама, њеној штампи, њеној кампањи, постоји нешто што она никада није урадила, а то је израда дискриминаторских и увредљивих плаката кандидата опозиције и њихово растурање по поштанским сандучићима. Ни СПС, а ни ЈУЛ нису себи дозволили да падну толико ниско (ма колико очајни били, као што су сада пред други круг локалних избора) да оштампају заглавље своје странке и испод њега ставе лично виђење

неког противкандидата да би потом то растурали као сопствени пропагандни материјал. Чак и људи којима ништа није страшно да би задржали власт, и то огромну власт коју имају, нису себи дозволили да постану толико бедни и да уместо речних хвале за свог кандидата по становима растурају речи оптужбе противкандидата као једини гарант због ког их треба гласати.

А за ништа власти, и за тек (можда) по неког одборника чији глас ни о чему неће одлучивати, Демократска странка Србије се нашла у највећем благу људског бешчашћа икада забележеном на нашем политичком тлу. Уместо да се потпише испод своје понуде на својим плакатима, ова странка је као лични пропагандни материјал понудила отворен позив да се не гласа за кандидате коалиције "Заједно" (Иван Ковачевић, Веселин Павићевић, Александар Милутиновић...). Наравно, ради се о кандидатима Српског покрета обнове мада то на званичним листама нигде није наглашено јер они, сходно потписаном договору, заступају овога пута коалицију а не странку којој припадају. Дакле, раде оно што је неко једном наивно поверовао да ће радити и ДСС која је и даље легитимни члан коалиције "Заједно".

ДВА "НЕ"

Није на одмет осврнути се и на тренутак у којима су плакати освануле. Догодило се то баш када су опозициони лидери после првог круга гласања сели за преговарачки сто са намером да се договоре о стратегији на локалном нивоу свесни да ту лежи власт и да би било глупо пропустити је као 1992. године. Чак је и Војислав Шешељ, апсолутни предизборни рекордер у пљувању опозиције, схватио да је тренутак да обузда своје примитивне страсти, и то у тој мери да је својим бирачима сасвим уљудно препоручио да тамо где нема кандидата СРС гласају по својој савести и по личној оцени кандидата ("И у СПО-у има добрих људи"), али свакако против "леве" коалиције.

Само и једино Војислав Коштуница није нашао за сходно да поштује минимум фер-плеја, обавезан и када се ради о странци на власти, а не о коалиционом партнеру.

Тај исти Војислав Коштуница је средином лета на састанку удружене опозиције Србије и Црне Горе, пред лидерима највећих опозиционих странака и пред бар 50 новинара дао следећу изјаву: "За ДСС одувек су важила два "не". Прво "не" - никада не ући у сарадњу са владајућом странком. Друго "не" - никада не нападати другу опозициону странку". Док је то изговарао сигурно није мислио на своју патолошку потребу да разбија опозицију

Ко је овај тий поред Пешићеве, Ђинђића и Драшковића услика у Суботици пре неких месец дана? Неће бити да је Коштуница. Можда је његов двојник?



**Отворени позиви грађанима:
Шешељ има више стила**

(ДС, ДЕПОС) која је некако увек ишла у прилог владајућој странци (на претходним изборима је знатно увећао број посланичких мандата социјалиста), као ни на своје изјаве о издаји Вука и СПО-а, који су већ годинама у коалицији са СПС-ом, осим што ће просечном бирачу (за разлику од њега) требати још векови да дођу до тог сазнања.

У циљу демонстрирања својих принципијелних "не" Коштуница је до пред саме изборе упорно минирао сваки покушај коалиције "Заједно" да консолидује своје снаге и настави кампању са или без њега, при том уредно пунећи ТВ Дневнике оним пикантеријама које ни машинерија СПС-а није могла да смисли сама, па га је цитирала више него некада Штулу. Када је изгледало да ће га већ запослити на неком ударном режимском медију Аврамовић је испоручио рачун његове принципијелности - за 20 осто мандата, за та и та челна места Коштуница ће овога пута стварно демонстрирати своја два "не".

Удružена опозиција којој се чинило да су јој та два "не" итекако потребна (а и Аврамовић, мада је то из друге приче) на златном тањиру су му понудили све оно што нити му је припадало, нити је својим трудом заслужио да добије. Уместо обећане противуслуге "Заједно" је морала да се задовољи са два три дуга и досадна говора председника ДСС, а да уз то прогута гомилу увреда коју је портпарол исте странке изрекао на њен рачун. Због свега тога и не би требало да чуди што је "Заједно" на савезном нивоу где јој је друштво правио ДСС прошла неупоредиво горе него на локалним где је изашла у свом логичном саставу.

ДОСЛЕДНОСТ, НЕМА ШТА

И таман када би се могло доћи до краја једне гадне приче коју је боље што пре заборавити, осванули су плакати "ВЕРНИ СЕБИ" који су нас упозорили да Коштуница има још штошта да нам покаже. Рецимо плакате на којима за своје коалиционе партнере каже: "Такви људи не смеју поново доћи на власт".

Одлично: "веран себи" нам је поново демонстрирао своја два "не". Режиму, са којим никада неће сарађивати, понудио је не само пикантан материјал који ни њихове најумније главе у циљу блаћења опозиције не би могле да смисле, већ и своје личне гласове. Јер, како другачије протумачити позив да се не гласа за кандидате коалиције "Заједно" и то на оним местима где се боре против СПС-а. По кратком поступку испунио је информативни простор РТС-а и тиме у своје руке преузео врућ кромпир који се нашао у рукама социјалиста после непријатних критика на рачун информативне блокаде од стране међународне заједнице. А шта социјалистима више треба

**ДС
ДЕМОКРАТСКА
СТРАНКА СРБИЈЕ**

Поштовани грађани,

ДСС вас отворено позива да **НЕ ГЛАСАТЕ** за **МИЛУТИНОВИЋ АЛЕКСАНДРА**, кандидата СПО (скривеног иза фирме "ЗАЈЕДНО") за градског одборника на изборној јединици 97, Стари Град II. **ЗАШТО?**

**ДС
ДЕМОКРАТСКА
СТРАНКА СРБИЈЕ**

Поштовани грађани,

ДСС вас отворено позива да **НЕ ГЛАСАТЕ** за **ПАВИЋЕВИЋ ВЕСЕЛИНА**, кандидата СПО (скривеног иза фирме "ЗАЈЕДНО") за општинског одборника на изборној јединици 36, Терезије I. **ЗАШТО?**

**ДС
ДЕМОКРАТСКА
СТРАНКА СРБИЈЕ**

Поштовани грађани,

ДСС вас отворено позива да **НЕ ГЛАСАТЕ** за **ПАВИЋЕВИЋ ВЕСЕЛИНА**, кандидата СПО (скривеног иза фирме "ЗАЈЕДНО") за општинског одборника на изборној јединици 36, Терезије I. **ЗАШТО?**

од могућности да свет задовоље извештајем са конференције за штампу једне опозиционе странке (и то припаднице коалиције "Заједно" која је свету најинтересантнија), а да при том пусти увреде на рачун опозиције за које нису ни криви ни одговорни.

Са таквом "верношћу" лева коалиција слободно може да се повуче на заслужени одмор, да препусти Коштуници и блаћење опозиције и намицање гласача за други

круг, и да спокојно изађе на локалне изборе где ће их ДСС обилато частити. А онда још спокојније може да уђе у Савезни парламент и међу "вернима само и једино себи" (ма шта то значило) потражи и своју неопходну двотрећинску већину. Ко зна које ће оправдање принципијалан човек од два "не" овога пута пронаћи да би нам још једном демонстрирао своју доследност.

Лепеза идеја за Гану

Поред "свих цветова који су цветали" на терену, не треба заборавити оно од чега је, за коалицију "Заједно" све почело: од имена, дакле. Одлуком Савезне изборне комисије, потврђеном од стране Савеног уставног суда, овој коалицији је изостављањем имена Драјослава Аврамовића, битно промењен назив, а шта то значи - видело се на изборима. "Неколико стотина хиљада бирача који су гласали за нас на локалним изборима, очигледно нису знали које су све странке у "Заједно" на савезном нивоу. Захваљујући њој наша савезна листа остала је без имена носилаца и страначког одређења. Победили смо на локалним изборима, јер се знало ко је ко", изјавио је после избора портпарол СПО Иван Ковачевић.

**Ружница
РАНИТОВИЋ - ЈОВИЋ**

Ово су веома слободни и фер избори и искуство са њих ће помоћи када ми у Гани, у децембру ове године будемо имали изборе", рекао је после тек завршених избора страни посматрач Мајкл Афеда Гизо. О процедури (провере народне воље) која је, како каже Гизо "била веома здрава за развој демократије у Југославији", америчка амбасада у Београду је, међутим, у свом саопштењу рекла да је изборни дан само део изборног процеса, и да су Сједињене Државе (авај!) дубоко забринуте због свеукупног развоја демократских норми у овој земљи. Протекла изборна кампања није ублажила ту забринутост, него је и овог пута, испољила суштинске недостатке, и ту онда Американци помињу извештавање у медијима и спорни легалитет амандмана изборног закона.

Међународно надгледање избора било је ограничено на малу групу стручњака из Уреда за демократске институције и људска права ОЕБС и на малу делегацију Парламентарне скупштине ОЕБС, кажу у америчкој амбасади, јер је од стране београдске власти позив касно упућен. Сами Американци распоредили су 11 тимова који су посетили 85 гласачких места и 7 обласних изборних центара у 32 општине, учинивши при том - недостатке у листама гласача, сумњиву безбедност процедуре састављања



Вашингтонски бирачки спискови, и многи "непогодни" ван њих, одсуство његових представника опозиције у бирачким одборима, записници о гласању потписани у општинама (а не на бирачким местима), накнадно убацивани, или убацивани контролни листићи, пројекција на бирачким местима, застрашивање... Па изреду "бројање" гласова са СПС-у несклоних терена... Па грађани СРЈ у иностранству без права гласа... Демократија у СРЈ је, дакле, оверена

изборног записника (извештаја о "пребројавању") који ће са гласачких места бити упућени у обласне центре и потом на савезни ниво, као и ограничавање присуства представника опозиционих партија у изборним комисијама и посматрача из опозиције на гласачким местима.

ГЛАСОВИ СЕ НЕ БРОЈЕ ПОСЛЕ ГЛАСАЊА ВЕЋ - ПОСЛЕ!

У Нишу су посматрачи амбасаде САД, упоредним акредитацијама спречавани да уђу на једно бирачко место, док су на другом

представници владајуће странке онемогућавали представнике опозиције да им изнесу своје примедбе, како "не би рушили углед наше земље".

Шта малобројни страни посматрачи све нису могли видети, а чинило је да управо завршени избори, како рече један страни дипломата, на скали од један до десет стоје веома ниско? И чега је морало бити, јер су грађани, избачени на изборе као ТВ полуфабрикати, за два дана предизборне ћутње, ипак могли доћи к себи, и помислити да их после сапуњске стварности, већ после 3. новембра чека она права, што значи - блок тарифа за струју, бензин по четири динара, скок цене пшенице, и њене све тање залихе по млиновима, као и Савезни закон о радним односима који укида одредбе о принудним одморима, што ће као последицу

имати да око милион и триста хиљада радника у Нову годину уђу као тазе незапослени. За оне којима би тако нешто, док стоје иза паравана на бирачком месту, ипак, могло проћи кроз главу, постоје и додатне мере, одраније разрађене и примењене, дућанџија који добро знају како се закида на мери.

Дакле, пошто су новим законом прекројене изборне јединице, пошто је направљена одговарајућа ТВ кампања, владајућој коалицији преостали су - бирачки спискови (са мрвим душама, "затуреним" млађим људима, грађанима пријављеним на адресе на којима никада нису живели), пребројавање

гласова (као у причи о кози и купусу), неовверени записници о резултатима избора... И, наравно, све могуће варијације на дате теме, са разноврсношћу коју сам живот доноси, и заобилажењем закона, или његовим директним кришењем.

Према наводима **Изборног штаба коалиције "Заједно"**, највећи проблем у Београду био је што је Градска изборна комисија заклучила, противно закону, да се резултати не утврђују после гласања на бирачком месту, него са сав изборни материјал достави надлежној изборној комисији. Такође противзаконито, представници коалиције "Заједно" у бирачким одборима нису могли добити копију записника, док на неким бирачким местима није била омогућена тајност гласања јер - није било паравана. Плакати СПС-а и Слободана Милошевића могли су се наћи у близини неких бирачких места, а такође је у близини биралишта (**Црљени, Београд, Панчево, Велика Плана**) вршена агитација за владајућу коалицију.

Умрла лица на бирачким списковима и многи грађани с правом гласа ван њих, како извештавају из **Грађанског савеза**, такође нису били ретка појава - у Београду, **Призрену, Крушевцу**... Представницима коалиције "Заједно", опет, није дозвољен рад у бирачким одборима (**Јагодина, Ђуприја, Књажевац, Земун**), а у **Ђуприји** су држани у ћошку без могућности контроле бирачког списка, и није им дозвољено да примедбу на то унесу у записник. На изборним местима 54, 55 и 56 на **Вождовцу**, пак неидентификовани људи избацили су из бирачких одбора представнике коалиције "Заједно", док су у селу **Раковица** чланови бирачких одбора попуњавали старцима гласачке листиће. Према информацијама из **Владимираца код Шапца**, на изборном месту број 10 у **Трпovu** су дељени изборни позиви уз поруку за кога да се гласач кандидат са препоруком за општинског одборника је **Милован Пајић**, професор из **Владимираца**, представник СПС-а.

ИЗБАЦИВАЊЕ ИЗ БИРАЧКИХ СПИСКОВА, ИЗБАЦИВАЊЕ КОНТРОЛОРА, ЛАЖНЕ КОМИСИЈЕ, ДОШТАМПАВАЊЕ...

Према подацима **Демократске странке Србије**, 10 професора и 40 питомаца Богословске школе у Београду избрисано је из бирачких спискова, на **Бежанијској Коси** у списку нема око 700 пензионера, у **Тополу** је бирачко место било у кући једног од одборничких кандидата социјалиста, у **Ужичу** је доштампано хиљаду гласачких листића, док их је у **Ваљеву** 500 недостајало. У **Новом Саду** су сви бирачки спискови куцани на индиго папиру. Овде је, такође, на једном од бирачких места у **Футогу** откривена и превара са покушајем подметања лажног бирачког одбора. Представници опозиције приписали су то СПС-у, док је председник градске изборне комисије тврдио да не зна о чијем "маслу" је реч, као и да ће се тиме позабавити после избора. Лажни чланови изборног одбора су онда смењени правим, и одлучено је, према тврђи представника опозиције, да се о свему покрене истрага. Како се могло чути у Градском одбору Демократске странке, председник дотичне месне заједнице у Футо-

гу јавно је признао да је састав бирачког одбора променио на притисак СПС-а. Представница владајуће партије у бирачком одбору на **Детелинари** је, опет, асистирала старијим грађанима при попуњавању листића - тако да обавезно заокруже број испред СПС-а! Поједини бирачки одбори у **Новом Саду**, како тврде представници ДСС-а, нису пребројали гласачке листиће, што им је била обавеза пре гласања, док се на неким, како је изнео представник Реформске демократске странке Војводине, није контролисало да ли се преузети гласачки листићи заиста и употребљавају или не, односно да ли се убацују у кутије или једноставно - носе кући!

Изборе у **Крагујевцу** су пратиле туче и инциденти, а да би са гласањем почело у насељу **Мале пчелице** у недељу ујутро је морало доћи и до - кречења. На зидовима бирачког места, наима, ту су биле исписане пароле СПС и ЈУЛ-а, па представници СПО-а нису дозволили да гласање почне док се оне не префарбају. Претходне ноћи, опет, избила је туча око лепљења плаката између активиста СПС-а и СПО-а у насељима **Сушица** и **Аеродром**, где су они први извукли дебљи крај. Чест случај са ових, али и ранијих, избора, одсуство великог броја младих на бирачким списковима, забележен је и у **Крушевцу**, где, такође, контролорима коалиције "Заједно" није допуштено да учествују у раду бирачких комисија. У изборној јединици у насељу "Мудраковац", пак, кутије су запечатене без контролног листића, док је пропагандни материјал СПС дељен непосредно испред бирачког места.

У Крагујевцу је, такође, велики број грађана избачен из бирачких спискова - то понегде иде и до 10 одсто, каже др **Зоран Симоновић**, новонабрани савезни посланик коалиције "Заједно" и челник крагујевачког одбора СПО, што с обзиром на критеријуме по којима су бирачи са спискова нестајали (они за које се може претпоставити да су наклоњени опозицији) може бити проблем кандидатима ове коалиције у другом кругу. "Упис бирача у спискове не спада у бирачку радњу, тако да то није посао изборне комисије", напомиње **Миодраг Милић**, председник градске изборне комисије у Крагујевцу,

КИКИНДА СА МРТВИМА - "ИДЕМО ДАЉЕ"

Да су мртве душе сасвим добра узданица, илустративно говори и пример из Кикинде. Како пише "Наша Борба", на протекле изборе у овом граду позван је и Радован Јаковић, у улици Милоша Великог бр. 66. Господин Јаковић обавестио је да је уписан у бирачки списак под редним бројем 505, и да ће се гласање обавити на бирачком месту број 23 у Кикинди. И све би било у реду да помислимо господићу - није мртав већ 21 годину, па је позив за гласање њему упућен - увреда за њега и његову породицу, што наравно има политичку позадину - како рече извор "Наше Борбе" из Кикинде, додајући још да се власт упућивала и пружио руку мртвима, јер може "ићи даље" само уз помоћ додатних листића.

и скреће пажњу "да други круг локалних избора мора да се одржи пред истим бирачким аудиторijумом, као и први, што значи да неће бити накнадног уписа бирача". На Милићевић тврђу "да ће грађани који су остали изван бирачких спискова моћи у њих да се упишу тек од 18 новембра", међутим, **Зоран Симоновић** каже "да ће сви они моћи да гласају у другом кругу локалних избора, ако оду у суд, узму решење и упишу се у бирачке спискове".

НИШКИ СОЦИО-ЈУЛОВЦИ БОРИЛИ СУ СЕ КАО ЛАВОВИ!

У Нишу, чија се црвена боја показала веома непостојаном, летело је перје. Опозиционе странке овде помињу "флагрантне нерегуларности" на локалним изборима. У нишком штабу коалиције "Заједно" кажу да су упутили два писмена приговору Градској изборној комисији, да на 25 бирачких места чланови бирачких одбора из СПС-а нису хтели да прихвате регуларна страначка овлашћења за контролор ове коалиције, већ су за то тражили овлашћења ове комисије. Било је потребно да интервенишу чланови ГИК, да контролори "Заједно" припрете како ће "растурити изборе" и "однети гласачке кутије", па да њихова овлашћења буду прихваћена, бирачка места са закашњењем отворена и гласање почне. Кад је реч о Нишу, у Савезној изборној комисији стоји примедба коалиције "Заједно" у вези са изборном јединицом 23, односно **Белом Паланком**, где је председник Општинске изборне комисије **Ружица Стојковић** "дала тумачење да се на изборима може гласати и без икаквих докумената за идентификацију"! И у Нишу су многи из млађе генерације остали ван бирачких спискова, док су неки други, опет, позвани да гласају са "другог света". Осим тога, читава зграда у **Књажевачкој улици бр. 158** са 150 станова је - нестала са бирачког списка. У **Злокучанима** код **Мерошине** је одлучено да гласање престаје у 18 сати, па су, када је било јасно да нису још сви гласали - гласачке кутије враћене, а избори настављени! У **Острици** је отац као контролор СПС-а забранио сину, као контролору опозиције да учествује у раду бирачког одбора. После свега, од представника нишке коалиције "Заједно", могло се сазнати да у Градској изборној комисији њиховог представника присиљавају да потпише записник по коме је у првом кругу за општинског одборника прошао кандидат СПС **Живота Живковић**. Како "баба није могла на силу у рај", дотична комисија два дана није саопштавала резултате избора, а онда се све, ипак, на прави начин привело крају. Све време, како тврди **Бранислав Јовановић** (СПО) кандидат за савезног посланика, комисија је имала у рукама гласачке кутије, при чему није било примедби на записнике после гласања, да би се, одједном из кутије са неважећим листићима "испилило" 50 "залуталих" гласова за кандидата социјалиста др **Животу Живковића** из Нишке Бање!

"Бирачки спискови на овим изборима били су потпуно десетковани", каже потпредседник ДС Ниша **Зоран Живковић**, "тако да је са њих испало 50 одсто оних који су у последње две године постали пунолетни, али



нису "кул", већ су "Заједно". На више од 60 посто бирачких места, каже он, контролори "Заједно" су били спречени да уђу и активно раде у бирачким одборима, а на 50-ак места председници бирачких одбора нису хтели да дају записнике контролорима ове коалиције, па су они морали да их отму. У селу **Крушце** одбор СПС је физички напао контролоре "Заједно", док је у **Мрамору** један човек могао да гласа за целу породицу.

"ХЕБА" ДЕЛИЛА КИСЕЛУ ВОДУ И КАФУ А "ГЛОРИЈА" - ПАРЕ!

Борбу са "духовима" опозиција је имала и у **Ивањици**, изборна јединица 16 - **Ерчеге**: у бирачком списку ту се нашло 683 бирача, при чему су, како је утврдила ивањичка коалиција "Заједно", била урачуната и 33 умрла грађанина! Приговор који је коалиција упутила општинској изборној комисији, према речима њеног одборничког кандидата **др Милорада Драмићанина**, је - одбијен. "Када се из бирачког списка избаце умрли, бирачко тело на дан избора је обухватало 650 грађана. Како је наш кандидат **др Милорад Драмићанин** већ у првом кругу добио 212 гласова од 329 бирача који су изашли на изборе, сматрамо да је он стварни победник, јер је добио апсолутну већину", написали су у свом приговору представници коалиције "Заједно". Тај приговор је одбијен од стране општинске изборне комисије, а пошто је њен председник истовремено и председник Општинског суда у **Ивањици**, коалиција "Заједно" неће моћи да реши овај проблем судским путем. То што поседује умрлице људи који су се нашли на бирачком списку, неће јој, дакле, бити много од помоћи.

Као предујам за своја лепа обећања у још лепшој будућности, кандидати Коалиције СПС-ЈУЛ-НД су понегде били и сасвим конкретни: тако је **Божидар Здравковић**, посланички кандидат ЈУЛ и директор "Хеба" у кампањи делио сваком домаћинству по гајбу киселе воде и 200 грама кафе, док је **Томислав Толе Караџић** из **Субо-**

тице, кандидат за одборника СПС, био још дарезљивији. Он се, наиме, бирачима Месне заједнице Центар 2, изборна јединица 3, препоручивао лецима на српском и мађарском језику, штампаним заједно са боновима у износу од 200, односно 75 динара, обећавајући да ће његова фирма "**Глорија**", "уколико добије(м) њихово поверење" одмах помоћи најугроженијим становницима, пружањем једнократне помоћи у прехранбеним производима, нафти и бензину. Како је **Савез војвођанских Мађара** уложио приговор општинској изборној комисији указујући на то да господин **Толе** очигледно покушава да купи гласове (противно члану 43а изборног закона), случај је прослеђен тужилаштву, и Општински суд је 1. новембра донео решење којим се **Караџић** брише са листе кандидата, с обзиром да је у кампањи користио недозвољена средства. Исти суд, је, међутим, већ после неколико сати новим решењем, поништио своју ранију одлуку, с образложењем да "није почињено кривично дело". Господин **Толе** тако чека други круг избора, а ако победи - добро њему, али и неким грађанима **Суботице**. То задовољство ће га, извесно, папрено коштати: предузећу "**Глорија**" стигло би у том случају за наплату, у роби, 1600 бонова, у вредности од скоро пола милиона динара!

НАМИЦАЊЕ АЛБАНСКИХ ГЛАСОВА

Косово, као сигуран изборни ћар, са Албанцима који својим бојкотом тако лепо иду

Завршни митинг коалиције "Заједно" у Београду

наруку, социјалисти су схватили и као своју авлију, што је и буквално значило "иш" за све, па и за њихове коалиционе партнере на савезном нивоу, ЈУЛ и Нову демократију. Тако је у вези са **Косовом** пукла тиква у породици (односно спаваћој соби), па је у коментарима протеклих избора у дневној штампи освануло и ово: опозиција на **Косову** и **Метохији**, укључујући и ЈУЛ који овде није у коалицији са СПС, захтева поништавање савезних и локалних избора, јер је владајућа партија грубо прекршила Закон о изборима и Закон о територијалној организацији и локалној самоуправи, и користећи се монополем себи "намакла" онолико гласова Албанаца колико јој је било потребно да елиминира своје ривале. **Лидер косовских социјалиста Војислав Живановић** изјавио је на то да је на изборе на **Космету** изашло најмање 25.000 Албанаца, а онда се предомислио, и **Су-традан** рекао како се не ради о 25.000 Албанаца, него "свих других, а то значи и Албанаца, и Рома, и Муслимана и Турака", а што се ЈУЛ и Нове демократије тиче, нагласио је да СПС на **Косову** са њима нема проблема, "а ако је појединац незадовољан, то је његова ствар". Они у коалицији сарађују, а евентуалне несугласице решавају унутра, каже он, и додаје: "Није ми познато да се тражи поништење избора, а понајмање би то могао да тражи и учини ЈУЛ". Ипак, **Приштином** се пронела вест "да су се социјалисти нашли у шкрипцу јер немају ваљано покриће за 25.000 албанских гласова", пошто опозиционе партије, а пре свих ЈУЛ и Српски покрет отпора "имају више него аргументоване доказе" о томе да су гласови Албанаца из појединих сеоских и градских средина, које они таксативно набрајају "узети иако Албанци нису изашли на изборе".

Један од живописнијих примера "намицања албанских гласова", како наводи опозиција на **Космету**, јесте општина **Штимље**, где има

НИШ

"МИЛОШЕВИЋ, МИЛОШЕВИЋ" - НА РОМСКОМ

Како се тврди у нишком седишту коалиције "Заједно", социјалисти су добили у два месним заједницама, и то "**Бука Динић**", где су углавном насељени неписмени Роми, и селима **Мрамор** и **Крушце**, где су у бирачком одбору били само чланови СПС. За време гласања у месној заједници "**Бука Динић**", њихов представник је све време узвикивао нешто на ромском (иако је службени језик српски), и сугерисао "**Милошевић, Милошевић**", а један Ром је дошао са 20 личних карата и гласао за целу махалу.

свега 700 Срба, а према извештајима гласачке комисије, тамо је гласало више од 3000 грађана. Опозиција тврди, на основу сведочења својих посматрача који су иначе одстрањивани са бирачких места да тамо није изашло ни 30 Албанаца. У селу **Окдапу** у липљанској општини, где нема Срба, опозициони посматрачи затекли су активисту општинског СПС како убацује листиће у бирачку кутију на име Албанаца. Ове своје тврдње опозиција је спремна да докаже и на суду уз помоћ сведока чија имена су заокружена на бирачким списковима, а они се нису појавили на изборима. У Демократском савезу Косова су изјавили у вези са тим да то што српска страна тврди да је изашло 25.000 Албанаца, то је њен проблем, и то нема никакве везе са истином, јер је познато "да смо ми ове изборе бојкотовали".

Да ли су Албанци бојкотовали изборе, или су, ипак, негде гласали, и где, питају се и представници општинских одбора коалиције "Заједно" у **Призрену**, износећи после избора низ неправилности на видело. Нелогично је да су Албанци изашли само на два бирачка места, а да су у осталим срединама бојкотовали изборе, истакли су они, наводећи пример општине **Опоље**, где је изашло 228 Албанаца и села **Љутоглав** у призренској општини, где је изашло 363 Албанца, што доводи у сумњу гласање на другим местима. Представници ове коалиције изјавили су, такође, да је поновљена изборна крађа из 1993. године у **Мамуши** крај Призрена, месту настањеном углавном турским живљем, где је гласало рекордних 1794 бирача, што је практично неизводљиво. Слично се десило на још два бирачка места где већином живе припадници ромске националности, у којима је укупно гласало 1458 бирача. Према подацима добијеним од општинске изборне комисије, којима располаже коалиција "Заједно", само на нивоу града Призрена, 368 бирача са сталним местом боравка, није било уврштено у бирачке спискове, тако да нису могли да гласају ни владика **Артемије** и четири свештеника Рашко-призренске епархије. У прилог нерегуларности избора, из општинског одбора СПС речено је да су поједине чланове бирачких одбора припадници МУП избацивали са бирачких места, и наведено да је на територији општине Призрен постојала паралелна општинска изборна комисија, чије је седиште било у згради СПС.

КОАЛИЦИЈА "ЗАЈЕДНО" НА САВЕЗНИМ ИЗБОРИМА: БОРАВА ЛИСТА

Због нерегуларних бирачких спискова у **Савраку**, на којима се, како тврди **Сулејман Угљанин**, није нашло чак 50 посто бирача, лидер коалиције "Листа за Санџак" је чак шест дана штрајковао главу (тражећи нове изборе под међународном контролом) да би одустао од протеста пошто је његова коалиција победила у највећем броју санџачких општина, и освојила два посланичка места у Већу грађана Савезне скупштине. Из коалиције "Листа за Санџак - др Сулејман Угљанин"

СОЦИЈАЛИСТИЧКА ПАРТИЈА СРБИЈЕ

ОБЕЗБЕДИЛА ЈЕ:

- МИР
- СКИДАЊЕ САНКЦИЈА
- ВОДУ
- СКЕНЕР
- ИЗГРАДЊУ И РЕКОНСТРУКЦИЈУ ШКОЛА

ОБЕЗБЕДИЋЕМО:

- ВОДУ У СВИМ СЕЛИМА
- КЛИНИЧКИ ЗДРАВСТВЕНИ ЦЕНТАР
- ВИШУ МЕДИЦИНСКУ ШКОЛУ
- НОВИХ 2.000 ТЕЛЕФОНСКИХ БРОЈЕВА

ВЕРУЈЕМО, ЈЕР ЈЕ СВЕТ ПРОЖЕТ ВЕЧНИМ МОРАЛНИМ ЗАКОНОМ БОЖИМ, ЗАКОНОМ СКЛАДА, ПРОПОРЦИЈА И РЕДА.

ТАЈ ЗАКОН ЈЕ:

У ВАСИОНИ ПОРЕДАК, У ПРИРОДИ СКЛАД, У ДУШИ САВЕСТ, У ДРУШТВУ МОРАЛ, А У СВАКОМ ЧОВЕКУ УРОЂЕНИ ЗАКОН ДОБРА.

ЦРКВЕНЕ ЗАПОВЕСТИ

1. Молити се богу и слушати службу божју сваке недеље и празника.
2. Држати пост пред Рођењем и Васкрсењем Христовим, пред празником св. ап. Петра и Павла, пред Успењем Богородице, и сваке среде и петка.
3. Свештена лице треба поштовати.
4. Исповедати грехе своје и причешћивати се у споменуте велике постова.
5. МОЛИТИ СЕ БОГУ ЗА ОНЕ КОЈИ СУ НА ВЛАСТИ.
6. Држати постова и молитве које заповеди Епископ у време какве невоље.
7. Црквене ствари не употребљавати.
8. Свађе не чинити за време поста.
9. Јеретичке књиге не читати.

ВЕРУЈЕМО, ЈЕР ИМАМО ЖИВУ РАЗУМНУ ДУШУ, ЧИЈА СЕ СУШТИНА НЕ МОЖЕ СВЕСТИ НИ ОБЈАСНИТИ НИЧИМ ОД СВЕГА ШТО ПОСТОЈИ ВИДЉИВОМ СВЕТУ. МИСАО ЈЕ БРЖА ОД СВЕТЛОСТИ, ШИРА ОД ВАСИОНЕ, ПРОДОРНИЈА ОД МУЊЕ. А ДУША И МИСАО ДАР СУ ЧОВЕКУ ОД БОГА

се после избора могло чути да је њихов тријумф израз реалности и расположења бирача у санџачким општинама. "Режим је, како чујем, убацио у Санџак два милиона долара преко ЈУЛ, и поткупивши и уценивши намамио каријеристе, уз лако обећану брзину, да дођу до положаја. Покушао је да преко тих Муслимана превари народ", рекао је тим поводом **Касим Зоранић** председник Либерално-бошњачке организације, чланице коалиције "Листа за Санџак", и додао: "Међутим, једнокреветне странке у Санџаку су доживеле крах. Режим је ишао на то да смањи бирачко тело, али и са смањеним бирачким телом ми смо победили. Муслимани, кандидати ЈУЛ су макли терет са леђа, и гласали заједно са својим породицама за нас".

КРАГУЈЕВАЦ

КОНТРОЛНИ ЛИСТИЋ "ОДЛЕПРШАО"

У крагујевачком насељу Виноград општински избори су поништени одлуком градске изборне комисије због недостатка контролног листића, на шта је, како каже народни посланик СПО Верољуб Стевановић, изборни штаб коалиције "Заједно" упутио жалбу суду. У записнику са бирачког места у Виноградима, нигде не пише да контролног листића нема, напомиње он и додаје: "Контролни листић је нестало на путу према Градској скупштини или Савезној скупштини. Проблем са Виноградима, чини се, лежи у чињеници, што на том бирачком месту није прошао СПС кандидат др Мирослав Орешчанин. Но, ако и понове изборе, ми очекујемо да ће кандидат коалиције "Заједно" и радикал, опет ући у други круг".

Бој и скенер: како су социјалисти иочели да верују у боја

У **Ђуприји** представницима коалиције "Заједно" није дозвољено да учествују у раду бирачких одбора на 45 бирачких места те општине, док су на бирачком месту у **"Радиној кафани"** на путу Ваљево-Ужице, милицајци густирали пиво...

Поред "свих цветова који су цветали" на терену кад су нерегуларности минулих избора у питању, наравно не треба заборавити оно од чега је, за коалицију "Заједно" све почело, од имена, дакле. Одлуком Савезне изборне комисије, потврђеном од стране Савезног уставног суда, овој коалицији је изостављањем имена **Драгослава Аврамовића**, битно промењен назив, а шта то значи - видело се на изборима. "Неколико стотина хиљада бирача који су гласали за нас на локалним изборима, очигледно нису знали које су све странке у "Заједно" на савезном нивоу. Захваљујући СИК наша савезна листа остала је без имена носилаца и страначког одређења. Победили смо на локалним изборима, јер се знало ко је ко", изјавио је после избора портпарол СПО **Иван Ковачевић**.

А онда "иду даље" - вампирски бирачки спискови, и многи "неподобни" ван њих, одсуство представника опозиције у бирачким одборима, записници о гласању потписивани у општинама (а не на бирачким местима), накнадно убацивани, или избацивани контролни листићи, пропаганда на бирачким местима, застрашивање... Па предуго "бројање" гласова са СПС-у несклоних терена... Па грађани СРЈ у иностранству без права гласа... Демократија у СРЈ је, дакле, оверена. Нека припреми се - Гана.

КЛУПЕ САВЕЗНЕ СКУПШТИНЕ 1992-1996.



Формално узевши, може се рећи да је највећи добитник у изборима за Савезни парламент Народна странка Црне Горе, која је своја четири мандата из 1992. заменила са осам ове године (повећање за 100%). Следи СПС који је са "самосталих" 47 мандата 1992. са ЈУЛ-ом и НД ове године достигао 64 мандата (повећање за 36%), те ДПС ЦГ који се са 17 мандата 1992. попео на 20 ове године (повећање 18%).

Највећи губитник су црногорски социјалдемократи који су у претходном сазиву Већа грађана Савезне скупштине имали пет мандата, а сада су зарадили само један (смањење за 80%).

Калкулације са "поразом" Коалиције "Заједно" најблаже речено су - под знаком питања. Наиме, ако се саберу мандати ондашњег Депоса (СПО+НД, 20 мандата) и Демократске странке и њених коалиција са другим странкама (укупно осам мандата), долази се до закључка да је Коалиција "Заједно" у односу на ту групацију изгубила шест мандата (или око 20%). Тај губитак је, опет, релативан, односно у суштини мањи, јер је и Коалиција "Војводина" (чији су неки чланови били 1992. коалициони партнери Демократске странке) ове године добила два мандата.

"Велики добитник" Српска радикална

странка је и у овом случају прича за себе. Ради се о следећем. Иако су сви досадашњи избори показали да просечан бирач различито гласа на савезним, републичким и локалним изборима (што је случај и са овима, јер је, на пример, Коалиција "Заједно" лоше прошла на савезним а одлично на локалним изборима) радикали своју "успешност" граде на поређењима са републичким изборима из 1993, а не, што би било логично, са изборима одговарајућег ранга, дакле оним савезним из 1992. То раде свесно, јер би се онда морали суочити са чињеницом да су на тим последњим, претходним савезним изборима 1992. освојили чак 34 мандата, што значи да су на овим освојили 17 мандата (или чак 50%) мање, што би се, опет, пре могло назвати дебаклом него "добитком". Занимљиво је да је таман толики добитак коалиције СПС-ЈУЛ-НД, што би неки злуреди аналитичар могао да квалификује као братску мандатско-идеолошку сарадњу између комуниста и радикала.

Своји на свом су, заправо, само Мађари који су исти број мандата само преусмерили на другу међу својим двома националним странкама, од Демократског савеза војвођанских Мађара на Савез војвођанских Мађара.

Губавци с последњег црвено - голог отока

Шта је то у нашем бићу што нас води према даљој изолацији и статусу светској парије и како то да српско-црногорске мушкарчине и "булсе" не иритира црвено?!

Никола БУРЗАН

Вашар је био, а на вашару... народ знајући шта би од свега, купио себи печења јарећег! Режимски медији тврде да је то "оно право", јер народ зна шта је најбоље, а "страни посматрачи" су то поздравили као прворазредно демократско достигнуће: није тачно да на изборима није било алтернативе! А печење јареће?! Један од њих се, чак, у наступу одушевљења (јарећим печењем) свечано заклео пред камерама ТВ-Бастиље да ће овај демократски пелцер пренети и накалемити у својој земљи. Срећно!

Озбиљнији свет, пак, чији гласови, на жалост, не допиру до слушањег и агитпровске индоктринираног народа, има нешто другачије погледе на југословенски "big state fair". Чак су и Американци, чији је амбасадор овде био један од "кључних" учесника комунистичке изборне кампање, званично признали да "у Србији нема демократије"! Па чак и да "САД не подржавају Милошевића, нити његову партију"! Што треба апсолутно поздравити, уз једно (још) неразјашњено питање: зашто то нису јавно саопштили пре, а не тек после "свршеног чина"?! Амерички медији међутим, као да и нису баш убеђени у искреност "осећања" своје Владе. Чак и сам Национални амерички радио није се либио да Србију и Црну Гору, тј. СР Југославију, у њеној постизборној форми и облику, види као "последње преостало црвено острво у Европи"! Како и није, када су,

ето, и у Румунији и у Бугарској (у Албанији још одавно) комунисти отерани с власти а овде су, још једном, учврстили свој положај.

КУДА ИДЕ ТАНДЕМ М-М?

Свет се уби покушавајући да открије тајну дуговечности овдашњег комунистичког режима, тј. да објасни необјашњиво, али правог одговора нема. Си-Ен-Ен мисли да је то због контроле режима над медијима и свим релевантним институцијама у земљи. "Интернешенел хералд трибјун" се пита: како је уопште могуће да политичар или политичка партија са таквим билансом, као што је биланс Милошевића и његове партије, упркос свему, поново добије поверење бирача?!

Поново се уводи у игру Милошевићева "сјајна политичка тактика" (јер, као што је познато, он стратегије нема). Тако агенција "АП" каже да су његови социјалисти и неокомунисти његове жене учврстили контролу над земљом, коју је Милошевић, како се истиче најпре увео, а затим извукао из рата, да би потом напустио сан о великој Србији, одрекао се национализма и вратио се својим комунистичким коренима.

Светски медији се труде да проникну: који су следећи потези, какве амбиције Милошевића. "Њујорк тајмс" опширно пише о његовим плановима да спроведе уставну реформу, којом би себи припремио најшира могућа овлашћења као будући председник СРЈ. "Председник Србије Милошевић, истиче лист, кога на Западу виде као најодговорнијег за распад Југославије и сукоб на Балкану, покренуо је у недељу (мисли се на изборе) пажљиво кореографисану политичку игру за коју је вероватно да ће се завршити његовим миропомоцањем као вође Југославије у годинама које долазе".

И "Вашингтон пост" опширно пише о пројектима

брачног пара српске комунистичке сцене, али и не штеди особље америчке амбасде у Београду због његовог непримереног понашања (и навијачког односа) у изборној кампањи. "Прикиван од стране америчких званичника 1992. године на стуб срама као "каспин са Балкана", Милошевића данас Клинтонова администрација третира као кључног играча. Током предизборне кампање у Југославији, овдашњи дипломатски представници САД посећивали су фабрике под државном управом и сретали се са високим функционерима Милошевићеве СПС". Што се ни у ком случају не може сматрати "убичајеним редовним активностима", поготово што је г. амбасадор добијао невиђени публицитет на ТВ-Бастиљи. Може се кладити да га више никада на њој неће бити, чак ни за Дан независности (Сједињених Држава, разуме се).

ЕЛЕНА И НИКОЛАЕ?

И, шта нама обичним смртницима у провалији "између Истока и Југа" преостаје? "Њујорк тајмс" има извесне прогнозе: "Г. Милошевић, који све више управља Југославијом у тандему са својом женом, као што су то Елена и Николае чинили у комунистичкој Румунији, такође, колико се види, користи ове изборе како би заменио или спојио своју СПС са партијом своје супруге. Бројни политички лидери напустили су последњих дана СПС, да би ујединили своје снаге са г-ђом Марковић, која је пре две године основала своју партију. Бизнисмени изјављују, тим поводом, да су принуђени да плаћају дебеле дажбине функционерима њене партије да би добили неопходне дозволе за увоз и извоз".

Ништа чудно, напротив! Тако гласи њен први закон приватизације: узми све што ти живот пружа! "Стари поредак одолева притиску" - гласи наслов у лондонском "Гардијану", уз напомену да су бивши комунистички лидери "од своје дуговечности направили врлину, представљајући се као чувари стабилности". Што ће рећи: чувари земље парије, губаваца на последњем црвено - голом отоку старе незаинтересоване даме, Европе.

И не само ње, и Америка игра своју игру, наравно. Дobar познавалац и овдашњих и тамошњих прилика, колегиница Лора Силбер, каже да Вашингтон "покушава да прича како подржава опозицију, али с друге стране, кад то гледамо логички, мир почива на председнику Милошевићу; и за њих би било јако тешко када би се променила власт". Capisci, Godfather?! Цмок!

"Срби не верују у изборе" - насловио је свој текст римски дневник "Република". Па, не верују у изборе, не верују у реформе, не верују ни у Бога?! Па, у шта верује овај "небески народ"? У онога ко га бије пендреком по глави?! Народ јесте "снага без очију", али, ипак, толико ћоравог света тешко је окупити у једној тако малој, и то балканској, средини. Па, зар су и Албанци, и Румуни, и Бугари, ствари средили код своје куће, а ми остали парије, губавци, с последњег црвено - голог отока?!



ЦРНА ГОРА СА ДВЕ СТРАНКЕ МАЊЕ

Кога листић тога и побједа

Сиромашна и покрadena, црногорска Народна слога може се утешити да је Булатовића и Маровића натерала да покажу своје право лице

Бранка ПЛАМЕНАЦ

Десетак дана после избора Црна Гора се полако опоравља од шока након спектакуларне побједе Демократске побједе социјалиста, која је својим размјерама изненадила многе, па и саме побједнике. Послије шест година владавине Црном Гором, црногорски социјалисти су 3. новембра извојевали до сада највећу, тријумфалну побједу, освојивши апсолутну већину од 45 мандата у републичком Парламенту, од могућих 71. Оваквој побједи ДПС-а опозиција се није надала ни у својим најпесимистичкијим прогнозама, баш као и многи политички аналитичари. Коалиција Народна слога, коју чине Народна странка и Либерални савез, освојила је свега 19 мандата; странка Демократске акције 3, док су двије партије Албанаца у Црној Гори, Демократски савез и Демократска унија Албанаца, добиле по два мандата.

Овако је одлучило око 309.000 грађана са правом гласа који су изашли на прошлонедељне изборе, од 448.500 уписаних, који чине изборни тијело Црне Горе. Социјалисти су

освојили 150.000 гласова, или 51 одсто. За њих је гласало овога пута чак 24.000 грађана више него на претходним изборима! То је резултат који запањује и збуњује не само домаћу јавност, већ сав демократски свијет. Нигдје у том свијету не би било могуће да на регуларно спроведеним изборима побједи странка попут ДПС, која у биланс своје шестогодишње владавине може да укњижи потпуно колапс привреде, изгубљени рат и територије, изгубљене животе својих грађана у њему, међународну блокаду, свеукупно сиромаштво народа, хиперинфлацију... Нигдје у свијету поверење грађана не би могла добити она власт која те грађане буквално опљачка, однијевши им и последњу пару са штедних улога у државним банкама. И не би тој власти у нормалном друштву много могла ни помпезна и скупа изборна кампања, обећања и пријетње истовремено, ни медијска блокада за другачије, опозиционо, мишљење, нити специјално пројектовани изборни закони. Само је овдје и данас могуће да таква власт не само да није претрпјела пораз, него је, послије свега задобила пов-

јерење нових десетина хиљада симпатизера.

ДВЕ СТРАНКЕ НЕСТАЛЕ ИЗ ПАРЛАМЕНТА

Владајућа ДПС однијела је уједљиву побједу и на локалном нивоу. У 12 од 14 изборних јединица освојила је власт поново. Ван њеног домаћаја остале су само изборне јединице Тузи и Улцињ, у којима већинско становништво чине Албанци. Посматрано по општинама, ДПС је од укупно 21 општине у Црној Гори освојила апсолутну власт у 17, а просту у три општине. Улцињ, њен најјужнији град, остао је 3. новембра једина опозициона општина у Црној Гори! Социјалисти су, наима, повратили своју надмоћ у Тивту, Бару, Плаву, Рожајима и Бијелом Пољу. На другој страни, убиљежили су пад популарности у Никшићу и пријестоници Црне Горе, Цетињу, мјестима у којима је побједа ДПС веома тијесна и проблематична. Као што је тешко разумљива побједа социјалиста на северу републике, у срединама са претежно муслиманским становништвом. ДПС је у Плаву и Рожајама, као и у Бијелом Пољу, поразила Странку демократске акције, добивши неколико хиљада гласова више него на изборима 92.

Послије вишегодишње репресије режима према муслиманском живљу у овом дијелу Црне Горе, послије бестијалне полицијске тортуре којој су били изложени чланови и симпатизери СДА након отмице Муслимана у Штрпцима, догађаја у Буковици, Плаву, чини се да су црногорски Муслимани 3. новембра гласали вођени страхом од пријетњи лидера ДПС-а током изборне кампање, који су обећавали црне дане свима онима који нису уз владајућу партију.

Била је то иначе јединствена изборна кампања једне странке, у којој су учествовали министри полиције и војске, председник Уставног суда и државни тужилац, председник Републике, директори и главни уредници државних медија, телевизије и јединог дневног листа "Побједа", и многи други званичници, којима у регуларним изборима ту није било мјеста, поред забављача свих могућих фела, уз изборну маскоту ДПС-а, оперску диву Јадранку Јовановић. Права и чудовишна промена моћи и строгаће, раскоши и богатства владајуће партије, наспрам сиромашне и беспомоћне опозиције и народа.

ЗАКОН ЗА ОНЕ И БЕЗ ЧОЈСТВА И БЕЗ ЈУНАШТВА

Само у једном дану, тог текућег новембра, црногорска политичка сцена, претрпјела је корјените промјене. Из републичког парламента нестала је Социјалдемократска партија Црне Горе, која није освојила ни један једини мандат, као и Српска радикална странка у свим својим досадашњим варијацијама. Црногорски парламент чиниће у наредном периоду комунисти - социјалисти са једне стране и националне партије Муслимана и Албанаца са друге. У средини су се нашли коалициони партнери, народњаци и либерали, ослабљени заједно за осам посланичких мјеста у односу на прошли скупштински сазив.

Овакав распоред снага директна је после-



Прешједник Булатовић: Све ћу да се тужим!

дица географских и математички пројектованог изборног закона, којег је владајућа партија сама, уз противљење опозиције, прогурала почетком љета у Скупштини Црне Горе. Оно, на шта је опозиција тада упозоравала, сада се остварило. Овим изборним законом социјалисти су подјелили Црну Гору по националном кључу, формирајући изборне резервате за Албанце и Муслимане, чији ће утицај у Парламенту бити без већег значаја, али је направљена велика штета за Либерални савез и СДП, јер је знатно сужено њихово изборно тијело.

Какав је практичан učinak новог изборног закона, којег је ДПС право по својој мјери, сада је више него очигледно. Социјалисти су освојили 51 одсто гласова и заузели чак 63 одсто мандата, укупно 45! То значи да је ДПС присвојила 13 одсто посланичких мандата више него што је заслужила на основу добијених гласова. "Украла" је на старту, како је опозиција одавно објашњавала, чак 59.000 гласова. Тако је владајућој ДПС за једно посланичко мјесто било потребно 3.000 гласова, док је опозициони посланик био далеко скупљи. Он је морао прикупити читавих 4.000 гласова. Народна слога је тако освојила око 75.000 гласова, а заузела је свега 19 посланичких мандата.

Ситуација је у том погледу још драстичнија када су у питању мандати Албанаца и Муслимана. За Демократску унију Албанаца и Демократски савез Црне Горе гласало је нешто мало преко 9.000 бирача, а Албанци су добили четири посланика. СДА је добила око 10.000 гласова, што јој је обезбедило три посланичка мјеста! Најгоре је прошла Социјалдемократска партија, управо зато јер се определила за самосталан наступ, не прихватавши учешће у коалицији Народне слоге. Социјалдемократе су освојиле више од 16 хиљада гласова, или 5 одсто, што је више од цензуса за прошле изборе, а да нису добили ниједног посланика у републичком парламенту.

ОТИМАЊЕ А НЕ ГЛАСАЊЕ

Фантастични изборни резултати владајуће партије, по мишљењу опозиције, последица је и других битних момената изборног процеса, поред измјене изборног закона и описаних његових предности за доносиоца. Ту је на другом мјесту већ позната тотална медијска блокада државних гласила за изношење ставова опозиције и коначно, изборна превара, крађа гласова путем бирачких спискова и директно, на самим бирачким мјестима. Овакав изборни резултат, потпуно сигурно, плод је софистициране крађе коју је организовала и спровела владајућа партија. То је дефинитивно учинила преко бирачких спискова, рекао је Славко Перовић, лидер црногорских Либерала. Сличан став наступа има и Новак Килибарда, председник Народне странке који каже: "У земљи у којој се не поштује Устав и закон, све је могуће. Изборна кампања и њени резултати природно се уклапају у октоисану демократију ДПС". Лидери Народне слоге не крију уверење да кључ преваре лежи у бирачким списковима, па отуда и непристајање власти да опозицији омогући увид у компјутеризовану дискету гласача. Према пријава-

ма са терена, на дан гласања и неколико дана касније, манипулације огромних размјера изведене су преко бирачких спискова грађана Црне Горе.

Према прелиминарним подацима до којих је дошао једини официјелни страни посматрач црногорских избора, Црногорски хелсиншки комитет за људска права, од 10 до 15 одсто грађана било је онемогућено да гласају, јер њихових имена на списковима није било.

Притужбе на регуларност протеклих избора су бројне. Оне говоре о хиљадама неважећих гласачких листића, о бирачким списковима у свим градовима и селима у којима су поред имена људи недостајали матични бројеви. Ово се надовезује на необичну појаву да се женска лица из бројних и ДПС-у оданих фамилија у бирачке спискове уписују на више мјеста под дјевојачким презименом и под правим, мужевљевим. Уочена је и пракса да активисти владајуће партије гласају и у својим селима и у градовима у којима тренутно живе. Надаље, великом броју младих људи гласање је било онемогућено тиме што их није било на бирачким списковима. У том погледу предњачио је изгледа Никшић, гдје је евиденирано око 1.500 младина и дјевојака из генерације 1975, 76, 77. и 78. који нису гласали. Док млади Никшића нису могли остварити своје уставом загарантовано право, дотле су њихове колеге, чланови ДПС-а, то могли чинити ипо више пута. Тако је откривено да је председник ДПС омладине, Никшићанин Жељко Рutowић, био уписан на два бирачка списка, па је гласао за двојицу.

И ГРОБЉА ДОНОСЕ МАНДАТЕ

Истовремено, док живи и млади 3. новембра у Црној Гори нису могли гласати, позиви за гласање у великом броју пристизали су давно умрлим лицима. Тим поводом, у главном граду Републике кружи морбидна анегдота, по којој је главно градско гробље за служно освојило два посланичка мандата у новом саставу Скупштине Црне Горе!?

Бројне суштинске неправилности одигравале су се на бирачким мјестима. Готово да није било таквог мјеста на коме није било манипулација. На већини бирачких мјеста гласачки листићи уопште нису били бројани прије почетка гласања. Примјера ради, гласачки листићи нису пребројани на готово свих 11 бирачких мјеста у Будви, бастиону ДПС-а. Пребројавање нису дозволили председници бирачких одбора, који су, сви одреда, били чланови владајуће партије. И сви су они, током гласања, бирачке спискове држали искључиво у својим рукама, доносили и са бирачког мјеста односили целокупни изборни материјал, гласачке листиће, записнике и кутије. На овим просторима већ одавно се зна код кога су бирачки спискови, гласачки листићи и кутије, тога је и победа.

У постизборним причама истиче се и она по којој је ДПС намјенски издвојила око 1.200.000 њемачких марака за поткупљивање људи у бирачким одборима и изборним комисијама, а и за плаћање гласова. Тако у Бару кружи прича по којој су за изборну победу ДПС у овој поморској луци увелико за служни барски Цигани, настањени пре-

тежно у Старом Бару. Циганима са правом гласа су, наводно, унапријед подијељени правилно попуњени гласачки листићи које су требали убацити у гласачке кутије, уз обавезу да оне, добијене на бирачком мјесту донесу натраг, за које им је плаћено по 50 марака.

Поред неочекиваног тријумфа владајуће партије и убједљивог пораза опозиције, последњи црногорски вишестраначки избори донијели су и нешто добро, рашчистили су поприлично овдашњу политичку сцену. "Изузимајући мале националне странке, на ногама су остале само двије јаке политичке организације, владајућа партија и Народна слога, састављена од двију моћних опозиционих странака, Народне странке и Либералног савеза. То је добро за будући политички живот у Републици", мишљења је Славко Перовић. Након бучних и добро посјеђених митинга Народне слоге диљем Црне Горе, грађани се после свега питају: "Бе се ђедоше они силни људи са црногорских градских тргова?" Црна Гора не памти окупљања попут оних у Никшићу, Цетињу и Подгорици, на којима су десетине хиљада људи, упркос полицијском застрашивању, поздрављали удружену опозицију и доводили до очаја ДПС номенклатуру. О томе Новак Килибарда каже следеће: "Народна слога је у сваком погледу историјски искорак Црне Горе. Све што недвојбено опозиционо мисли припада тој коалицији. Ми смо у предизборној кампањи напунили црногорске тргове, изашло је да нас чује преко 160.000 грађана. на ту снагу режим мора да рачуна".

МЕЧКЕ ИСТЕРАНЕ ИЗ РУПЕ

Та снага режим у Црној Гори очигледно више не забрињава, судећи према најновијим намјерама побједника. већ други дан после избора, у специјалној ТВ емисији посвећеној побједницима, председник Булатовић и његов партијски колега Маровић, најавили су серију суђења својим противницима, опозиционим лидерима Перовићу и Килибарди, који морају одговорати за јавно изречене увреде на рачун ДПС челика, по црногорским трговима. Са вјетром велике побједи у својим једрима, врхушка ДПС је у првим славодобитним изјавама најавила обрачун са свим неистомишљеницима у овој Републици.

"Морамо да очистимо своју кућу и да се захвалимо оним људима који су под кишобраном ДПС и њене власти у цијелом протеклом периоду радили против ове политике и сада коначно показали своје право лице, стављајући се у службу противничке политике оптужили на рачун ДПС и ове власти", изјавио је премијер Мило Ђукановић после првих вијести о побједи. Он је само подржао Света Маровића који је током изборне кампање поручивао Црногорцима "да ће након побједи ДПС-а, све руководеће, државне и јавне послове у Црној Гори моћи искључиво обављати чланови и симпатизери ДПС и само они људи који искрено вјерују у њену политику".

Новембарски избори Црној Гори нису донијели ничег новог, што већ није виђено на овим просторима.

Малта ЕРБИЈА

Црне бројке

У току предизборне кампање режим у Србији је грубо повредио важеће законске норме 1.867 пута. Око деведесет одсто повреда закона произашло је из неравномерне заступљености странака у државним медијима.

Током самих избора регистровано је 2. 529 неправилности или законских прекршаја на изборним местима и у изборним комисијама, а подаци ове врсте се још прикупљају и нису комплетирани.

Озрачен

По мишљењима добрих познавалаца дугорочне балканске политике Вашингтона, председник Србије Слободан Милошевић је прошле године, током боравка у Дејтону, био изложен специјалном озрачењу, чији ће се почетни ефекти јавити у наредних неколико месеци.

Техника зрачења ове врсте усавршена је још пре тридесет година у КГБ и примењена је, на вишем нивоу, у Чехословачкој у време "прашког пролећа", када је озрачен ондашњи популарни чехословачки политичар Јозеф Смирковски, који је неколико година касни-

је умро од рака.

Ту технику сада добро познају све водеће светске силе, односно њихове обавештајне и друге специјалне и специјализоване службе.

На могућност да је Слободан Милошевић "закачио" нешто гадно у Дејтону указали су почетком ове године и канадски медији у ширим аналитичким текстовима о техничким могућностима савремених обавештајаца.

Кризе

Током предизборне кампање, генерални секретар СПС Горица Гајевић је, према причама из социјал-



истичких кулоара, три пута била у деликатној здравственој ситуацији са симптомима потенцијалног нервног слома.

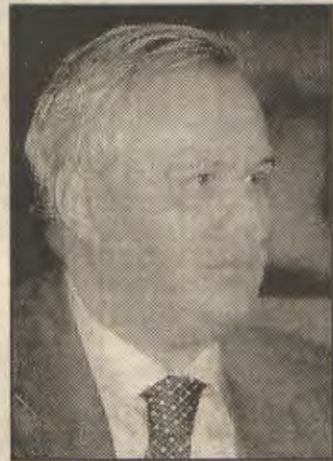
Уз класичну премореност, на ово њено стање су, кажу, битно утицали сукоби СПС и ЈУЛ на терену, које је она у највећем броју случајева и уз огромне напоре успевала да заташка, али само привремено.

Обнављање свих тих сукоба тек следи.

Нацош

После затварања изборних места, председник СПС Слободан Милошевић је, као што је познато, посетио Дирекцију ЈУЛ-а, где је у друштву са др Миром Марковић стигао око двадесет два часа и задржао се до дуго иза поноћи.

Када су приспели први резултати из којих се јасно видело да ће Српска радикална странка освојити неочекивано повољан изборни скор, један високи функционер ЈУЛ-а је приметно да за то највећу одговорност сноси директор



новића током њиховог недавног сусрета.



"Најновије Булатовићево приопћење у поводу Превлаке није на линији наших договора", рекао је хрватски председник.

"Ма, он то због избора. Знате какви су Црногорци. Крупне речи, а после брзо омекшају. Средићемо их, то сматрајте завршеним", одговорио му је југословенски министар.

Судбина Превлаке је очигледно решена.

Смена

У Градском одбору ЈУЛ-а ускоро ће, изгледа, доћи до смене актуелног председника мр Слободана Черовића, за кога се у врховима покрета мисли да је у предизборној кампањи превише наивно нудио спектакуларне потезе, наносећи штету и ЈУЛ-у и социјалистима.

Главну улогу у његовом смењивању имаће, кажу, Срђан Смиљковић, а конце из позадине ће вући генерални секретар ЈУЛ-а Зоран Тодоровић, који на месту првог београдског комунисте жели да види некога из свог клана.

РТС Драгољуб Милановић, за кога је рекао да је у души "нацош" и да би морао да буде склоњен на неко мање утицајно место.

На ову опаску Слободан Милошевић није реаговао, а када у оваквим ситуацијама

он не реагује, односно када не узме критикованог у заштиту, онда се оном о коме је говорено лоше црно пише.

Превлака

У загревачким новинарским круговима препричава се део разговора хрватског председника Фрање Туђмана и југословенског министра иностраних послова Милана Милути-



Пендрек

Градоначелник Београда Небојша Човић, који је објективно најодговорни-



Ратомиру Вицу и незадовољни од када им је Тијанић шеф.

Хуманост

У оквиру предизборне кампање др Мира Марковић је посетила Онколошки институт, где је за потребе телевизијских камера пустила у рад један од апарата који је, по тврдњама независних медија, у употреби већ пола године.

Из безбедносних разлога, током њене посете из Онколошког института су, по истим изворима, отпуштени поједини пацијенти, што је као облик

"Пинк" ускоро би могло да дође до великих превирања, јер је група "ветерана" ове куће, нарочито оних који праве радио програм, незадовољна укључивањем свог газде и пропалог посланичког кандидата ЈУЛ-а Жељка Митровића у активан политички живот.

Додатни разлог за незадовољство је, кажу, и Митровићева супруга, бивша водитељка с Трећег канала РТС Милица Пешић, која је преко ноћи, уз огромна овлашћења, унапређена у уредника целокупног музичког програма.

Метла

По налогу ЈУЛ-а и уз саслушање СПС из руководства Нове демо-



Михајловић парадно, на крају мандата, поднео оставку на положај потпредседника ондашње једностраначке републичке владе.

Честитке

Победници на савезним изборима СПС, ЈУЛ и СНД су, по причама из

ји за брутално батинање радника ГСП Београд, добио је у ужим круговима СПС и ЈУЛ надимак "Пендрек", али, како се чује, и похвале због реаговања приликом штрајка возача највећег градског превозника.

Абер

Судбина министра информисања Александра Тијанића одређена је на "елегантан" начин.

"Смените га", рекао је наводно Слободан Милошевић у ужем кругу, "али да то не делује као смењивање."

Овај "абер" по београдској чаршији шире људи из Компаније "Политика" и људи из Министарства информисања блиски бившем министру



нехуманости незабежено у историји медицине.

Онима који су послали у смрт најмање триста хиљада људи да би сачували власт, здравље двадесетак болесника не значи ништа.

Пинк

У приватној Радиотелевизији

кратије ће ускоро, како се чује у круговима блиским овој странци, морати да оду Жарко Јокановић, Радивоје Лазаревић и Мирољуб Стефановић, али је списак оних који у Новој демократији нису по вољи и мери ЈУЛ-а знатно дужи.

У следећем таласу чистки на удару ће вероватно бити и Душан Михајловић, кога у ЈУЛ-у никада нису искрено прихватили као коалиционог партнера, а о коме ни Слободан Милошевић нема позитивно мишљење још из времена припрема за прелазак на вишестраначки систем, када је

дипломатских кулоара, покушали на све начине да издејствују честитке неких од виђенијих светских политичара.

Посебно су били заинтересовани да им на победи честита амерички председник Бил Клинтон, али у томе наравно нису успели.

Марка

Крајем јануара немачка марка ће, по проценама независних економиста, вредети између седам и осам динара.

У Руговином селу гласали за Слобу!

Тамо где је једна српска кућа, као у Ариљачи код Косова Поља, било је више 2.000 гласова за СПС. Ево још два примера, забележио их је штаб ЈУЛ-а, који на локалним изборима није ишао са СПС-ом. У селу Шурлану, жали се ЈУЛ против СПС-а: свих 409 гласова (албанских) су за СПС. У селу Доњи Ливоч, где је четири српске куће, СПС је регистровао 1432 гласа за себе и своју убедљиву победу.

Милош ЂОРЂЕВИЋ

Оно што се очекивало, боље рећи - оно што се знало, на Косову и у Метохији се и догодило на овим савезним изборима. Догодила се крађа, и то већа него икада.

Опозицији остаје да се јада, али од тога вајде нема. Уместо тога требало је учинити, што се могло, да се крађе ублаже, или спрече.

Како је створен простор за крађе? Процес је припреман дуго. Прво, повећавањем броја изборних јединица. На савезном нивоу од једне изборне јединице, која је обухватала већи део покрајине (део је раније припадао лесковачкој изборној јединици) направљене су три, а на локалном нивоу број изборних јединица је на свим општинама повећан драстично. У Приштини, на пример, са 35 на 47 (бирачких места је било и више) или преко 30 одсто.

То је био законски потез који је био "велики залагај" за опозицију.

Други чин био је у статусу "чувара кутија". И док су људи из опозиције присуствовали бројању гласова за посланике, посматрачи за локалне изборе били су одстранени када се бројало локално гласање???

Трећи чин, као створен за крађе, било је штампање листића. Свака општина их је за себе штампала.

Бирачки спискови су посебна прича. И чувари кутија међу социјалистима тврде да се са појединих бирачких места и по 20 одсто људи враћало необављена посла. Није их било на списковима. "Цака" је била и разбијање породица, уписивање мртвих итд.

Колико у свему није било реда, сведочи чињеница а општински спискови нису ништа вредели, па је у Приштини, на пример, коришћен полицијски списак.

И најзад, мајдан за крађу и резерва за

сваку победу социјалиста били су - Албанци. На њиховим гласачким местима социјалисти су радили шта су хтели. Колико гласова им је требало да отму мандате противницима - имали су.

Ако се свему дода "статус" опозиције у медијима, јасно је да шанси за бољи њен успех, и кад би била најорганизованија, не би било. На сто телевизијских минута левог блока, минут опозиције, и то искривљен. То је била суштина демократије и слободне кампање и на Косову и у Метохији, како је за интересе СПС-а види посматрач из Гане!!!

АЛБАНЦИ МАСОВНО ИЗАШЛИ, АЛИ НИКО НИЈЕ ВИДЕО

Извештај са митинга коалиције "Заједно" у Приштини, РТС почиње речима: "Митинг није био добро посећен" (присутно преко 1.000 људи) и "Бинђић је неаргументовано нападао власт".

Ето, то су били предуслови и стање на терену. А како изгледају сумње за крађу, јер, нажалост, опозиција није правно-формално поднела ни један приговор или доказ. Ево карактеристичних индиција.

У изборној јединици Приштина, на гласање је, према резултатима избора, изашло више од 20.000 Албанаца. То је омогућило да за леви блок и социјалисте гласа чак 38.500 гласача. Ако се зна да је за СРС, Српски покрет отпора и "Заједно" гласало 18.642 гласача, што уз ГГ "Светозар Ђекић" износи преко 20.000, онда је јасно зашто су социјалисти од "ране зоре" најављивали да ће много Албанаца изаћи на изборе.

Први је то најавио министар унутрашњих послова Вукашин Јокановић, да би потом сви извештаји са терена потврђивали ту прогнозу. Све је кулминирало "специјалном емисијом" ТВ Приштина, према

којој су малтене, Албанци доминирали изборима. Истина, ваш новинар, на свом гласачком месту није срео ниједног.

Ако би се склонили постотак изашлих Албанаца, реално је претпоставити да су социјалисти и леви сателит им, чак изгубили изборе.

Ако се зна да је 1993. на изборе, без Гњиланског и митровачког краја, изашло око 89.000 гласача и да је и тада било најаве како су многи Албанци гласали (и то све до једног за социјалисте), онда тешко да бројка од 60.307 гласача само у Приштини (без Пећи и Косовске Митровице, и без Поморавља) може бити реална.

Да за сумњу има, пре него што изнесемо и неки од података са терена на микро плану (поједина бирачка места), показују следеће индиције и чињенице.

У Косовском поморављу (општина Гњилане, Косовска Каменица, Витина и Ново Брдо) 3. новембра, изашло је, према закључним подацима, 41.033 бирача. У истим општинама на изборима 1992. године било је 26.801, а на изборима 1993. године 25.953 бирача. Дакле, на овим изборима, овде је било око 50 одсто више гласача него на претходним. И тада се тврдило да је велики број Албанаца гласало на изборима. Но, претпоставимо да то није било тачно. Да су гласали само Срби. Сада је, дакле, изашло око 50 одсто Албанаца од укупног броја гласача. То подразумева да је на овим гласачким местима међу 25.000 Срба било и око 16.000 Албанаца. Има ли живог сведока који такав однос присутних на бирачким местима може да посведочи? Он би се морао приметити и голим оком.

У ПРИШТИНИ ОПОЗИЦИЈА ДОБИЛА 20.000 ГЛАСОВА

Сада стижемо до кључне чињенице. Ако су на претходним изборима, Приштина и Пећ дали 89.000 гласова, како сада да само Приштина и Гњилански крај дају преко 103.000 гласача?

Оно што је могла, опозиција је вербално и учинила. На педесетак гласачких места, од 297 колико је било у приштинској ИЈ, стављен је приговор на велики број гласова који је пристигао из албански етнички чистих места. Реч је о цифри од преко 16.500 гласова. Сви су били за СПС, ЈУЛ и НД. Приговори без доказа изречени су у Савезној изборној комисији, и на томе се све завршило.

Такви записници који су доносили по више хиљада гласова социјалистима, стизали су из Качаника, Глоговица, Штимља, Косова Поља...

Тамо где је једна српска кућа, као у Ариљачи код Косова Поља, било је по 2.000 гласова за СПС. Ево још два примера, забележио их је штаб ЈУЛ-а, који на локалним изборима није ишао са СПС-ом. У селу Шурлану, жали се ЈУЛ против СПС-а, свих 409 гласова (албанских) су за СПС. У селу Доњи Ливоч, где је четири српске куће, СПС је регистровао 1432 гласа за себе и своју убедљиву победу.

Дакле, у драстичнијем виду поновили су се избори и режија из 1993. године, када су радикали само на три места у Призрену уловили крађу социјалиста од 3.000 гласова.

Овога пута режија је била безочнија, показују ове бројке. Поњој су, тврде радикали, њима украдени мандати у Косовској Митровици, где су гласови пристизали све док њихов кандидат Драган Миловановић није изгубио мандат. Последица је да он штрајкује глађу, али да то овде никога не узбуђује.

Радикали указују и на драстичне крађе у Баковици, Пећи и другим општинама пећке ИЈ, која их је, како тврде, коштала мандата.

Изгледа да социјалисти и нису имали други начин да дођу до победе од 11:1. Јер, само у Приштини опозиција је добила 20.000 гласова, или онолико колико је прошли пут добила на већем делу покрајине. Да би се одржао однос снага (читај - мандата) мајдан се нашао у освешћеним Албанцима од којих су неки изјавили да гласају за "браћство и јединство".

Оно што власт истиче као своју тријумфалну победу, победу политике мира и равноправности која је, ето, учинила да се у бирачко тело на Косову и Метохији, према подацима које је саопштила власт, нађе 30 одсто Албанаца. У Демократском савезу Косова не желе да коментаришу. Једноставно кажу да је то смејурија, да њих то не интересује, да они не желе ни коме да прете и да Албанци имају своје изборе који ће бити у мају следеће године.

ПИТАЊА ЗА АНАЛИЗУ

Милорад Јеврић наводи више места и примера невиђених крађа. У Баковици, каже овај посланик радикала, није гласало ни десет Шиптара, а социјалисти су инкасирали 14.000 гласова. У Берању је Томо Лакушевић од Албанаца који нису изашли на изборе узео 485 гласова, а Рајо Ацић из исте "ћораве кутије" 490 гласова. У Руговином Ругову социјалисти су од Албанаца добили 600 гласова?!

Било како било, опозиција се не може више учити на грешкама. Од оног ко има власт не може се очекивати поштење. Онај ко игра гру моћи, пише Мајкл Корда у књизи "Моћ-како је стећи и како је ко-

ристити", књизи која је продата у више од милион примерака, никада неће дозволити да дође у положај да се играју моћи с њим.

Шта то значи? Објашњење пружају неки од најтврђих активиста коалиције "Заједно". Њихово искуство и препоруке своде се на следеће: не могу изборни штабови опозиције бити тако танки и без средстава. Овде се изборима пришло неозбиљно, почев од врха странака, до одбора. Резултат јесте поразан, али не само због крађе. Коалиција "Заједно" је добила мање гласова него сам СПО на претходним изборима, мање него и две демократске странке.

Пећ, ових дана: оне то не знају, али су вероватно гласале за Слобу

Треба бити критичан и према листи коју је у Приштини понудила коалиција "Заједно", па и према кампањи која је вођена. Изузев посета лидера странака, кандидати за посланике и одборнике сами ништа нису учинили.

То су само назнаке питања које опозиционе странке морају анализирати, ако желе да се и даље не навикавају на поразе.



КО ЈЕ КРИВ

СВИ

За релативан неуспех Коалиције "Заједно" на савезним изборима кривце не треба тражити са стране. Ипак, ових "међу нама" је толико као да их неко индустријски производи. Има ли томе краја?

Стево БАТИЋ

МЕДИЈИ

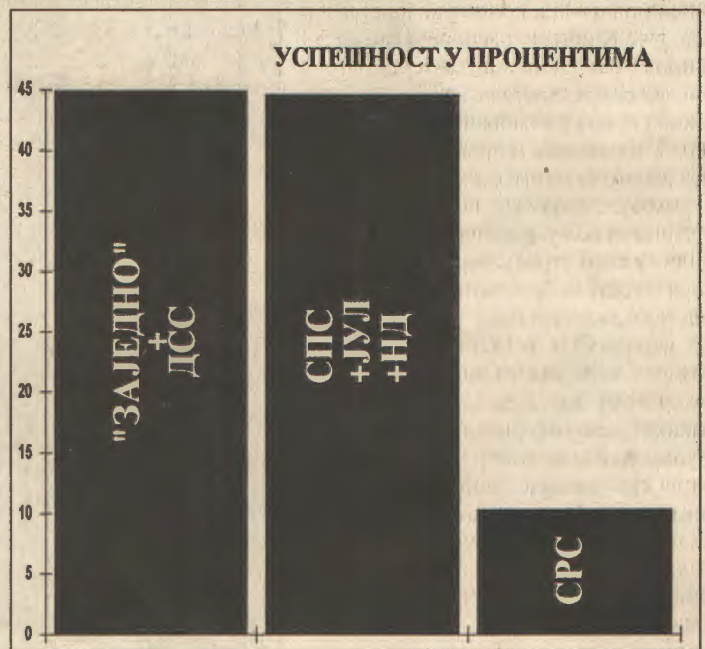
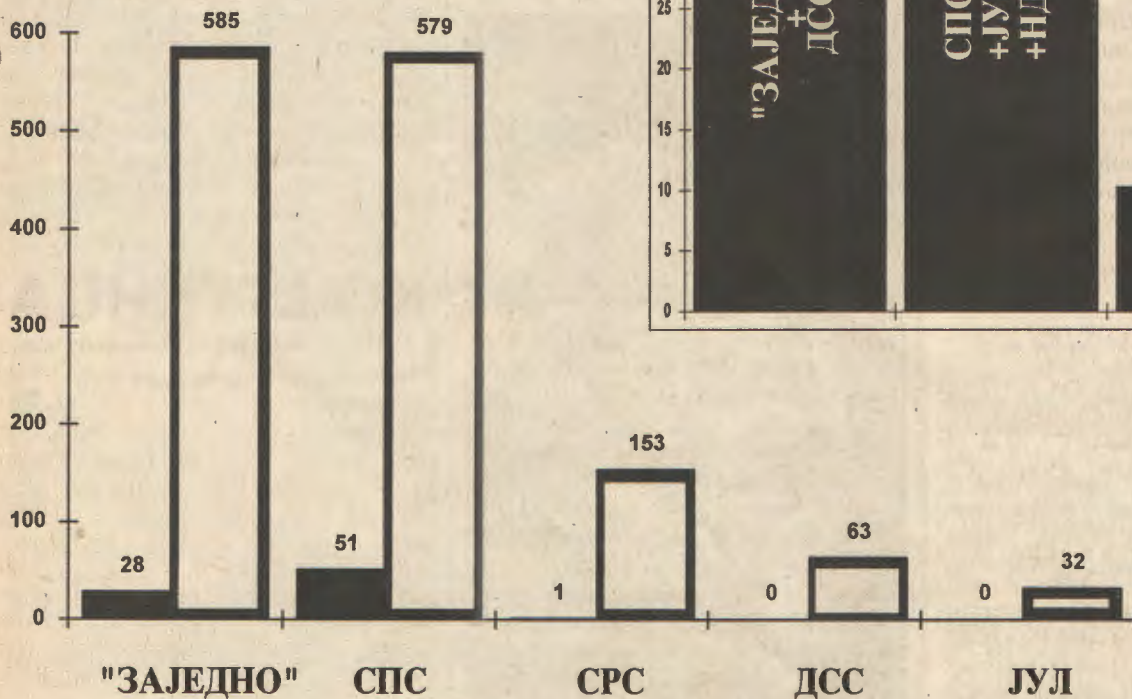
И претходне изборе у овој земљи добијао је или уређивао онај ко је држао дири-

гентску палицу у електронским медијима, радију и телевизији. Овај пут, међутим, диригента с мотком заменио је терориста с митраљезом и инвазионим трупима које су дословно окупирале сваки делић бирачког тела, сваки слободни кутак у глави невиног тв-гледаоца и радио-слушаоца. Да је таква пропагандна медијска агресија, макар у форми експеримента, била допуштена негде на демократском западу, вероватно би у најкраћем року била суспендована, ако ни због чега другог оно због ултимативног револта друштва за заштиту животиња, које почесто заједно са власницима гледају информативне емисије.

Између 3. октобра и 3. новембра, када су избори одржани, само на Првом и Другом каналу Радио-телевизије Србије емитовано је око (невероватних) 25 сати предизборних "порука" Социјалистичке партије Србије и Југословенске левице. Ту спадају и "информације" у тв-дневницима које само безнадежном лудак не изгледају као "фундаментална" гебелсовска пропаганда. С обзиром да секунда те врсте рекламе наводно (према службено понуђеном "предизборном ценовнику") кошта између 500 и 2000 динара, лако је доћи до закључка да би поменуте медијске терористе такав луксуз требало да кошта најмање 100 милиона динара или око 30 милиона

марака. Ако се томе додају сви остали, и нешто "јефтинији", државни и парадржавни, плус локални тв-канални и радио-станице та сума се пење на најмање 50 милиона марака. Чак и ако се потпуно занемару новине и остала средства масовног и јавног визуелног рекламирања. Поређења ради, целокупан овогодишњи Клинтонов предизборни буџет, намењен за сличне ствари, а који је укључивао и скупе турнеје по тридесетак америчких држава, рекламне спотове у баснословно скупим америчким тв-мрежама, луксузни пропагандни материјал, флоту хеликоптера и све што уз то иде, био је сасвим сличан предизборном "буџету" СПС-а и ЈУЛ-а. Инјекција од (за СПС и ЈУЛ) тричавих три милиона долара, које је амерички милијардер и председнички кандидат Рос Перо (тежак преко четири милијарде долара) дао властитој предизборној кампањи непосредно пред изборе и у богатој Америци одјекнула је као претерано разбацивање. Па, откуда онда СПС-у и ЈУЛ-у, који живе на грбачи неколико милиона овдашњих сиротана, толике паре? Одговор је: нису их ни имали! Тачније, имали су их, и много више, али њима није плаћена ова фараонска изборна кампања, јер ће је тек платити грађани ове земље, и то, судећи према изборним резултатима, углавном они који

О утицају медија говори и број кандидата који су на локалним изборима у Београду прошли у првом или резервисали други круг избора за скупштине општина. У Београду, где се људи не информичу искључиво посредством Првог и Другог програма РТС, расподела пролазности по странкама готово да апсолутно потврђује прогнозе: коалиција СПС-ЈУЛ-НД и Коалиција "Заједно" имају малу разлику у корист "Заједно", а СРС значајно заостаје.



СПС и ЈУЛ не могу да "виде" ни у најдр-њем ноћном кошмару. Механизам је сасвим прост и већ проверен: абнормалним ценама "рекламне секунде у ударним терминима" опозиционе странке су елиминисане из конкуренције за предизборно тв-време. Ако би некој, на неки волшебан начин и пошло за руком да скуцка богатство за неколико порука у ударним терминима, био би то Сизифов посао јер су, каквог ли случаја, управо ти термини већ "продати" онима који су били бржи - СПС-у и ЈУЛ-у. Овима, опет, наравно, није било ни на крај памети да то плате, као што ни "тв-газдама" није било ни на крај памети да то питање потежу, јер знају да ће се фактички мањак од много десетина милиона динара уступљеног а неплаћеног тв-времена касније наплатити од грађана преко бројила, телефона, гаћа и ко зна чега све не. Али, док то грађанима дође из поменутих гаћа у главу комунисти окупираше савезни парламент. И све то ако се претпостави да мимо тих рекламних термина на рачун опозиције није упућена ни једна једина лаж. А осим лажи и мимо тих пропагандних тв-летака није било ничега другог.

У сваком случају, остаје паралела да је, по америчким ценама, брачни пар Милошевић-Марковић на неколико милиона Срба сручио онолику количину најбљутавије пропаганде, колику је, на пример, све до јуче Клинтон распроређивао на 250 милиона Американаца. Потенцирају се Срби, јер се претпоставља да би неколико милиона припадника националних мањина под Милошевићем пристало да за њега гласа једино са пиштољем уз слепоочницу. Њихову. Реклама ту не помаже много.

Истини за вољу, команданти медија понудили су свим странкама, дакле и опозицији, и мноштво бесплатних термина "за представљање странака", које, за дивно чудо, управо СПС и ЈУЛ први нису искористили. Гледајући та, по сили закона и демократски додељена, "представљања странака", неко непристрасан, па и сваки међународни контролор и посматрач регуларности избора (попут г. Шатака, Клинтоновог Американца) могао је бити доведен у озбиљну недоумицу: по свакој логици Савезни парламент би требало да припадне Универзалистичком покрету Србије (пардон Вилитора) и њиховом коалиционом партнеру - Групи грађана Милоша Урошевића. СПС и ЈУЛ би били чисто изненађење. Како је, сад, могуће да ови први добију неколико стотина гласова а ови други готово два милиона, па да све буде и званично регуларно - питање је за губервачке стручњаке.

Медији су, поред већ пословичне регуларности, били задужени и за још један сегмент наше будућности. Тако смо само у време предизборног ћутања (нарочито у суботу навече!), дакле за оних 48 сати пре но што су први пензионери и државни камермани у цик новембарске зоре заузели бусију испред бирачког места, били сведо-

ци укопавања камења темељаца за разне објекте и субјекте, дилем Србије, у вредности од најмање две милијарде марака. Кулминација се десила изнад темељаца за неку термоелектрану вредну скоро милијарду долара, за коју је већ том пригодом речено да ће почети да се гради тек за годину дана (!?), ако се обезбеде паре (!?), а све због тога што је тим врхунских стручњака баш те предизборно-благданске суботе изложио јавности невероватно откриће - да је овој земљи потребно више струје. Да баш тад, спремајући се за јутарње гласање, нисмо гледали телевизију, могли смо да умремо у сну не знајући колико нам социјалисти просветљавају видике. Али, многи од нас су, хвала Богу, били будни и ујутро гласали у складу са најновијим сазнањима. Медијским. После 17. новембра ће да одреде колико од тих милијарду долара отпада на сваког од нас.

АВРАМОВИЋ

Бивши гувернер НБ Југославије приредио је демократској опозицији, односно Коалицији "Заједно", случајно или намерно, такву папазјанију какву не би прогутали ни сви гладни овог света. Први зачин у тој папазјанији био је он лично, већ по сили властите не мале харизме. Пристајање на вођење Коалиције, па затим мистериозно одустајање од сваке везе с њом, до те мере је дезориентисало ионако унезверену јавност, и то у најгорем могућем тренутку, да га је заиста препоручило за стуб срама или за некакав историјски суд части. Угледни немачки дневник "Франкфуртер алгемајне цајтунг", позивајући се на наводно поуздане америчке изворе, тврди да је у одсудном тренутку Аврамовић био "примљен" у америчкој амбасади у Београду где му је речено да "америчка администрација не би имала ништа против Милошевићеве победе на изборима". После тога Аврамовић се повукао. Било како било, човек те старости и таквог животног искуства морао је да зна да српска политичка посла нису занимација за доконе и да се у њима или не учествује или иде до краја. Други од два поменути зачина Аврамовић је додао ултимативним преорганизовањем Коалиције "Заједно" и угуравањем Коштуничиних демократа, опет у време и на начин када је то представљало очигледну и ненадокнадиву штету. Присилио је, заправо, дотадашње коалиционе партнере у "Заједно" да поднесу све, почесто и бесмислене, Коштуничине ултиматуме, чиме је изгубљено и на времену и на политичко-психолошкој стабилности Коалиције. Неопростиво.



ричка администрација не би имала ништа против Милошевићеве победе на изборима". После тога Аврамовић се повукао. Било како било, човек те старости и таквог животног искуства морао је да зна да српска политичка посла нису занимација за доконе и да се у њима или не учествује или иде до краја. Други од два поменути зачина Аврамовић је додао ултимативним преорганизовањем Коалиције "Заједно" и угуравањем Коштуничиних демократа, опет у време и на начин када је то представљало очигледну и ненадокнадиву штету. Присилио је, заправо, дотадашње коалиционе партнере у "Заједно" да поднесу све, почесто и бесмислене, Коштуничине ултиматуме, чиме је изгубљено и на времену и на политичко-психолошкој стабилности Коалиције. Неопростиво.

НАЗИВ

"Случај Аврамовић" обезбедио је Савезној изборној комисији идиотски алиби да једној добитничкој политичкој групацији, каква је до тог тренутка била Коалиција "Заједно", припише по свом нахођењу назив који никоме ништа не говори - Политичка организација "Заједно". Из назива је испао носилац листе Драгослав Аврамовић, а "политичка организација", бесмислена самоуправна флоскула, заменила је одлуком социјалиста из Савезне изборне комисије, оригиналан назив Коалиције и стотине хиљада људи довела у заблуду. О чему се заправо ради показује податак да је само у ову редакцију стигло више стотина питања из свих крајева Србије "зашто Вук не учествује на изборима?". И још горе, извештаји са терена говорили су да је много оних присталица Коалиције "Заједно", који нису хтели да гласају за Милошевића, а хтели су да гласају за опозицију, гласало за Шешелја као за "мање зло" од Милошевића. Нису знали да се иза Политичке организације "Заједно" крије ОНО ЊИХОВО "Заједно". Сматра се да је овом интервенцијом, тачније подметањем, с врха Шешелја на рачун Коалиције "Заједно" добио барем 3-5 савезних мандата.

КОШТУНИЦА

Већ је готово све речено о Коштуничином уделу у растурању шанси целокупне демократске опозиције на изборима. Својим слаломом по живцима лидера Коалиције "Заједно" и њихових присталица допринео је утиску о Коалицији као нестабилној и недореченој творевини. Поврх свега, ишао је са Коалицијом на савезне а самостално на локалне изборе. То значи да као коалициони партнер мора директно да агитује против коалиционих партнера на локалним изборима и тако ради директно за - СПС и ЈУЛ. Страшно и - да се не понови.

ДР ЈОВАН МАРИЋ, НЕУРОПСИХИЈАТАР



“Море се још издурати,
докторе!”

“Мада је вођа ирешио, он има медије па ће показати да то није тако. Разумни људи ће схватити колико је он ииошевно владао, али има много људи на које медији угичу, и који мисле да вођа зна шта ради. Знате, иостоји она чувена реченица у српском народу о Пашићу: “Баја зна шта ради!” Срби имају ужасан смисао за гују, трињу, чак - мазохизам. И други народи су били иод Турцима, али - нама се то некако иримило. Ја сам својевремено рекао: “Слободан Милошевић нема толико садизма, колико Срби имају мазохизма и моју све да издрже”, каже у коментару иротеклих избора један од најиознатијих јуиословенских неуроисихијатара

Ружица РАНИТОВИЋ - ЈОВИЋ

Господине Марићу, с обзиром на резултате minulих избора, политикологија и социологија су сувише “кратке” да објасне шта се то дешава са нашим народом. Шта о томе каже један психијатар?

О овоме што ме сада питате ја управо пишем књигу, која носи наслов: “Какви смо ми Срби?” О резону просечног српског бирача, кад је о самим изборима реч, најбоље говори изјава једног сељака дата

лидеру опозиције, у једној од ранијих предизборних кампања: кад ви дођете на власт - гласаћемо за вас. То значи да људи верују ономе ко држи власт да је способан да влада, да нешто организује. Срби су патријархалан, традиционалистички народ, који не воли промене. Ја сам чак спреман да помислим да ми нисмо храбар народ, иако смо се досад наслушали прича о сопственој храбрости. За промене је потребна - храброст, јер оне могу да буду на боље, али могу и на горе. Данас знамо да нам није до-

бро, салдо ове политике је бар у две ствари изузетно негативан: једна ствар је недвосмислен пораз од Хрвата, и друго - економски пораз. И поред тог биланса ви, рецимо, у овом релативно цивилизованом Новом Београду имате да је владајућа партија добила већи број гласова него 1993. године. Може се, наравно, размишљати да ли је у питању само медијска манипулација, али - медији су једно, а живот друго. Срби, дакле, не воле промене, статичног су духа, окренути прошлости.

Видите колико ми патимо за тим отњиштима, колико драмимо кад су она у питању. Као члан Америчког психијатријског удружења (сада, у овој Југославији једини, док је у време СФРЈ поред мене то био и хрватски колега, професор Худолин), ја сам пре 15-ак година боравио годину дана у Њујорку, и видео ту америчку покретљивост, флексибилност - Американца ће за час да промени место боравка, намештај мења сваких десет година, а ми се вежемо за неке шкриње, за неке фотеље, за успомене... Видели сте у овим збеговима - људи су носили неке безвредне ситнице, зато што су то успомене. Ми смо емотивни. То је сјајна особина, да се разумемо, ја чак имам један наслов у тој својој књизи: “Топла словенска душа и питома православље”. Ту топлину ја као психијатар јако ценим, али све је то патријархално, традиционалистички, и не омогућује промене. Ту је, затим, однос према вођи, који је такође традиционалистички мада не и сасвим специфичан: и други народи воле вође, јаке вође, при чему је код неких људи тај однос амбивалентан: вође се и воле и мрзе. Све је, опет, везано за успомене из детињства, што је онда терен психијатрије. Бити у позицији детета није неугодно, имате великог оца који брине, ви сте заштићени, смирени, тако да су чак и Енглези, који су измислили парламентаризам и демократију, обожавали “челичну леди” - госпођа Тачер је владала читавих 10 година. Значи, волели су чврсту руку. Реган је важио за чврсту руку. Дакле, људи воле да имају владоца који зна шта хоће, уме да лупи руком о сто и каже: “То је тако!”

Да ли је с тим у вези, Драгослав Аврамовић недостајао на овим изборима - као велики отац?

Апсолутно! Дубоко верујем да је на њега извршен драматичан притисак баш зато што се знало да је он тај. Сем тога он је тако једноставно формулисао свој програм, имао се утисак да зна шта хоће.

СТРАХ И БУТАЊЕ

Ипак, зар чврста рука не изазива, поред обожавања, и - страх?

Управо тако. Ми смо словенски народ, али имамо елемената и оријенталне културе, а источњаци управљају - страхом, од турских султана, Џингис-кана, преко Стаљина... Очигледно је да се људима допада што се у СПС-у зна ко је чврста рука, ко одлучује, и неке велике несугласице не

смеју да изиђу на површину. У исто време веома дуго су слушали о демократском сукобу мишљења у круговима опозиције. Демократски сукоби мишљења су, наравно, пожељни, али ми очигледно за то нисмо зрели. Ми смо као народ адолесценти, тај процес демократије се код нас није развио. Треба имати на уму да су за ових 50 година изишле читаве две генерације без демократије. Тако да, рецимо, када ја данас критикујем актуелни режим пријатељи ми шапатам кажу: "Немој тако, шта то говориш!" Плаше се, и ми ћемо се тешко отрести тог страха, и свих наслага из времена лицемерја када се једно мислило, а друго радило, када се за све дизала ауло, мада сте у суштини били против.

Како објашњавате, ипак, да су Бугари, рецимо, већ два пута мењали власт. Ево, баш кад ми, и они су имали изборе, председничке, и - изабрали демократског председника? А били су, као и ми - некада под Турцима, и они су словенски народ, и код њих је било источњачке владавине, сада смо већ и сличне економске развијености...

Суштинска разлика овде је, наравно, у минулом грађанском рату. Ми смо имали грађански рат и то је озбиљан потрес, а у кризним временима људи се збијају око вођа. Ево, рецимо, Хоменни и Садам Хусеин су водили један бесмислени рат осам година, и - све анализе су показале да су учврстили власт у својим земљама. А код нас је још све то ровито, и мада је вођа грешио, он има медије па ће показати да то није тако. Разумни људи ће схватити колико је он погрешно владао, али има много људи на које медији утичу, и који мисле да вођа зна шта ради. Знате, постоји она чувена реченица у српском народу о Пашићу: "Баја зна шта ради!" Осим тога, Србима је бачена флоскула да су небески народ, који поседује то духовно, па је у стању све да истрпи... И моје искуство као психијатра из целе ове катаклизме коју смо проживели говори да Срби имају ужасан смисао за тугу, трпњу, чак - мазохизам. Нама су све песме тужне, на све стране нека патња... Онда трпња - ту се показала та рајинска психологија. И други народи су били под Турцима, али - нама се то некако примило. Ја сам својевремено рекао: "Слободан Милошевић нема толико сазидизма, колико Срби имају мазохизма и могу све да издрже". Ми се налазимо на средокраћу путева, ту су у прошлости пролазиле различите хорде, и Срби су вековима формирали у свом менталитету уверење да ће све проћи некако, важно је издржати, важно је уклопити се. Ма како се бедно живело преживеће се, природно смо богати и у овој земљи се сигурно од глади не може умирати. И све се онда сведе на тај инстинкт преживљавања, на схватање: народ је као вода, увек нађе неки излаз... За време рата сам био у Босни, обилазио са тамошњим лекарима ровове око Добоја (ја сам из Бијељине, а мајка ми је из Добоја), код Возућа и Требаве, и држао нека

предавања о етици, о посттрауматском стресном поремећају, о свему томе што је актуелно у рату, са психијатријског аспекта. Јер, у рату веома много посла имају хирурзи и - психијатри. Видевши у каквим су немогућим условима, у рововима, борци, са пацовима који им поједоше сву сланину, чуо сам, међутим, од њих: "Море се још издурати, докторе!" Дакле, постоји способност човека на адаптацију - и у немогућим условима.

ТУГА НАРОДА

Лондонски "Тајмс" је написао да су Срби у овим изборима били апатични. Власт је раније говорила да је народ достојанствен, а Ви да је ова мирноћа - туга народа. Какви смо то били на изборима - достојанствени, тужни, депресивни?

Неоспорно да је ту било одређене апатије. И ту је управо разлог зашто овај концепт промена не може да прође, јер су они који нису били апатични, који имају енергију за промене - напустили ову земљу. Ми на овој клиници смо тако изгубили четири лекара са просечном оценом - десет! Дакле, бриљантни студенти медицине су сада лекари (ја сам им написао препоруке) - у Чикагу. И сада је питање - с ким направити те промене? Дакле, један део бирача јесте био апатичан, (што значи - гашење емоција, односно немогућност било какве љутње) али је много већи део био - тужан. Што значи да су, у оним редовима од пре неку годину, које су ови на власти називали достојанственим, људи били депресивни, али је из њих повремено избијала агресија. Па и сад, погледајте, у аутобусу за час букне нека агресијивност. Значи депресиван човек је миран, али и - потенцијално агресиван.

Да ли се и тиме може објаснити чињеница да је Српска радикална странка добила више гласова него што је то показивало и једно истраживање јавног мњења?

Објашњење за Радикалну странку је следеће: она је наступала прилично агресивно у погледу Запада, даљег наставка рата, итд. Одређени проценат Срба (негде око 20 посто) према ономе што ја знам, воли песничење, оно којим су, уместо вербалног надмудривања, решавани проблеми у адолесценцији. Тај агресивни потенцијал носи одређени број Срба, и када им се на одговарајући начин обратите - добићете његову подршку. Значи, ми као народ смо у тој адолесценцији, што значи да смо у много чему незрели. Познато је, рецимо, да Срби немају смисла за архивирање података, као што је, рецимо, код Енглеза познато - све се зна, постоји ред, прецизност, хронологија догађаја... Зашто то говорим? Зато што ми имамо лоше памћење, не знамо шта је неко говорило пре три године. Кад би то знали, кад би то евидентирали, знали бисмо да нас је тај жестоко обмањивао, и да сада - не треба да му дамо поверење. Актуелни режим је

ту имао страшних обрта (које сам ја назвао "салто морале"), као, рецимо, кад је преко ноћи окренуо леђа Србима преко Дрине. Ја сам тада рекао да је то можда исправно са аспекта дневне политике, али са аспекта морала... Али, уз помоћ медија народ је за час поверовао режиму. Ја сам давно (још пре рата) а у вези са Хоменнијем и Садамом Хусеином, изрекао једну реченицу, коју су после новинари често понављали, и која је гласила: "Дајте ми шест месеци власт над медијима, и повешћу народ у рат против онога кога ја одаберем". После искуства овога рата, нарочито тог "салта морале" преко Дрине (који се одиграо за само неколико дана), рекао сам: "Каквих шест месеци, довољна су три месеца, да народ окренете како хоћете".

ЈОШ НЕ ЗНАМО ШТА СЕ ДЕСИЛО УРАТУ

Институт друштвених наука је недавно имао истраживање које је утврдило да негативна енергија постоји код 63 посто грађана Србије, а позитивна код само 28. Шта то значи на плану психијатрије?

Та "негативна енергија" која се у последње време често помиње су ствари - негативна очекивања, што је типично управо за депресију. Зашто смо депресивни? Зато што смо све изгубили. А ако нешто желите, а немате, ви прво падате у депресију, да би из ње уследила агресија према неком ко је за то крив. А ко је крив? Тамо неки политичари: јесу ли или нису, тамо нека историја ће показати, а шта занчи историја? Мени се јако допада мисао која гласи: историја је све оно што одмах нису хтели да нам кажу. Ми још увек не знамо шта се све догађало у рату, ко је био "за" ко "против", ко је с ким шуровао, а пошто је то све тако, та агресија је усмерена према политичарима који су нам нешто криви. А како су они недодрљиви, и не можемо директно да испољимо агресију у односу на њих, онда се агресија окреће према онима који су око нас: члановима породице, колегама на послу... И то је та негативна енергија о којој говорите, мрзовоља, зловоља... Ту је и фрустрација као психолошки појам који говори да имате много жеља које су нереализоване.

Како су се коцкице послегале, ту нема много места за паду. Ви говорите о нади која је врло битна за даљи живот, како је повратити?

Да бисмо вратили наду, морамо поново посветити пажњу духовности, а на плану материјалног - треба направити такав систем да појединачни квалитети људи дођу максимално до изражаја. То значи, веровање у појединца, а не у колектив. Значи, треба нам систем у коме ће свако да се домишља на одређени начин, да се организује и среди свој живот.

Познато вам је "стање духа" Срба у Републици Српској, па реците, иако су у односу на нас они неупоредиво више страдали, може ли се рећи да код њих

има више места за наду, него овде, па и више спремности за промене. Биљана Плавишић је пред изборе пружила подршку коалицији "Заједно".

Они су у односу на нас далеко отишли. Прво, постигли су национално помирење, што се овде ни данас није десило, а такође иде на душу актуелној власти. Ако ви хоћете да budete председник свих Срба, онда у кризној ситуацији морате сваких 15 дана морате разговарати са вођама опозиције - ако хоћете да постинете консензус, да вас сви следе у кризним временима (што се код нас није десило). Дакле, Срби преко Дрине су извршили национално помирење, затим, религија као фактор националног обједињења је међу њима максимално присутна, што им је донело одређено смирење, и, што је најважније - заиста имају оријентацију на приватни сектор, на ту утакмицу, што им омогућује да, ако опстану, могу да тргују и са Хрватима, и са Муслиманима, и са Србима...

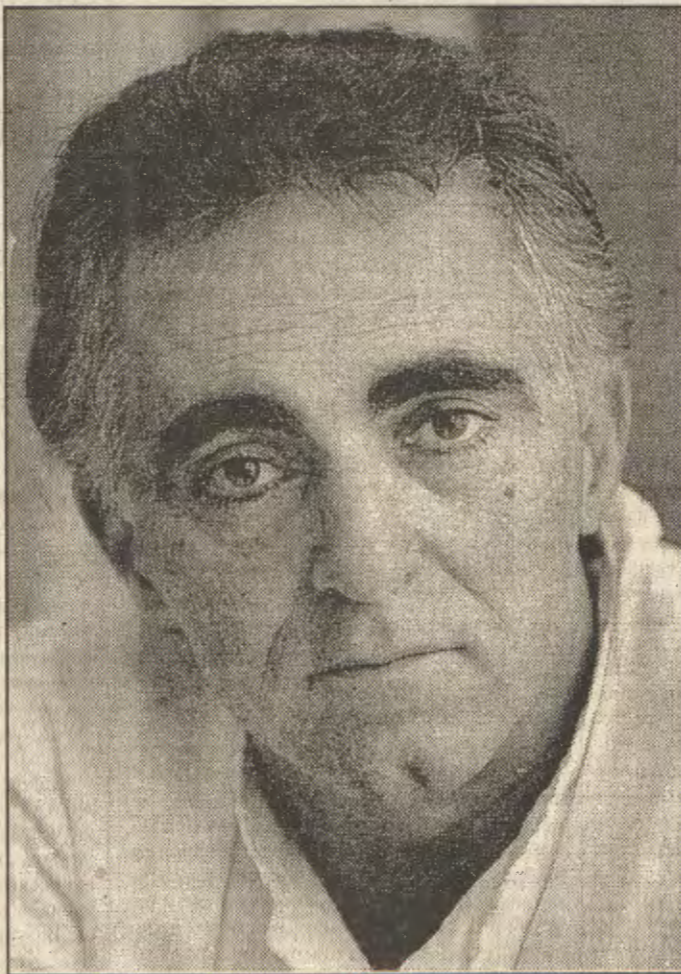
НАБИЈАЊЕ НА КОЛАЦ - ОД ЧИТАНКЕ

Као психијатар вештачили сте у Хагу у случају Дражена Ердемовића. Шта о томе можете рећи, и како уопштено речено гледате на злочине почињене у овом рату, због чијег санкционисања је морао бити формиран посебан међународни суд?

У Хагу сам био први пут јуна ове године, као југословенски психијатар, у експертској групи са двојицом Холанђана. После неколико дана колико је трајао преглед Дражена Ердемовића, нас тројица смо дали мишљење да је он неспособан за судски процес, јер је испољавао феномене посттравматског стресног поремећаја, и рекли да је потребно да се он лечи неколико месеци. У међувремену је све то урађено, посетили су га жена и дете, ја сам био тамо поново у октобру, код њега постоји видан напредак, и експертски тим је написао да је сада способан за суђење, које ће ускоро и бити одржано. Дражен Ердемовић је, иначе, врло занимљив случај, по националности је Хрват који се до сада борио у четири војске (и ми смо то записали у нашем извештају): са 19 година је нормално отишао на одслужење војног рока и на Вуковару се борио као војник ЈНА. Онда је био у муслиманској војсци, јер је из околине Тузле, па је био у хрватској војсци, јер је Хрват, да би га женидба Српкињом - одвела у српску војску. Са 22 године је постао отац, и типичан је пример младог човека који је четири године ратовао, који је слућен, и његовом примеру се тачно види какав је хаос на-

прављен овим ратом у животима многих људи, и колика је то све заједно несрећа.

Како је Цицерон дивно рекао: "У грађанском рату све је одвратно, а победа - најодвратнија". Сада су Хрвати ти "одвратни победници", а пре тога смо ми били - такви победници. Својим пријатељима Хрватима, психијатрима, ја сада додајем ту реченицу. Када сам их срео у Мадриду на светском психијатријском конгресу рекао сам им да се присете тога, и помену у неким својим интервјуима Цицерона и



"Срби преко Дрине су извршили национално помирење, затим, религија као фактор националног обједињења је међу њима максимално присутна, што им је донело одређено смирење, и, што је најважније - заиста имају оријентацију на приватни сектор, на ту утакмицу, што им омогућује да, ако опстану, могу да тргују и са Хрватима, и са Муслиманима, и са Србима..."

одвратности победе у грађанском рату. Дакле, прошаваши све те војске, прошаваши искуство грађанског рата, ратовања четири године - све се то преломило на Дражену Ердемовићу, и ми смо то рекли у свом извештају, а да ли је учинио оно за шта је оптужен - то нас нико тамо није пи-

тао, нити смо ми били тамо да проценимо да ли је он био, или није, у стрељачком војду. И иначе, ја као психијатар не могу много да кажем шта је било - о томе ће много више рећи докази, а касније историја. Премда је "историја оно што одмах нису хтели да нам кажу", и премда - историју пишу победници. Лично мислим да је злочина било у све три војске - ми смо један исти народ у архетиповима, оним јунговим, без даљег и носимо исту деструктивност. Весна Пешић је правила неку анализу (били смо заједно у САНУ на једном саветовању - ја сам нешто говорио о супер егу и моралности, и односу према вођи) наших читанки и изнела то у свом предавању. Према тој анализи, читанке су нам препуне "крви", "пробурази га сабљом", "набио на колац", "мозак се просу по земљи" итд, то су наше јуначке песме, Турци, харамбаше... Значи, то су неки архетипови који су у овом рату, у неким кризним ситуацијама, кад се од страха и свега другог помутити мозак, доводили до свих тих манифестација. Слушао сам најмонструозније ствари о тортурама које су све три војске изводиле.

Недавно је у Београду одржано саветовање о верским сектама, коме сте и Ви присуствовали. Како објашњавате све већу масовност секти, као и њихов све већи утицај, парочито на младе?

Уопштено речено, то се дешава у свету, на Западу, као и код нас, кад дође до кризе вредносних система. Ми смо сада неспорно у једном кризном времену које је драматично пољубило вредносни систем, и морални вакуум у коме

се налазимо је објашњење за утицај који међу младима имају разне секте. Млади људи виде да вредносни систем родитеља у коме су одрасли ("учи, труди се", а после - не можеш да се запослиш и живиш бедно) више не важи, и на место тога им се сада нуди нешто друго, привлачније. На том саветовању је било врло импресивно слушати неколико младих особа које су по две-три године биле у тим сектама, њихова искуства, и видети фантастичну вештину оних који раде на том испирању мозга, и подложност тих младих људи који су очигледно имали конфузију у свом вредносном систему. Дакле, то је суштина - конфузија у вредносном систему, који на прави начин нису добили од родитеља, који нису добили у друштву, и онда се у њу лако убацио неко са причом коју је та млада особа прихватила.

ПОРАЗ МЕЂУНАРОДНИХ ПОСМАТРАЧА НА ЈУГО-ИЗБОРИМА

Кад Срби нису ђаволи

Утисак који су оставили међународни посматрачи је бедан. Он није такав што су својим изјавама ту и тамо подржали победнике, него што се нису људски нагнели над цивилизацијском провалијом у којој су се обрели дан-два, и у којој би лако видели диктатуру над медијима, над списковима, над комисијама, над законом.

Радивој ЦВЕТИЋАНИН

Није се тешко сетити на колико је дана пред изборе Милаш Милутиновић позвао међународне посматраче да дођу овамо и виде како ће они протећи. Реч је о десетак дана. Јасно, то готово да није довољно пристојно временско растојање ни кад некога зовете на приватну вечеру.

ОЕБС, и друге институције и међународне установе, које су Југославију својевремено доиста грубом шиканом избациле из својих редова, које за Југославију често не желе ни да чују - чак и у овом раздобљу постдејтонске свеколике љубави и срдчности света и овдашњег режима - прогутале су ову релативну непристојност као учтивост и уљудност, и решиле да се одазову позиву нашег министра спољних послова. Придружила им се и Америка у томе самопрегору, која је, с једне стране, послала тим угледних махом бивших људи, а с друге, укинула слободни викенд чиновницима своје београдске амбасаде и наредила им да се ставе у службу овога одједном јако важног посла.

КАД ПОСМАТРАЧ СПАВА НА ПРЕС КОНФЕРЕНЦИЈИ

Већ први, прелиминарни увид у стање факата указивао је да ствари са посматрачима стоје врло дискутабилно, да не кажемо и тежу реч: сумњиво.

Појмимо од Америке. Она није показивала никакву намеру да надгледа ове изборе све док из редова србијанске демократске опозиције нису дошли јаки критички гласови који су тражили да се јавно одреди политичка позиција водеће силе света спрема онога што се догађало пре 3. новембра, што ће се догодити тога дана, и после њега. Посматрачи су, дакле, дошли као изнудница. Али, велика сила не би била велика сила кад се не би мало поигравала са својим малим и већим од њих партнерима.

Посматрачки тим из Америке она је решила да пошаље не у Београд него у Подгорицу! То је, свакако, цинизам, само не онај високога ранга и стила, него прилично једноставан, да не кажемо прост, и бруталан. Зашто је тај потез циничан? Свакако не зато што су избори у Црној Гори мање важни од оних у Србији, нити зато што су сами Црногорци мање важни од Србијанаца, него напросто зато што се зна где је глава змије. Ако су желели да имају стварне посматраче, на месту реалних збивања, онда се ова ескиважа нипошто не би одиграла. Желело се, индиције су на жалост такве, нешто друго од тога.

И намере Европљана нису се осликале, већ на самоме почетку, ништа боље. Прихватање



Милутиновићевог позива упућеног изван правила лепог понашања, у пет до дванаест, може се додуше разумети можда и као толерисање непристојности у име једног вишег циља који ће ту толеранцију ако не оправдати а оно барем објаснити: тај виши циљ је контрола, ипак контрола, као помоћ демократским настојањима и општој регуларности избора. Сасвим је, међутим, извесно да се није радило о томе. Озбиљне институције, каква је ОЕБС, врло добро знају да се један озбиљан мониторинг, који је у начелу потребан свуда, а поготово приликом избора у "затвореним системима" попут овдашњег, не може успоставити као веродостојан, за једно поподне, нити да се организује за пола дана колико је европским посматрачима било дато времена у овој прилици. То је аматеризам, кад се ради из незнања, и подвала, кад се ради свесно.

Прелиминарне недоумице, и сумње, које смо изнели, а које су указивале на то да посматрачима и нису превасходни циљ избори и њихова контрола него нешто сасвим друго, симулирање контроле, потврдиле су се у каснијим збивањима, и радњама. Не мислимо ту на оне посматраче које су довели социјалисти, опслужили их хостесима, и за своју публику завршили посао тиме што су их извели пред тв камере да потврде изборе као пример регуларности, чистоте и правилности. Мислимо и даље на оне које је послао велики свет. Извештаји њихових група, посебно оне пејзонерске америчке у Црној Гори, служили су за горку забаву онима којима је овде већ свега доста. Један је куражни недељник (није "Монитор") објавио фотос на којем се лепо види како један члан те групе на прес конференцији спава, и још к томе изјаве како је група задовољна јер јој је судбина доделила не само Цриу Гору, него и леп дан (управо онакав каквим га је предвидео

председников председник кад је расписивао изборе) па је уживање било вишеструко. За владајућу и победничку гарнитуру то је било, разуме се, све друго само не фарса. Да смо на њиховом месту, можда би то било тако и за нас.

Овде је, пак, један од података који су требали фасцинирати србијанску демократску јавност свакако био и тај да су службеници америчке амбасаде, у служби изборног мониторинга, прешли критичнога дана преко две хиљаде миља! Једанаест група, колико их је било, ако у мемо да израчунамо, жртвовало се на изборима у Србији на просечним раздаљинама од Београда до Крагујевца, и назад. Кад су у Америци; они овај свој српски рекорд постижу сваки дан, идући на посао.

ВОЛШЕБНО САОПШТЕЊЕ АМЕРИЧКЕ АМБАСАДЕ

Битније од ове мале сплетке и ироније је, дабоме, то шта су видели на тим путевима. Кад су избори прошли америчка је амбасада издала саопштење. Оно је такво да се може тумачити на разне начине, но истини за вољу макар и кроз зубе говори о "суштинским недостацима" избора. Режим саопштење свакако није дочекао добродошлицом, јер га ниједан медиј - сем једног тзв. независног листа - није објавио. Али, интересантно би било знати шта је све америчка амбасада у Београду порадила да извештај, макар и накнадно, буде публикован. Плашити се да није предузела ништа. Да јесте, зар је режим с којим има можда више него пристојне односе не би послушао? Ако се задовољила публицитетом само у једном листу релативно малог тиража, поставља се онда помало злобно, али сасвим логично, питање: зашто се тиме задовољила? Смисао примедби које су изнете у извештају нису свакако у томе да дођу до што мањег броја људи. И зар сама блокада саопштења амбасаде није такође неки факат о овдашњем изборном и постизборном поступању?

Европски посматрачи нису урадили ни оволико. Одржали су затворене састанке, вероватно усагласили своја гледишта, и послали их централама које су им платиле пут. Један је европски посматрач ипак успео изјавити како је видео да "Срби нису ђаволи". Изгледа да је он, Белгијанац, тако нешто овде очекивао, али му се очекивања, на жалост, нису испунила.

Како су дошли међународни посматрачи тако су и отишли. Утисак који су оставили није нимало славан, неки би лошије расположен коментатор казао можда и реч: бедан. Утисак није такав зато што нису окрпили победнике, или што нису подржали побеђене него су ту и тамо чак дали понеку некритичку изјаву о изборном дану, већ што се нису потрудили да својски сагледају дубину цивилизацијске провалије у којој се обрели дан-два. Да ли би у својим земљама тако нехајно прошли поред диктатуре над медијима, над списковима, над комисијама, над законима - као што су прошли овде? Просто као да су били овде реда ради, и као да за више од реда ради нису били ауторизовани.

Не би се, ипак, могло казати да нису урадили ништа. Они нису урадили ништа, али то, заправо, што нису урадили ништа, само значи да су урадили много за статус кво у Србији. Ако неко овоме дода и мисао да они не могу добити изборе у Србији наместо оних који гласају, лако ће бити сагласити се с њим. Они ту нису да гласају, него да виде како се гласа. Разлику између овога двога изгледа да ни сами, на жалост, нису довољно примећивали.

Хтели сте, имаћете!

Опозиција мора да остане заједно, да приближи своје програме, уравнотежи их, са истим и још бољим и новим предводницима и делатницима. Тада режиму неће помоћи ниједан мецена. Незнаници као извесни ј. Шатак који је одмах похрлио у Београд да ирича исјразне ириче о одговорности ратних злочинаца и о слободи медија, а да ири том за саговорника изабере главної одговорної за злочин и за иашење слободе медија, неће имати шта овде да траже.

Нада, притајена, очајничка, пратила је осећања безнађа код већине грађана Србије све до тог кобног 3. новембра 1996. А онда се све распшило, визије које су стваране у тишинама личних преживљавања великих искушења у Крагујевцу, Нишу,



Владан А. ВАСИЛИЈЕВИЋ

Београду, где су гладни очајнички затражили веома мало од обесних и неодговорних власти - да им се омогући да раде и живе колико-толико као људи - нестале су нетрагом. И раније све гушћа тмина безакоња и пљачки за које се не одговара сада ће се потпуно згуснути. У Србији нико више нема шта добро да очекује; она је наивно дозволила да јој поново поткраду, сада неповратно, све што је имала и да је коначно гурну у провалије беде исти они властодршци који је већ скоро деценију уназађују и спутавају је да се врати у свет у коме је до њихове појаве била неко и нешто. Колико је то све трагично најбоље се може оценити према превари која је надвисила остале: Србија је оћугала да одговори на лаж да није била у најпрљавијем рату столећа. Мук је прекрио још увек свеже хумке синова јединаца, браће и хранилаца многих српских породица, да се не би сметало славу убица који и даље незајажљиво отимају толико злоупотребљавану власт, оптужујући друге, у тим злочинима сасвим сигурно невинне неистомишљенике, да су опседнути влашћу. Лицемерје које се ретко среће у политичком животу и најнепросвећенији средина. Србија је била поштеђена таквих појава и онда када је била потпуно обесправљена док су о њеној судбини одлучивали ратни победници који су је први унесрећили дарујући је комунизмом, иако је она била национална и грађанска током целе дотадашње кратке и бурне новије историје. Случајна или добро режирана подударност: она губи своје достојанство у спрези тих њених крволока из доба црвеног терора који без срама траже од давно жртвсваће земље да се поново жртвује и њихових још опаких следбеника којима ту жртву треба принети. Зашто и како се то догађало четири пута, зашто и како се догодило ево и пети пут?

ТАКОЗВАНИ ПОСМАТРАЧИ

У тражењу одговора на ова питања свакако не треба ићи за тим да се неке ствари иако нису нимало једноставне и безазлене, и да се поражена опозиција поштеди приговора само зато што су њени политички противници склони политичком и сваком другом лоповлуку. Не, никако суштина проблема није у томе и тим и таквим размишљањима се не треба ни окретати. Резултат првог круга новембарских избора 1996. захтева много више тога, пошто сам у себи скрива не мале нелогичности и загонетке. При том, разрешење тих непознаница се налази, пре свега, у унутрашњим односима, али ни утицају са стране нису занемарљиви, у извесном смислу они могу да буду сматрани и пресудним. Наравно, поново то не значи правдање било кога ко се упустио у изборно надметање. Једноставно, у покушају да се дође до бар неких сазнања употребљивих за време које долази, па и непосредно за следећи круг избора 17. новембра 1996. неопходно је одмерити што више релевантних чињеница уграђених у поновну "жестокую" победу искомпликоване власти која је далеко од левнице исто толико колико од деснице, а свакако најближа и иначе набрeкним цеповима њених носилаца који никоме и низашта не полагају рачуне.

У сумрак судбоносног дана за Србију, огласили су се некакви посматрачи на тек завршеним изборима из америчке и још неких "пријатељских" амбасада. Једнодушни су у оцени да су избори били демократски и да су обављени у коректним условима. У основи, шта они знају о условима под којима су ти избори обављени? Обавештења с којима су одраније рачунали, да основу "благонаклоних" савета послушника из невладиних организација, маргиналних политичких странака и других група које штедро финансирају - немају никакву вредност. Круг "интелектуалне" Србије, одакле потичу та обавештења, унапред је злурадо обезвредивао сваки покушај опозиције да се супротстави самовољи власти и мерио те напоре само једним мерилом: да ли се то свиђали Западу или не, полазећи највероватније од сопствених односа према пробитачном западном политичком "укусу". Истовремено, режимски медији, међу које се у последњим тренуцима, вероватно и одлучним, нашла и "Наша Борба", учинили су све да направе слику предизборне Србије у искривљеном огледалу и у томе су успели. Значи, и ту ти вајни посматрачи који се нису

либили да забадају нос у туђе ствари, судбинске за једну средину коју су претходно систематски уништавали економским и другим блокадама, опет идући на руку огромним социјалним раслојавањима у њој, која су се најпотпунијим показала на тек завршеним изборима, нису могли да се обавесте на прави начин да би могли да дају оцене које су се ипак дрзнули да изрекну. Али, ако они у свом проблематичном поштењу нису имали разумевања за трагедију народа који им је указао гостопримство, тај исти народ може да им узврати у својој несрећи пуним разумевањем. Ти тзв. посматрачи су морали да оправдају недопустиве ангажмане у предизборној кампањи председника својих влада, на првом месту америчке и енглеске администрације. Зар неко уопште може и да помисли да ти империјални моћници икада греше у проценама и избору миљеника? Па то би била катастрофа у којој би потамнела њихова "слава" светских душебрижника.

БРЗИНСКО ОДОБРАВАЊЕ

Демократски опозициони блок јесте програмски разнородан, оптерећен личним сујетама и недовољном зрелошћу предводника. Поред тога, створен је са великим закашњењем и у атмосфери нетрпелivosti и надобудности појединих извиканих политичара у свим странкама које су га оформиле. До краја је унутар тог блока спроведен погрешан прилаз избору кандидата. Нека врста пиљарског нагађања о задовољавању рачуна без крмара, уместо да се међу кандидатима нађу искључиво оне личности које уливају поверење бирача, независно од страначке припадности. Тај избор је сигурно могао да буде много бољи од супарничког који сасвим извесно показује знаке истрошености због нарастало слоја компромитованих корупционаша и швидлера, били они лекари, професори универзитета, академици или шта још већ. Овако се и сама опозиција није баш најбоље договорили и пропустила је на тај начин да оствари вероватно знатно повољнији резултат и у расподели мандата за будући Савезни парламент, упркос немогућим условима у којима је била принуђена да делује. Има ту и других грешака и грехова који сметају и самој опозицији и бирачима, али нека њихово отклањање остане за период који долази и биће обележен, по свему судећи, превременим изборима за Скупштину Србије. Овде је суштаственије питање у којој мери су сви ти недостаци унутар саме коалиције "Заједно" и око ње допринели изборним резултатима онаквим какви су, а колико је изборна победа левице режирана од ње саме у зонама сумрака и манипулација, без разликовања часних и нечасних средстава, без моралних скрупула које соц-комунисти и овог и других простора док су на њима свемоћно одлучивали о судбинама људи никада нису ни имали. Другим речима, да ли би и најбоље организована опозициона коалиција са идеалним програмом, уједначеним и окренутим искључиво ка једном циљу: заустављању економског суноврата земље и њеном стварном демократском, то ће рећи грађанском преобрајању, успела у садашњем тренутку дугом читању деценију да заустави надирање социјалног талога који је продро у све поре свакодневног живљења? Да ли уопште постоје објективни изгледи да уз државу организовану као криминална организација, чији сваки сегмент, укључујући ту и оне који су одслужили своје и преживели велику авантуру, има мали или енормни, увек сигурно себични, интерес да она и даље функционише, до свести грађана допре и почетна споз-

наја о демократији и њеним предностима?

Шта значи регуларност избора који су још увек у току, како то оцењују независни туђинци који су више него очигледно заинтересовани да у Србији остане и остане безакон из кога су они добро профитирали и имају намеру да и даље профитирају. Исто питање се поставља и у вези са њиховом демократичношћу. Да ли се може говорити о било каквој демократичности и регуларности када је неконтролисана власт у стању да по сопственим нахођењима мења изборне законе онако како само њој одговара? После скоро пола века враћен је Донтов изборни модел, употребљаван у Југославији 1922, 1936. и 1938, али и 1950. године: увек када је требало спречити неугодног противника да покаже своју праву снагу. Мало се зна, то соц-комунистички послушници у редовима правних стручњака и наводних законодаваца брижљиво скривају од јавности, да је математика којој је прибегао Донт далеко од правичности која је основа сразмерног система и на знатан број гласова нема утицаја на расподелу мандата. Опаска о којој је реч тиче се изумања у којима је систем коришћен (Белгија, Немачка, Чехословачка и Пољска), у којима су сазнања грађана о демократији кудикамо богатија него икада, а поготовито данас у Србији и Црној Гори. Шта онда рећи о могућим злоупотребима за које се сигурно никада неће сазнати.

ЧЕТИРИ ПЕТИНЕ ЛАЖИ

Када је већ реч о изборној систему, не сме се изгубити из вида и додатна околност која би "засењујући" успех социјалиста, толико и тако неукусно потенциран на Западу, као знак моћи српског режима као чиниоца стабилности на Балкану свела на сасвим другу меру. Око 16 одсто бирачког тела које чине Албанци није поново изашло на изборе. Ту су властодржици једноставно отели гласовима занемарљивог броја својих присташа око 12 мандата. Да није тога, однос снага у савезном парламенту био би ипак другачији. Овде је важно још нешто: из редова опозиције се чула неопрезна оцена да председник ДСК сарађује са председником Србије. Да ли би било упутније да се размишља на други начин? Да ли у ставу Албанаца о бојкоту избора, поред њиховог добро познатог мишљења да у парламентима Србије и некакве Југославије не могу да остваре своја права, има и утицаја са стране? Колико се и ту умешала америчка администрација да се обезбедила свој фаворита друга Слободана Милошевића. Нагодба чак може да буде сасвим једноставна: Албанци ће остати по страни, а онда ће Вашингтон по већ опробаним поступцима принудити председника Србије да козову врати његову аутономију, формално и на нивоу републике, што је званично и фактички постојало до 1989. године. Ако је продата Крајина, затим Западна, па Источна Славонија, Барања, а судбина српског дела Босне и Херцеговине и даље крајње неизвесна, зашто би се исти трговац либио да иде даље. Ратни циљеви везани за наводни национални интерес по замислима СПС су остварени: трезори банака по белом свету су добро отежали од новца српских грађана, а банкарско "кипарско чудо" је само за себе довољно да подмири чак и алаве прохтеве нових српских династија за дуже време. Значај Косова у измењеној улози у оквиру изборних надметања потврђује и оно што се догодило у Санчаку. Одлука санџачких Муслимана је много ближа суштинском расположењу грађана Србије према властима, него израз изолованог незадовољства досадашњом званичном политиком.

Врхунац изборне демократичности и регуларности је вероватно и то да је такав Санџак повукао, за разлику од Косова, тек самб једно посланичко место.

Резултати новембарских избора морају да буду оцењивани и по још неким мерилима. На првом месту карактеристичан је велики проценат уздржавања од изласка на изборе. Готово 40 одсто бирачког тела је сматрало да му нико није понудио прави избор. При том је опозиција била апсолутно онемогућена да комуницира са бирачима услед тоталне медијске блокаде, коју су страни посматрачи такође оценили као демократску, јер нису ставили никакав приговор. Насупрот опозицији соц-комунистички блок је тридесет сати на двадесетчетири сата, тако он рачуна у своју корист све, па и онх 108 одсто грађана који су се изјашњавали на којекаким референдумима, био присутан на осам канала државне телевизије и на четири петине расположивог простора режнимске, изнуђено високотиражне "Политике". Значи, свој програм су добро образложили и становницима зоолошких вртова, а камоли грађанима. Служили су се политичким речником свих незаборављених учитеља из 45-их година. Ипак, и поред свега није им се поверовало. Шта би се догодило да је и опозиција била у ситуацији да ужива свеколике повластице које су имали соц-комунисти? Отуда, када неко процењује, па још и тврди да су грађани указали поверење досадашњој политици некаквог свој председника и миротворца, мора да буде свестан тога да лаже, да даље срља у огромне обмане које ће ужарени Балкан задржати у том стању и вероватно га ускоро вратити у нова убијања и разарања, можда и страшнија јер ће уз политичке игре доћи на дневни ред унутрашње социјалне тензије, чије нарастање се не може спречити оваквим понашањима домаћих и белосветских моћника.

ГЛАСАЛИ СТЕ, ГЛЕДАЈТЕ!

Па, као опомена тим моћницима нека послужи један мали пример из недавне предизборне кампање. У једном месту у унутрашњости Србије на збору опозиције је учествовао збуњујуће велики број грађана. Блага октобарска ноћ, на самом измаку октобра, претворена је у ноћ спонтаног бунта оне праве друге Србије коју су заборавили и жртвовали неодговорни међу њеним творцима. Јавност је обавештена да је било присутно 10.000 грађана. Тако стоји и у извештају независног политичког дневника "Наша Борба". Очевици опет веле да није би-

ло ништа мање присутних него када је Шолевићев пућујући циркус промовисао васкрсе социјалистичке Србије и долазак Месије у лику Слободана Милошевића. Тада су исте новине, исти медији, забележили да се окупило 70.000 грађана. Коментар је изјашан. И иначе мецене изнутра трулог српског режима, баш у месту о коме је реч, званичници су се тукли столицама делећи мандате у демократској изборној процедури, ни из самог понуђеног им податка неће извући никакво наравоучење јер, то их и не занима, заинтересовани су искључиво за учвршћивање "политичких" претпоставки своје колонијалне доминације на овим просторима. А управо самостална политика соц-комуниста највише одговара тако "независној" и "стабилној" земљи у којој ће туђин радити шта му падне на памет.

Између два круга избора наставља се збрка и изнутра и споља. Опозиција има добре изгледе на значајан успех на локалним изборима што је, како основано сматра председник ДС, у овом тренутку и значајније, пошто су ингеренције Федерације веома спорне, а међу њима се налази и веома нечасна надлежност распродаје земље и њеног угледа, па и још по нечега, што опозиција не би смела себи да дозволи, а не би могла ни да избегне због хипотека насталих после миротворачког дејтонског и париског тријумфа. Међутим, да ли јој је преостало довољно снаге за пешачко буђење безвољне Србије? Боље је веровати у те људе него губити и последњу наду. У међувремену треба подстицати традиционални српски инат, како се то већ изгледа догодило у Чачку, Нишу, Крагујевцу. Хроничар и аналитичар српског политичког живота г. М. Милошевић из редакције "Времена" запазио је једну изузетно важну ствар: "Гласали сте, гледајте!"

Формално, Коалиција "Заједно" је на савезним изборима доживела колапс, у математици нема произвољности и нагађања. Али борба за опстанак те исте опозиције је "далекосежно важна политичка битка за Србију". Та битка би свој почетни успех морала да забележи 17. новембра 1996. За то је довољно освајање Новог Сада, Београда и Ниша, што не значи да су мање вредни успеси на другим местима. Такав успех је на дохват руке. Треба само веровати себи и одговорити београдском градоначелнику и новопеченом савезном посланику да су авантуристи зрелији и одговорнији од било кога ко је учествовао на било који начин у свођењу Србије на постојећу беду. Истовремено опозиција мора да остане заједно, да приближи своје програме, уравнотежи их, са истим и још

бољим и новим предводницима и делатницима. Тада режиму неће помоћи ниједан мецена, зананци као извесни г. Шатак који је одмах похрлио у Београд да прича испразне приче о одговорности ратних злочинаца и о слободи медија, а да при том за саговорника изабере главног одговорног за злочин и за шањење слободе медија, неће имати шта овде да траже.



"СЛУЧАЈ СТОШИЋ"

Свемирци у ГСБ-у

Хајшење председника синдиката возача ГСБ-а и његово иривремено ослобађање део су изборних и политичких ситетака, у којима страдају невини а кривци се иројлашавају херојима.

Александар ЦВЕТКОВИЋ

У изведби непримереног броја специјалаца (сведоци помињу њих две стотине) пред јутро 29. октобра, режим је сломио још један социјални бунт радника у Србији. Возачи јавног градског превозника у Београду, поред у свету уобичајеног захтева за достојанственији статус и зараде, тражили су током своје дводневне обуставе рада и бољу и безбеднију вођу за суграђане. Будући да Београђани за очајно стање у јавном саобраћају, линијом мањег отпора и тоталног неразумишљања, криве непосредне извршиоце, па све чешће на њима и искаљују свој бес, возачи ГСП су покушали јавно да идентификују главне кривце, заклоњене руководећим функцијама у предузећу и градској власти. Међутим, ови су скупа поново изманипулисали јавност, а њихов челни човек, г. Човић, бедно глуматајући пред режимским камерама успут је укњижио и додатне политичке поене. Он, наравно, није успео да одговори на изречено питање синдикалиста (што нисте ни могли да видите на телевизији јер је материјал пре емитовања био "дотеран") где су отишле паре намењене ремонту постојећих и набавци нових ауто-

буса, али је зато показао врхунско демагошко умеће, а испод углањене фасаде своје тоталитарне склоности.

УЗНЕМИРАВАЊЕ ГРАЂАНА

Дакле, да би се сваки будући раднички протест обесхрабрио страхом (и дословно) за живу главу, наш је "млади, способни..." и диктатуром опчињени градоначелник практично предводио јуриш специјалног одреда МУП Србије на штрајкаче у Градском саобраћајном предузећу. (Формално, захтев је упутио градски секретар за саобраћај Душан Бошковић, али неколико сати касније, пошто је интервенција већ обављена). Операција је са становишта практикума полицијске државе изведена беспрекорно: ударало се све што се налази "на путу", иако ником од радника није ни на памет падало да се супротстави како кажу "свемирски опремљеним" полицијцима. У бруталном сламању штрајка у новобеоградском погону ГСП неселективни ударци палицама пљуштали су и по женама, а "своје је добило" и неколико присутних новинара.

Са иротестној скупи за ослобађање Драгољуба Стошића

На жалост, у овој земљи је постала сасвим уобичајена ствар, дакле нешто на шта се више мало ко осврће, да полиција крши Устав - у овом случају њиме загарантовано право на штрајк (члан 37 Устава републике Србије) и постојеће међународне конвенције које регулишу ту област, а које је ова земља такође ратификовала.

И вође штрајка и адвокати који их заступају, наглашавају да је штрајк био у потпуности легалан, водио га је легалан синдикат, али према процени у врху државе, у предизборне сврхе поново је употребљен МУП Србије, да би грађанима дао до знања "коме закон лежи у топузу" - неће тако лако ни да га се одрекне (закон да, топуза не).

Због тога је разумљива брзина којом је лидер синдиката возача ГСП Драгољуб Стошић арестован и одређен му притвор у трајању од тридесет дана. Дежурни истражни судија Другог општинског суда Бранислав Пантелић "ценио" је да би "Стошић својим боравком на слободи могао ометати истрагу утицањем на сведоке, као и да постоји бојазан да би боравком на слободи могао поновити кривично дело. С обзиром да је дошло до узнемирења грађана, а услед последица које је извршено кривично дело проузроковало, неопходно је одређивање притвора ради неометаног вођења кривичног поступка". А у захтеву тужилаштва за спровођење истраге Стошићу је на терет стављено кривично дело "учествовање у скупини која изврши насиље", чиме је још једном показан однос нашег судства према ноторним чињеницама: у овој земљи се сматра да грађани које полиција премлађује врше насиље?!

На то се указали и Стошићев браниоци (тим адвоката који су сачињавали Бранимир Плеше, Дејан Радновић, Милојца Цвијовић и Боривоје Боровић) у жалби на овакво, пре бахато него нестручно срочено решење о притвору: "Апсолутно ниједна чињеница која би поткрепила поменуте основе није наведена. Такође разматрани посебно сваки од наведених основа за одређивање притвора јавља се као апсурдан. Како је наиме могуће да би боравак окривљеног на слободи проузроковао узнемирење грађана? Ситуација је управо обрнута, одређивање притвора господину Стошићу кад истакнутом синдикалном лидеру изазива узнемирење грађана које би се могло отклонити једино укидањем притвора и пуштањем окривљеног да се брани са слободе. Основ који се тиче ометања истраге утицањем на сведоке као и основ везан за бојазан да би окривљени на слободи могао поновити кривично дело до те мере су неозбиљни да је довољно указати на чињеницу да је окривљени Стошић лице које до сад није никад долазило у сукоб са за-



коном, које није осуђивано и везано за које не постоји ниједна околност која би указивала на могућност поновног извршења кривичног дела. Што се тиче сведока остаје нејасно о којим је то лицима реч. Наиме, уколико таква лица и постоје она морају бити именована или бар оквирно назначена како би се отклониле сумње да поменути основ за одређивање притвора није у целости злоупотребљен".

Адвокати су приметили и да је истражни судија погрешно утврдио чињенично стање, тиме што у свом решењу наводи да је Стошић лишен слободе у пола четири по подне иако је до хапшења дошло дваест сати пре тога.

Жалба адвоката рутински је одбачена, а ускоро се видело и како правосудни органи отклањају грубе повреде поступка. На брзину су као сведоци накнадно позвани Стошићеве колеге, чланови штрајкачког одбора (који су у потпуности потврдили исказ Стошића да никаквог насиља с њихове стране није било, нити да су они оштетили аутобусе, тј. бушили на њима гуме, већ да су то чинили специјалци и референт за фамозно ОНО и ДСЗ у Градском саобраћајном Београда (иако смо сви мислили да је та функција "балканског шпијуна" одавно измештена из предузећа).

После њиховог саслушања, истражни судија Четвртог општинског суда Тејић, коме је предмет у међувремену прослеђен, сагласио се са предлогом одбране да се Стошићу укине притвор. Међутим, у том је тренутку демонстрирана још једна нелогичност какву модерни правни системи не познају: пошто се томе успротивио тужилац (а у нашем је правосудју он евидентно хијерархијски изнад судије, односно судија је ту само некакав "сервисер") Стошићев боравак у притвору се наставио. Како је даљи развој догађаја показао, требало је сачекати исход локалних избора (Стошић је, наиме, био кандидат коалиције "Заједно" на општинском нивоу) да би се држава "смиловала" и почела да примењује сопствено законодавство. (А изгледа да је Стошићу донекле ишло прилог то што је испао у првом кругу, па се смањила опасност од "узнемиравања грађана", у том тренутку и бирача, са његове стране. У неком саркастичном коментару ствар би се могла представити и на следећи начин: грађани су извукли поуку, савили кичму, и заокруживши његовог противкандидата помогли синдикалном вођи да се домогне слободе).

СТОЧНИ ВАГОНИ

У петак, 8. новембра решењем написаним на крају радног времена суда, Стошић је пуштен из притвора.

Шта даље? Драгољуб Стошић је на конференцији за штампу

одржаној у адвокатској канцеларији Боривоја Боровића изнео податак да приликом привођења није био физички злостављан, али да је излаган одређеним психолошким притисцима и претњама полицајаца. Са синдикалном борбом, без обзира на све или томе упркос, наставиће, каже још жешће. У складу са законом, као и досад, додаје.

С друге стране, Стошићевим браниоци су најавили контраакцију, подношењем кривичних пријава против генералног директора ГСП Михајла Главичића и шефа обезбеђења ГСП Зорана Стојковића, под основаном сумњом да су они извршили кривично дело које је стављено Стошићу на терет (учествовање у скупини која изврши насиље, с тим што би Главичић био означен као коловођа, што чини тежи облик поменуте квалификације; а Зорана Стојковића јер је учествовао у скупини која је вршила насиље у кругу фабрике, где је штрајк по закону дозвољен). Кроз ову кривичну пријаву биће предложено да се овој држави одреди притвор, јер постоји могућност да ће поновити наведено кривично дело, спречавајући будуће легалне штрајкове.

Јавности је такође мање познато да је Стошић као председник синдиката против Михајла Главичића већ поднео кривичну пријаву у Окружном јавном тужилаштву априла ове године, због сумње да је овај од дана ступања на дужност генералног ди-



Драгољуб Стошић, лидер синдиката возача ГСБ-а

ректора, очигледно несавесно поступао у пословању предузећа тако што је склопио већи број уговора, за које је знао да су они штетни за предузеће - чиме је (досад) ГСП, и кориснике услуга, грађане Београда, оштетио за око 500 милиона немачких марака!

Овим је Главичић починио више кривичних дела: несавестан рад у привредном пословању, злоупотреба овлашћења у привреди, и закључење штетног уговора. Иако је ова пријава предата још у априлу, никакав одговор тужилаштва није стигао, па ће адвокатски тим тражити да се већ постојећа споји са новом кривичном пријавом. "Када је будемо подносили, у новој кривичној пријави стајаће: Михајло Главичић, против кога се води већи број кривичних поступака, дакле реч је о лицу које је склоно вршењу кривичних дела", нагласио је Боривоје Боровић.

Трећа кривична пријава против Главичића биће поднета због тешког кривичног дела изазивања опште опасности (довођењем у опасност здравље и живот већег боја људи) на тај начин што су у градски саобраћај пуштени неисправни аутобуси. Услед тога долазило до удеса - у којима је било више повређених а једна је особа погинула.

Грађанима остаје само да, после свега, сами изведу закључак ко заправо седи за управљачем великог градског "сточног вагона" - како је један од штрајкача слнковито описао погубељне аутобуске олупине које се вуку београдским улицама.

"Отворићемо и нека питања на која смо наишли током рада на овом предмету. То су телеграми, односно факсови који стоје у предмету окривљеног Стошића. Један је из Скупштине града (потписао га је градски секретар за саобраћај Душан Бошковић) послат Градском саобраћајном предузећу 29. октобра у три часа и петнаест минута. У том се факсу од штрајкача захтева да се успостави нормалан саобраћај, истог тренутка. Тада је Стошић ухапшен, а командири милиције су издали команду (што су и многи сведоци потврдили) "поступите по наређењу!". Ово питање је посебно интересантно јер у осам и петнаест истог дана, на адресу Градског секретаријата за унутрашње послове упућени и факсови у коме директор ГСП Главичић и секретар за саобраћај Бошковић захтевају од МУП интервенцију. Очито је овај захтев надлежних из града послат пет часова после интервенције. Дакле, питање гласи: по чијем је налогу и овлашћењу Министарство унутрашњих послова интервенисало?" (Дејан Радуновић, један од адвоката Драгољуба Стошића).

Они иду даље

*Сајледавајући ојасност од појубној деловања
Председниковој полицајца Стојчића, стране обавештајне
службе предложиле су својим владама, да у оквиру стратегије
за даље прејеворе са Милошевићем, буде ујраћен и захтев за
смењивањем Радована Стојчића, и његово привођење закону.
Осећајући такву ојасност, Милошевић покушава на време да
се заштити. Одласком Стојчића он би се осећао несијурним и
зато, на време, покушава да оснује Службу за заштиту
уставној појретка, која би и институционално њему била
појдређена.*

Милован БРКИЋ

После рата, у Берлину је одржано суђење једном бившем припаднику Гестапоа који је, из чиста мира, из задржаног аутомата рафалом покосио и усрртио десетину надужних пролазника.

Увидевши да пред собом има чудног убицу, судија га је, изненада, да би добио искрен одговор, повишеним гласом упитао: "Знате ли Ви, господине, да је забрањено убијати људе на улици?"

Убица је, тврди судија у својим мемоарима, одговорио: "А зашто је забрањено?"

Навика убијања, која је, уз то, у неком времену била врлина, и сматрана патриотизмом и витештвом, у миру постаје неукротива.

Водећи свој рат против свих и сваког, председник Србије је свакодневно примао извештаје "са ратом захваћених простора". Бавећи се тим извештајима, и комбинаториком, и вештинама ратовања и освајања територија, Председник је, у то време, остављао, барем привидно, у животу и миру своје "унутрашње непријатеље".

Сатеран у мишију рупу од међународне заједнице, он је предао све што је од њега тражено: и територије, и народ који је тамо живео, јер му није потребан. Своје ратове и навике да ужива у извештајима о броју мртвих, поврећених и расељених, председник Србије пренео је на "нашу територију", на просторе Републике Србије.

Непосредно окружење Председника Милошевића, које има ратничког искуства и вештине у убијању, забрињава.

Увидевши да више са светом не може да се игра, јер они за њега имају батину, Председник је одлучио да се по сваку цену задржи на власти, а и у животу.

Када сам пре месец дана у "Српској речи" објавио текст "Баџини кордони смрти", у коме сам разматрао одлуку председника да преко свог омиљеног генерала полиције Радована Стојчића Баџе оснује одреде смрти у које су укључени криминалци и чланови подземља који су "леве оријентације", већ наредног дана уследила је одмазда са највишег места. И, 17. октобра, чета полицајаца - криминалаца коју су предводили Љубиша Буха звани Чуме и Милун Наранић звани Лимун, криминалци из Сурчина, покушала је да ме лиши живота.

КРВАВИ УЧИНАК ГЕНЕРАЛА БАЈЕ

Идентитет мојих мучитеља познат је градској криминалистичкој полицији већ месец дана, али се они шетају мирно, уз сва уважавања председника Милошевића и његове Породице!

Први председников Полицајац, Радован Стојчић Баџа, је човек од навике за убијањем. Председниковој пажњи препоручиле су га акције када је штрајкаче из "Трепче" под земљом кундачио и насилно изнео испод земље. Касније, као специјалац, убијао их је на Косову као фазане, а у Вуковару је, са својом јединицом, идући за војском, плачкао све што му је стигло под руку. А од његове руке страдало је много цивила на подручју Вуковара. Злочини, који се од Хашког суда приписују пуковнику Шљиванчанину, генералу Милету Мркшићу и капетану Радићу, упућени тврде, Баџино су дело.

Такав Баџин "учинак" импресионира председника Милошевића, и он у овог генерала физичке интелигенције има пуно поверење. Он је и начелник ресора Јавне

безбедности МУП-а Србије, и природно би било да сноси макар и објективну одговорност што је Србија данас најнесигурнија држава у Европи. Стотине нерешених убистава, међу којима и неколико полицајаца. Хиљаде разбојништава и неколико десетина хиљада крадених аутомобила, све је то извршено у режији Радована Стојчића, који се и сам годинама возио у краденом црвеном "поршеу".

ЧИШЋЕЊЕ "ДЕСНО ОРИЈЕНТИСАНИХ"

У тренуцима када пишем овај текст, објављена је вест да је испред ноћног клуба "Сјеста" на Бановом Брду у Београду, дошло до пуцњаве у којој су 9. новембра рањени Владета Конић, Срђан Качавенда и Бошко Рапа.

Атентатори, наравно, нису ухваћени, а у догледно време и неће. На мети убица које шаље Радован Стојчић Баџа су тренутно млађи са Вождовца. Ови, како их зову, жестоки момци, били су 9. марта 1991. године међу демонстрантима и хулили су против режима и Председника. Усликани, они су после тога и осуђени: Чистећи "подземље" од преступника "десничарске оријентације", Стојчић жели да створи кордоне за масовне ликвидације.

Упорност режима да оћути и отрпи све нападе, да зажури пред застрашујућим чињеницама да скоро ниједно убиство у Београду није решено; заиста импресионира. И, наравно, показује одлучност Председника да стане иза злочина своје тајне полиције.

О мом случају писала је сва светска штампа, председник Србије је обавештен са разних страна света и мољен да злочинце изведе на суд, али је он остао достојанствен: никоме није одговорио, чак ни куртоазним обећањем да ће се макар заложити да се моји мучитељи на суд изведу. Убиство, мучење, застрашивање је начин њихове владавине.

У Србији се данас тешко живи. Глад куца на наша врата; многи су већ подхрањени, онемоћали, без наде да ће им икада бити боље или они барем та времена живи не могу дочекати.

У свом болесном науму да казни грађанство што чопоративно не иде путевима дењинизма и марксизма, што ницице не пада пред врцакстим говорима и пароллама његове супруге Мирјане Марковић, Председник је одлучио да нас застраши, па његове убице смрт сеју и ноћу и дању, и да нас тако опомене да је боље да се покријемо ушима, и да се радујемо што смо уопште живи.

Да је то: Председникова дефинитивна одлука, сведочи и чињеница да је он свог главног пиштољероса, Равања Стојчића, унапредио у чин генерал-пуковника, уместо да га смени, због нерешених и нерасветљених убистава. Председник је Стојчића унапредио.

Стране обавештајне службе прислушкајући разговоре Стојчића са подземљем

не могу да схвате да је човек тако ниске интелигенције и фундаменталног незнања на тако важном месту. Чак и за убицу, какав је Стојчић, треба бирати интелигентнијег, и способнијег, да макар за кратко прикрије трагове.

Док по већим градовима у Србији делују опозиционе странке, има више новинара, и људи су некако више повезани и спремни на самоодбрану, по мањим местима влада прави терор локалних бандита и полицајаца. Батинање виђенијих људи и оних који нису по вољи владајуће породице и идеологије, свакодневна су.

КРУГ СЕ СУЖАВА

Сагледавајући опасност од погубног деловања Председниковог полицајца Стојчића, стране обавештајне службе предложиле су својим владама, да у оквиру стратегије за даље преговоре са Милошевићем, буде уграђен и захтев за смењивањем Радована Стојчића, и његово привођење закону.

Осећајући такву опасност, Милошевић покушава на време да се заштити. Одласком Стојчића он би се осећао несигурним и зато, на време, покушава да оснује Службу за заштиту уставног поретка, која би и институционално њему била подређена.

Потпредседников портпарол, без званичног наименовања, г. Радмило Богдановић већ је, на сва уста, најавио да ће се таква служба основати, што практично значи да она већ постоји и делује, али да јој сада само треба дати легитимитет, односно, озваничити је.

О угрожености уставног поретка одлуку доноси Парламент и о томе брине и влада, али Председник сада жели да има службу која ће штитити тај његов уставни поредак, односно њега и његову породицу.

Ниједна смрт, ни појединачна ни масовна није тешко пала Председнику Милошевићу. Ни убиство путника у Штрпцима, држављана Србије и Црне Горе, ни касније егзодус Срба из Крајине. За њега је то била само "демонстрација живота".

Ових дана круг око Председника се све више стеже. Одлука Биљане Плавшић да откачи све Милошевићеве људе из војске и полиције и цивилних и војних служби безбедности, и тако онемогући Милошевића да вршља по Републици Српској, тежак је шамар, који он, верује се, неће моћи да отрпи.



Победа демократа (или силе мрака и хаоса "у Бугарској и Румунији, довешће у неприлику и Председникову Службу безбедности која ће изгубити сараднике у нашим суседима. Бугарска већ обнавља захтев за изручењем убица, који су бугарске обавештајце на граничном прелазу при повратку из Румуније преко Београда, ликвидирали "на ничијој земљи", и отели им ташну са три милиона долара, коју су они носили ради "завршетка важног државног посла". Паре су завршиле у џепу и фиоци Радована Стојчића. Овај међународни скандал, победом демократа у Бугарској ових дана поново ће бити актуелизован, и режим из Београда ће поново бити на нишану.

Осигуравајућа друштва по европским државама, покушавају да изврше притисак на владе својих земаља да се српска полиција, која преко својих лопова пљачка аутомобиле по Европи, приведе разуму. Друмовима Србије крестре скупочени аутомобили украдени по европским метрополама, који су нашу границу прешли јер лопови са собом понесу документа, бланко оверена у која, када украду кола, упишу регистрацију и број мотора и шасије, и тако их доведу у Србију. Реч је о неколико хиљада аутомобила, за које су осигуравајућа друштва платила милионске износе.

Радмило Богдановић већ је најавио да ће се Служба за заштиту уставног поретка основати, што практично значи да она већ постоји и делује, али да јој сада само треба дати легитимитет

Полако у Европи, људе у полицијским службама, почиње да хвата паника, јер државно и полицијско руководство Србије, ради стварања фондова за издржавање репресивног апарата, организовано преноси дрогу и убацује је у европске државе.

Дипломатски кор у Београду саблажњавају чести испади чланова Председникове породице и њихово јавно демонстрирање силе.

Чаша је, очигледно, пуна и очекује се кап која ће превршити, и тако Милошевића међународној заједници учинити несношљивим. Мада јавно показује да се никога не плаши, они који га познају, тврде да Милошевић постаје све забринутји за своју и судбину своје породице. Јер, и међународни преговарачи који имају ту непријатну дужност да са њим разговарају, губе стрпљење. А батина увек два краја има.

За сада, Председник и његове убице иду даље. Хаг је, чини се, још далеко од њих.

Лијепе куће лијепо горе

Још увијек је у БиХ мноштва драже да руше туђе него да праде своје. Најбоље су ишли они који су имали неулегне уерице, ирије рата. Нико ме се није исилатило да на њих троши иранате. "Знаш ти нас ... ти нас"

Ејуб ШТИТКОВАЦ

К о год намјерава да се врати у своју кућу, у другом ентитету, нека то јавно не говори, јер ће му бити минирана или запаљена", поручио је својим сународницима Миралем Хоџић, избјеглица из Западне Босне, који је у последњем походу пиромана остао не само без куће него и без амбара и свих других пропратних објеката. Догађа се нешто за многе очекивано: Свјетска банка и неке друге међународне финансијске институције, као и државе појединачно, већ су одобриле позамашне своте у виду кредита или неповратне помоћи за обнову БиХ, а куће припадника других вјера и нација се масовно пале и минирају кад год процури вијест да би њихови власници могли да их обиђу и поготово ако имају намјеру да се врате. Информације се смјењују правом ратном брзином: "Босанска полиција запалила српске куће" код Кључа, "Минирано 96 муслиманских кућа" у области Приједора, "Хрватски пиромани запалили српске куће" у три села код Дрвара, и тако у недоглед.

Која ће озбиљна фирма или финансијска институција уложити новац у обнову земље у таквом хаосу?

Британци тврде да је за ту обнову до сада уложено 344 милиона фунти стерлинга, али ни сами нису сигурни да и та обновљена здања неће неко срушити, осим ако су у централним дијеловима неког од ентитета.

ИЗМЕЂУ СОМАЛИЈЕ И ЕВРОПЕ

Свијет ће уложити колико може у објекте за које сматра да су неопходни, препуштајући националним војскама и милицијама да то чувају ако хоће. Ако не, дићи ће руке од свега, као у Сомалији.

Домаћи и страни експерти су прорачунали да ратне штете, на релативно малом простору, износе око 70 милијарди америчких долара. Чак ако је та цифра и упо-

ла мања, исувише је велика и за најбогатију земљу. Босански експерти су израдили пројекте, по ријечима министра за саобраћај и везе Расима Гаћановића, у истој вриједности. Да је ријеч о Кувајту можда би се толики новац могао и наћи. Овако, све то личи више на изношење жеља него реалних приједлога. Чак ако се добију позамашне своте, без међународне контроле нико не може гарантовати да ће бити утрошене тамо гдје треба. Уједињене нације, за сада, процјењују да би у наредне три године било потребно 5,2 милијарди долара за елементарно санирање оштећења на објектима и изградњи неких нових. При томе се мисли и на изградњу кућа за избјеглице. У овој шуми процјена штета и замишљених долара потребних за обнову онога што је полудивљи нагон уништило немогуће је зао-



бићи често постављано питање - зашто нико од вођа и војсковођа није размишљао да рушењем кућа припадника других народа руши, уствари, будућа станишта својих сународника. Да су имали бар мало осјећаја за реалност сачували би куће, за "своје", од оних које су побили или протјерали ако су већ рачунали да ће те територије припасти њима. Касно је за такво размишљање, као и за много тога другог.

КАКО ПРАВИТИ БИЗНИС

Нема сумње, богате земље ће одријешити кесу онолико колико буде сигурне да ратнике у униформама, у мирнодопским условима, неће замијенити пиромани и "цивилни минери", што се сада догађа.

Тако је општини Илиџа обећана помоћ од три милиона марака, али новац никако да стигне. Заправо, у још исувише ровитом времену мало коме пада на памет да улаже у овај дио Сарајева, који будућност види у туризму и угоститељству. Вјероватно се мисли на неку даљу будућност, али ваља сада преживјети. Ова општина је карактеристична по много чему. На њеној територији регистровано је, кажу званичници, 180 приватних фирми, од чега је већина трговинских. По томе би се могла упоређивати са неким од београдских општина.

Привредни стручњаци у БиХ мало рачунају на оживљавање великих друштвених предузећа, као што су Фамос и Енергбинвест. У првом реду, све машине из погона ових некадашњих и сличних гиганта су демонтиране и пребачене на територије под српском влашћу, или можда негдје даље, на другу страну Дрине. Да ли ће они који су их демонтирали и транспортвали морати поново да их врате под притиском међународних фактора - тешко је одговорити. Многи политичари у Федерацији вјерују да ће се то морати догодити, ако дође до свеукупне диобе или поновног обједињавања индустрије и других привредних грана.

Док се о томе полугласно размишља, бизнисмени увелико кују планове како да што брже зараде. Обнова инфраструктуре је велика шанса уколико дођу до послова поред великих свјетских фирми из земаља које су предњачиле у обустављању ратних сукоба и, на крају, потписивању мировног споразума. Група аутора објавила је у Зеници посебан приручник под називом: "Како правити бизнис у БиХ", са мноштвом практичних савјета. По свој прилици, такви савјети мало ће помоћи свима онима који током рата нису дошли, на разне начине, до позамашних свота девица. Таквих је процентуално веома мало, али су појединачно и заједно веома јаки.

СМЕЊЕНО ВОЈНО РУКОВОДСТВО РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Гужва у "српском Пентагону"

*Док се ствари не изведу потпуно на чистац - још ћемо се свећа и
наслушати и нагледати. Како ће Младић изаћи из бункера:
својом вољом, или силом? Хоће ли се седиште Генералштаба
из "српског Пентагона" коначно преселити на Пале?*

Љ СТИПЕ СИКАВИЦА

Биљана Плавшић, у својству председника Републике Српске и врховног команданта Војске РС, својим је указом од 8. новембра ове године сменила генерал-пуковника Ратко Младића са дужности команданта Главног штаба Војске РС, преименовавши Главни штаб у Генералштаб. За начелника Генералштаба постављен је генерал-мајор Перо Чолић (59), а за његовог заменика, такође генерал-мајор по чину, али двадесет година млађи, Драган Јосиповић.

То значи да је истим указом смењен и досадашњи начелник Главног штаба генерал-потпуковник Манојло Миловановић. Биљана Плавшић сменила је и двојицу (између њих неколико) Младићевих главних помоћника: генерал-потпуковника Здравка Толимира (уместо кога је на положај помоћника за безбедност и обавештајне послове новом првом генералу ВРС постављен пуковник Миле Реновица) и генерал-потпуковника Милана Гверу (уместо кога је на место начелниковог помоћника за морал, верске и правне послове именован пуковник Викио Пандуревић).

Тим чином коначно је развејана димна завеса којом су, нарочито од смењивања Радована Караџића са челне политичке и војне позиције у српском ентитету, били прекривени затегнути односи између врховне команде и генералитета ВРС, с Младићем на челу. После прошлогодишњих тешких пораза, што их је претрпела од хрватско-бошњачких здружених формација, нарочито у операцији "Олуја" и након ње, Војска РС више није могла да се опорави, па је клизила ка најнижим подеоцима на скали свих параметара борбених вредности.

Између војног и политичког врха РС које су персонализовали Ратко Младић и Радован Караџић, заправо никад и није било неке нарочите љубави, између осталог и зато што је Радован настојао да уистину буде и врховни командант оружаних снага (што генералу баш и није ишло под шапку), а Раткова се амбиција, опет, испод неоспорне харизме потајно протезала и ка положају председника "државе", што је кулминирало неуспелим путем, познатијим као "Бањалучки септембар" 1993. године. Раскол између Караџића и Младића нарастао је упоредо са заостравањем односа на линији званични Београд - Пале. То се није дало сакрити ни несумњивом дипломатском вештином Р. Караџића, а о чему зорно сведоче и две медијске по-

јединости: једна се односи и на фоторепортажу (наменски монтирану негде с пролећа 1994, а након што су међународни фактори зауставили Младића у походу на Горажде), где се на фотографијама види најпре како генерал у ставу "мирно" предаје рапорт свом врховном команданту, а потом како су поделили "мегдан" за шаховском плочом; друга је телевизијска слика, датирана тачно 16. августа 1994. године, а која је гледалишту стигла са Романије (околина Сокоца) - камера је ухватила Р. Караџића и Р. Младића како на сеоској моби косе жито.

Односи између сада (највероватније) већ бивших лидера босанских Срба нису (по свему судећи) побољшани ни након што је против њих Трибунал у Хагу подигао оптужнице за ратне злочине. Сасвим је неизвесно да ли би то пошло за руком и српским монасима са Свете Горе који су управо ових дана обнародовали вест о томе како су они "све припремили" за долазак Караџића и Младића на Свету Гору, где им је коначно пронађено уточиште, односно где су им на пет сати пешачења од манастира, у шуми, изграђене две куће. Упркос томе што је гласноговорник светогорских свештеника и испосника Српске православне цркве, отац Василије, изјавио како су Караџић и Младић "за нас и нашег игумана хероји" - од те понуде нема ништа и они ће највероватније морати да се појаве пред међународним Судом у Хагу.



Ратко Младић се и након ове најновије одлуке о његовој смени очајнички упиње да некако изманеврише Хаг, а отисак тог очајања могуће је ишчитавати и у овде изреченој понуди хиландарских калуђера, који, то је извесно, не стоји сами иза тог провокативног потеза. Младић данас животари између Војно-медицинске академије у Београду (где повремено санира менталне тегобе) и вишеструко брањеног подземног склоништа у Хан Пијеску, у чијој близини генерал у терапеутске сврхе испробава своју зидарску вештину и узгаја козе.

Први већи немир у генералитет и уопште међу официрски кадар Војске РС (који су, то се бар сада јасно види, подвојени између званичног Београда и политичког руководства са Пала, у којем се итекако још осећа дух Р. Караџића) унела је вест (незванично пуштена у јавност иза првог новембра) о могућој смени Р. Младића и групе генерала. Аналитичари су се питали: ко спада у ту "групу генерала"? Ко би то још, осим Младића, могао доћи под удар проређивања генералских редова?

Одговор на та питања се назире и у жестоким опонирањима генерала Гвера политичком врху српског ентитета. Генерал је, наиме, изјављивао како њега (а ни његове колеге) не могу да смене, ни пензионису, ни Народна скупштина РС ни председник Владе, јер да они "нису компетентни"! Ако ћемо поштено, и нису били компетентни! Подсетимо се неких чињеница с тим у вези.

После неуспелих напада на "бихаћки деп", у пролеће 1995, генерал Миловановић је поднео оставку на место начелника Главног штаба, што је Р. Караџић прихватио, али је оставка повучена на интервенцију генерала Младића; почетком августа прошле године Р. Караџић је, у својству врховног команданта, сменио Ратко Младића са позиције челног генерала у војсци, али је и та одлука окачена мачку о реп. Најзад, средином октобра прошле године народна је Скупштина на заседању у Санском Мосту стала иза одлуке Врховне команде да смени (и пензиониса) генерале Здравка Толимира, Милана Гверу, Грују Борића, Борђа Ђукића (у то време живог и, веровало се, здравог), а уз њих и већу пуковничку гарнитуру. Наравно, и та је одлука изиграна.

То је убедљиво сведочанство о томе да су Ратко Младић и Војска били релативно самосталан фактор на политичкој сцени РС. Још одређеније: врховна команда Ратку Младићу и његовом штабу много пре и много више била је у Београду него на Палама!

Да ли ће одлука Биљане Плавшић имати исту судбину?

Милан Гверо и Манојло Миловановић су одмах изјавили да Ратко Младић и његов генералски тим неће поштovati одлуку Б. Плавшић. То је индикативна чињеница, јер тешко је да би они без неке залеђине тако што изјављивали. Али, овај пут промене у војном врху највероватније биће дефинитивне. Младићевој групи, па све да иза ње и надаље стоји Слободан Милошевић, смањен је маневарски простор за изигравање и игнорисање одлука Народне скупштине и Врховне команде. Што је најважније: међународни фактори су на страни Б. Плавшић.

А док се ствари не изведу потпуно на чистац - још ћемо се свега и наслушати и нагледати. Како ће Младић изаћи из бункера: својом вољом, или силом? Хоће ли се седиште Генералштаба из "српског Пентагона" коначно преселити на Пале?

Ми или Американци, питање је сад

Док се наш Председник бори тешком, ми морамо да се боримо лаком аргументацијом. Увек и свугде. Једино тако ћемо узајамно да се (ио) државамо.

Стипе СИКАВИЦА

Супозиција је седећа: у неком залудном врлудању Београдом (а може и неким другим градом у СРЈ, свеједно), наш просечан грађанин набаса, рецимо, на неки жешћи саобраћајни удес. Док он збуњено зури у празно, из масе знатижељника прилази му незнанац, поставља му питање: да ли он зна ко је крив за ту несрећу, и одмах одговара: "Крива је ова власт!"

Будући да је наш Просек и даље збуњен, он реагује одбрамбеним инстинктом: "Какве везе има наша власт са конкретним удесом?" Непознати баш као да је чекао да Просек упадне у његову замку, па да брзометном аргументацијом распали по владајућој гарнитурџи: рупчаге по улицама, семафори на мигују у празно, и опште безбедност у саобраћају је никаква, а народне ларе (порези и друге дажбине) владајући режим арчи ко зна где и како!

Наравно, наш Просек, какав је већ од Бога, односно од природе дат, нема појма да је био лицем у лице са шпијуном хрватске обавештајне службе. (Могла је и служба неке друге државе, али нарочито хрватски обавештајци данас вршљају уздуж и попреко земље Србије, а о Косову да се и не говори!) Надаље, он, тај наш грађанин из просека није свестан да је тога часа, кад се сучелавао са непријатељем, био такорећи у самом епицентру специјалног рата који се води с циљем да се обори актуелна власт и тако дестабилизује наша држава и политички систем.

Иако сам просечан, наш би јунак морао да зна да нам је ту причу о шпијунажи са специјалном елаборацијом испричао и г. Зоран Лиљич, колико пре само месец дана. Елементе за ову конструкцију, међутим,

понутили су нам, и то на сам дан овогодишњих избора, 3. новембра, БК Телевизија, новинар Вања Булић и његов гост у познатој емисији "Бисери", Божидар Спасић, бивши оперативац Службе државне безбедности бивше СФРЈ, а сада власник приватне агенције СИА ("не ЦИА, него - СИА!"), што би (ваљда) требало дешифровати као Српска информативна агенција, или тако некако.

Господин Божидар Божа Спасић, ако ћемо прецизно, и није био гост у дотичној емисији, јер се у њој појављивао већ неколико пута, али "бисер" недвојбено јесте. Колико је он, на пример, унаказио Јанеза Јаншу и словеначку обавештајну службу, колико ли је тек разбуџао усташе - право је чудо како се тим сподобама и њиховим зликовачким организацијама није замео сваки траг! (А они, ево их, навалили опет као мутави!) Но, то је опште место у подвизима г. Спасића и његовом доприносу стабилности и благостању у овој држави. Овај пут он је више био, да кажемо, у улози стручног предавача од кога, уз помоћ водитеља емисије, а онако узгред, сазнајемо да су на рушевинама бивше (пардон: они обавезно употребљавају термин - "претходна") Југославије никле све саме "банана државе", али да "има и правих". На том месту господина учинила једину, али ипак за њихов професионални реноме озбиљну грешку: оставила нас је, наиме, у недоумици: које су "банане", а која је "права држава"!

Али, у средишту емисије, рекосмо, био је специјални рат који се води против наше земље и који је, нарочито у предизборној кампањи као и на сам дан избора, добио на замаху. На срећу, ми смо у стању да свакоме

и свему доскочимо, па ћемо и превезаним мајсторима спец-рата. У том погледу за сваку је похвалу едукативна функција домаћих медија, о чему сведочи и речена емисија. Ипак, да се сад са "Карића" тек скрајнуто пребацимо на "канал" војне штампе.

Та штампа, тј. лист "Војска", као што је ваљда логично и природно, континуирано поучава свог читаоца о, могло би да се каже, безбројним облицима спец-рата, па је тако дошла на ред и његова виртуелна пројекција, односно виртуелни рат као такав. Будући да потпишеник ових редака врло мало зна о том рату, за даљи ток овог текста упрошћава ствари до неизбежног ризика: кад стварни рат (оружана борба, или који други облик) обрнете наглавачке, као, да простите, у чувеној Марксовој "камери опскури" - добијете виртуелни рат. Или: ви водите прави рат, а уз помоћ пре свега електронских медија убеђујете најширу јавност да у рат нисте упетљани. Или: ако сте се до гуше заглибили у каквом Вијетнаму, ви, опет уз неизоставну медијску подршку, кажете да то чините зарад мира. И тако редом.

Тако, дакле, и класична дефиниција рата старог доброг Клаузевица, по којој је "рат наставак политике другим средствима", сад у виртуелној варијанти бива обрнута, те би испало да је политика константни рат, односно облик сукоба који стално траје. Ипак, од теоријских аспеката за аутора "Војске" битнија је пракса, те нам предочава како су на Западу сви ставови о рату могли да се сведу на заједнички именитељ: "рат је интерес Запада" (иако се то на тај начин није јавно говорило).

Кажу, међутим, да је данас, нарочито од "Пустињске олује", та веза виртуелно пројектована у тезу: "мир је интерес Запада"! "Потребно је само приказати такву слику" - следимо мисао војног аутора - "посредством информација створити доживљај нужности и - ето истине Запада"! Тако данас, каже даље "Војска", уместо "ратних операција" имамо "мировне операције". Да не идемо даље.

Овде се напросто неком силином намећу одређене аналогии са ратном и мирнодопском праксом Слободана Милошевића. Како би нам његову стратегију и тактику објаснили наши војни теоретичари, а добри познатоци виртуелног рата? Како би оне изгледале у виртуелној пројекцији?

Ко се још не сећа да је Слободан Милошевић од Косова Поља, преко Газиместана, па све до близу краја деведесет треће, када су Младићевци ратници заокружили Републику Српску на око седамдесет одсто БиХ територије, био заговорник "оружаних битака", тезе да "ако не унемо да привређујемо, унемо да се тучемо", и још вазда неких сличних. А од тада, поготово од Дејтона па наовамо, не само за Милошевића него за сва онај убоги свет који је и овај пут гласао за њега и леви политички конгломерат - "мир нема алтернативу"! Штавише, његов пропагандни апарат, са електронским медијима у средишту, тврди како је он одвајкада био за мир: "Мир је наше трајно одређење"!

Па ви сад видите ко је први лансирао тезу (о пракси да не говоримо) о виртуелној пројекцији рата: ми или Американци!



СТРУЈА КАО СРЕДСТВО ЗА ПЉАЧКАЊЕ

Електричне силедије

Лимитатор је уређај за утврђивање обрачунске снаге, а не средство за ограничавање потрошње струје и пљачку домаћинства

Др Милан ЂУРИЋ

У Републици Србији грађани доживљавају присилна ограничавања потрошње електричне енергије са постављањем лимитатора снаге 16 А, који онемогућавају нормално задовољавање текућих потреба породица. Домаћице које користе кућне електроапарате доведене су у стање очаја, јер не могу нормално да троше струју за припремање хране, да укључе бојлер за грејање воде, да користе машину за прање веша, усисивач, електричне миксере и друге апарате истовремено када су укључени фрижидер, замрзивач или неко грејно тело. Домаћице су беспомоћне, морају да искључују неки од електроапарата, да би се уклопили у 10,5 киловата дозвољене снаге, односно 3,5 киловата по једној фази, па тек тада да оду до струјомера где се налази монтиран лимитатор, да га поново укључе. Треба истаћи да су лимитатори, поред нормалног живота породица, угрозили и рад и пословање самопослуга, продавница и занатских радњи.

На бројне жалбе и невоље које трпе потрошачи, електродистрибуција одговара: ако хоћете лимитатор веће снаге, платите разлику снаге изнад 16 А. Накнада за разлику изнад снаге струје од 16 А износи за лимитатор снаге 25 А 4 700 динара, за лимитатор 32 А 8 000 динара, итд. Дакле, не ради се о томе да нема довољно снаге и енергије у систему, већ о принудном узимању новца од потрошача, на начин који није у складу са важећим прописима и људским правима. Ако имамо у виду да електрична енергија, поред хране, воде и ваздуха,

спада у егзистенцијалне предуслове за живот људи, и да свако ограничавање потрошње значи угрожавање егзистенције, као и да одлуку о завођењу мера ограничења потрошње у изузетно неповољним енергетским приликама има једино право да донесе влада Републике Србије, несхватљиво је да је електродистрибуција самовласно уводи принудне мере ограничења потрошње, а да нико од надлежних органа за контролу рада електропривреде не интервенише и спречи силедијско и бахато понашање електродистрибуције.

У СВЕТУ ПРЕ 40 ГОДИНА

У снабдевању потрошача електричном енергијом, електродистрибуција, као продавац струје, и потрошачи дужни су да се придржавају прописа који су утврђени одредбама Општинских услова за испоруку електричне енергије и Тарифног система за продају електричне енергије. Према одредбама члана 16 Општинских услова, домаћинства не закључују уговор о испоруци електричне енергије у писменом облику (у коме се одређују количине и обим, ангажоване радне снаге), већ се сматрају потрошачем на основу поднете пријаве приликом прикључења објекта на електродистрибутивну мрежу (уговор по приступању). Пошто домаћинства не склапају уговор о испоруци струје у писменом облику, она имају право на потрошњу струје без ограничења у технички дозвољеним границама изграђених електроинсталација у моменту прикључења. Све касније измене у инсталацијама које захтевају повећање обима снаге и енергије, подлежу добијању енергетске сагласности за повећање потрошње струје. Одредбама чл. 5 Општинских услова, предвиђено је када долази до повећања количина електричне енергије, па се за потрошаче који немају електроенергетску сагласност каже да се повећањем потрошње сматра ангажовање снаге изнад 16 А.

Домаћинствима која су до сада користила електричну енергију без ограничења, на основу пријаве за прикључење на мрежу дистрибуције, не може се данас ограничавати потрошња струје и стечења права и обавезе једнострано кршити. Члан 5 Општинских услова за испоруку струје може се применити само код оних потрошача који су приликом прикључења добили енергетску сагласност са означеним количинама снаге и енергије, као и код нових потрошача. Међутим, за ове потрошаче је спорно могу ли се ограничавати у потрошњи струје са лимитаторима, чија је једина функција да обезбеде објективно утврђивање обима максималне ангажоване снаге

за обрачун у потрошњи струје. Лимитаторе су измислиле, и за утврђивање обрачунске снаге у домаћинствима прве примениле западно-европске земље, и то пре 40 година, када се у Србији обрачунска снага одређивала на бази броја соба и кухиње, као тарифних јединица. Данас, после толико година, ЕПС је пронашао да се лимитатори могу користити и у друге сврхе, као средство за ограничавање потрошње струје и пљачку потрошача који су прикључени на мрежу ниског напона.

Да се члан 5 Општинских услова за испоруку погрешно примењује, најбоље потврђује члан 32 Тарифног система за продају електричне енергије, који предвиђа да се обрачунска снага од домаћинства утврђује на један од три начина:

1. помоћу уређаја за мерење снаге
2. помоћу уређаја за ограничавање снаге (струје), и
3. на основу утрошене активне електричне енергије.

АКТ НАСИЉА И СИЛЕДИЈСТВА

Поменуте одредбе евидентно указују да лимитатор, као технички уређај којим се ограничава снага (струје), служи само за утврђивање обрачунске снаге код домаћинства. Насилно постављање лимитатора снаге 16 А, којим се онемогућава досадашњи обим потрошње струје, представља акт насиља и силедијства, као и грубо кршење прописа и људских права.

Електродистрибуција се определила, вероватно из финансијских разлога, за трећи начин утврђивања обрачунске снаге, тј. на бази утрошене електричне енергије подељене са 100, као броја који одговара просечном часовном коришћењу свих кућних електроапарата у току једног месеца. Сваком домаћинству је било јасно да је просечно часовно коришћење електроапарата у зимском периоду знатно веће и да се креће између 150 и 300 часова, као и да плаћају знатно већу снагу од стварно ангажоване. Због оваког начина утврђивања ангажоване снаге, домаћинства нису била стимулисана да смање максималну снагу, па је дошло до појаве преоптерећења дистрибутивне мреже у поподневним и вечерњим часовима. Електродистрибуција, уместо да пређе на примену уређаја за мерење снаге са уређајем "Либромакс", који је на саветовању секције ЦИГРЕ за електродистрибутивну мрежу у Аранбеловцу добио високу оцену (и који представља изум проф. др Борња Перишића), определило се за увоз лимитатора из Белгије, јер са њима постиже свој циљ: остваривање што већих прихода, а не смањивање вршног оптерећења - што обезбеђује мерни уређај "Либромакс", који је освојила наша електроиндустрија. Зашто ЕПС упорно бежи од примене правих решења, која могу ефикасно да сниже вршно оптерећење у току дана, са преласком на три тарифе (за сезоне и доба дана), и примену уређаја "Либромакс", одговор треба тражити у постављеном циљу: како од грађана узети што више новца. Зашто је интервенише републичка електроенергетска инспекција и Влада Србије, чије су дужности да заштите потрошаче електричне енергије од кршења њихових људских права: прописа Тарифног система и Општинских услова за испоруку електричне енергије, и злоупотребе монополског положаја ЕПС-а у снабдевању електричном енергијом. Одговор грађанима и потрошачима треба да пружи надлежни за контролу рада и пословања електропривреде, као јавне службе.



Будно стање сна

Част Владимиру Арсенијевићу, али њознајем момка из Бајине Баште, и дечка из Куле који је њред њринудном мобилизацијом стигао до Милана, и младића из Зрењанина, чији књижевно ништа слабији романи узалуд у рукојису чекају своје читаоце. - Зоран Бојнар: "Нови њотои", Издавачка кућа "Драганић", Београд 1996.

Љиљана ШОП

Посматрајући ових дана како се у овој нашој, у озбиљном смислу речи непостојећој држави губе, расипају и арче мозгови, нерви, новац и гласови, не би ли непунa два милиона превараната и жртава њихове преваре сачували постојеће стање и тако дефинитивно уништили више од пет милиона својих сународника и суграђана који су јавно или прећутно против таквог стања (плус непознату и недоступну цифру оних у земљи и иностранству којима је ускраћено право гласа) - губим смисао за нормалне емоције као што су љутња, бес, презир, страх, разочарање. Нимало чудно, с обзиром да је готово половина признатог бирачког тела своју апатију већ изразила бојкотом и неприхватањем било каквог изјашњавања о томе да ли им треба икаква будућност. И док сви актери првог круга избора славе некакве своје релативне, локалне, очекиване или неочекиване Пирове победе, мени се привиђа аветинска слика народа чија је половина већ мртва а да то ни сама не зна, нити јој то ико озбиљно предочава, јер се сви баве оном кобајаги живом, разједињеном, посвађаном, подељеном, слуђеном и неодлучном половином која у другом кругу, хтела не хтела, мора мењати таборе да би се дошло до каквих-таквих резултата.

Не намеравам се, међутим, у овом тексту бавити анализом наших изборних и политичких реалија и фикција. Довољно се, и превише, стручњака и лаика, дрвених адвоката и кафанских свезналица бави овом дисциплином; довољно је, и превише, колумниста који ће оштри зубе и пера да прикажу овај у суштини катастрофичан феномен који једни зову победом, а други поразом. Говорићу о нечем другом што, из мог угла, итекако има узрочнопоследичних веза са светом, временом, државом, влашћу и политиком

која је упропастила сопствени народ. О нечему што има везе са овим народом и његовом културом, а да он за то не зна, као што не зна за многе ствари које се тичу њега и његове судбине.

НЕПОСТОЈЕЋИ ПИСЦИ

Реч је о писцима који не постоје. Не постоје, јер немају књигу. А немају књигу, иако су је написали, јер је та књига израз гнева, непристајања, несавитљивости, протеста, подсмеха; јер је поштено сведочење о недавном ратном поразу; јер је потресно сведочење о деветомартовским и иним полицијским репресалијама над опозиционо настројеном младошћу у овој земљи; јер је иронична и бескомпромисно критична према лику и делу председника државе; јер је немилосрдно цинична према црвеним старцима, макар они били и рођени родитељи ове поражене, прогањане, на силу мобилисане, у непостојећи рат одвојене, на бекство из отаџбине примораване генерације. Тешко је проковати да ли би ти млади људи прописали да су живели у некаквом подношљивијем систему, али то више и није важно. Њихови почетнички књижевни кораци, наравно, нису савршени, али ни лошији од многих литерарних посртања етаблираних списатељских имена.

Непостојеће писце, ако се усуде на корак у јавност, чекају врло постојећи издавачи, уредници, критичари, спонзори. Већина их нипошто не жели политичке главобоље. Не желе ни неафирмисана имена, јер су она у оваквом устројству издаваштва сигуран финансијски промашај. Не желе ни рукописе којима је потребна дорада, редактура, лектура. Дакле, читава једна генерација почетника, који немају других тема до сопственог искуства пропасти у миљеу свеколиког пропадања, судара се са готово непробојним зидом уколечених институција и комотних људи

који рачунају са провереним "вредности-ма" и комерцијалном стратегијом која, кад су књиге у питању, представља врхунски велеслалом. То је генерација која, ако се и док се не повинује рђавим правилима, проблематичном моралу и владајућем политичком опортунизму пише за фиоке и корпе за отпатке. А онда ће се, за коју годину, многи а међу њима и неки који су те непостојеће садашње писце непрочитане вратили или прочитане одбили, питати зашто се у овом времену о много чему ћутало или писало онако како објављена дела сведоче.

Лицемерје у свим, па и у књижевним круговима, премрежило је земљу и небо над њом. Створили смо, рецимо, једног Владимира Арсенијевића, и то је довољно да се говори како смо представили, подржали, наградили итд. читава једну генерацију која је о овом времену имала и умела шта да каже, нама и свету о нама. Част Арсенијевићу, али знам на пример и момка из Бајине Баште, и дечка из Куле који је пред присилном мобилизацијом стигао до Милана, и младића из Зрењанина, књижевно ништа слабије а гадним искуством богатије сведоче, који нису имали ту срећу да у време рата у Хрватској и Босни, демонстрација у Београду, инфлације и других удара на овдашњу младост пре свега, водају туристе по Грчкој и другим слободним и цивилизованим земљама.

Момци после овог рата имају неупоредиво мање шанси да постану писци, било какви, него што су је имали они после претходног рата. Између осталог и зато што су оне дочекали поражени грађански интелектуалци који су морали ћутати њред партизанском књижевношћу. Они су имали своје Михизе да их описмењују и саветују, своје истомишљенике да их рецензирају и критикују, своје "Просвете" да их "роде, хране и бране од зла", и коначно своју Академију да их учлани и слави, а ове чекају цензорске и сиромашне издавачке куће, лакоми и несигурни у себе приватни издавачи, артифицијелни и надвидљивим мукама стваралаштва згађени постмодернисти, уредници које мрзи да се позабаве анонимусима, као и издавачи који би радо и добро радили да имају новац који немају.

Ово је једна непостојећа "критика" непостојећих писаца у непостојећој земљи, земљи која плута између непостојеће економије и непостојећих избора (за половину и више њеног народа), после једног непостојећег рата, а написана је за време непостојећег мира којим се тешимо пред непостојећим излазом.

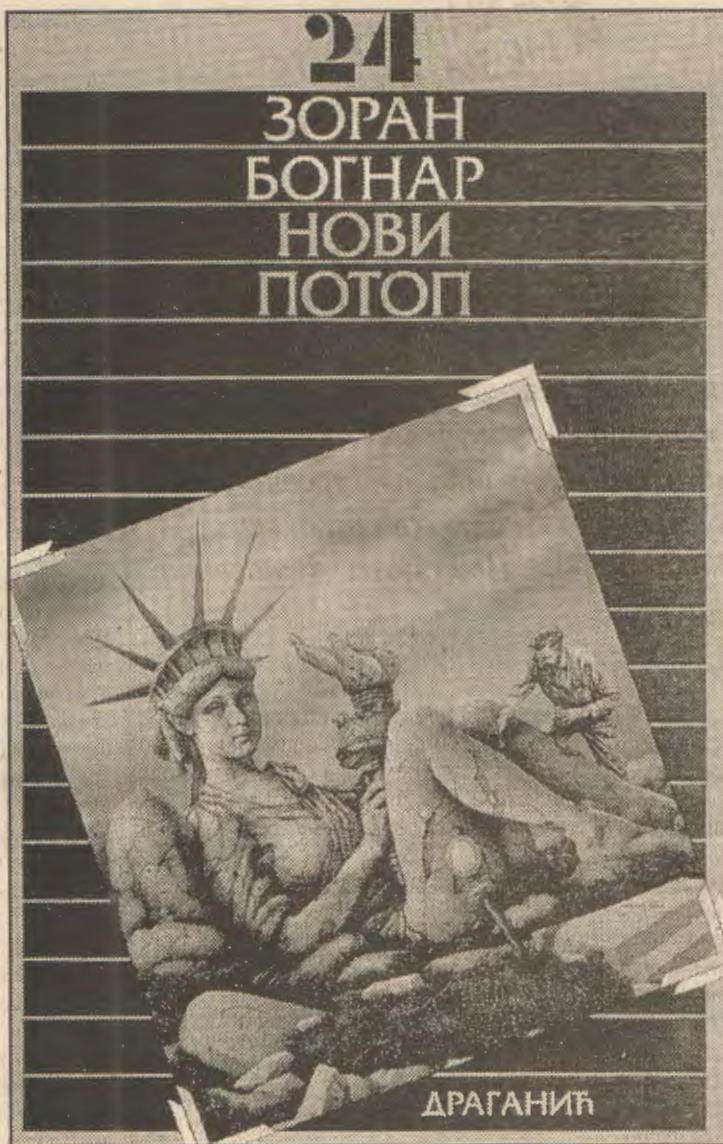
НОВИ ПОТОП

А сада о једном постојећем писцу, песнику који ће разумети контекст у коме сам одлучила да пишем о његовом обимном, оствареном делу, и опростити због тог контекста за који обоје не носимо кривицу.

Зорану Богнару је судбина уделила физички опстанак тако што је 1991. године доспео из Вуковара у Београд. Рођен у Вуковару 1965. године као Зоран Галић, присиљен да свој корен остави "у неком будућем граду неке бивше земље", песник је на свој 31. рођендан одлучио да узме ново име, осећајући да је у њему "преживео неки нови човек који сања о новом рођењу". Избор из деценије певања и мишљења Зорана Галића алијас Богнара начинио је Миливоје Марковић, а објавила Издавачка кућа "Драганић" у Београду под насловом "Нови потоп". Наслов је библијски, апокалиптички, симболичан и, што је најстрашније, за многе наше сународнике и савременике реалистички. Стварнији ваљда није био ни у доба Нојевог ковчега.

Првих пет година Богнаровог певања, прожетих и испуњених простором таме, зебње, егзистенцијалне студије, бунтовништва и призивања подвести као ризнице и сведока мучних и мрачних спознаја, својевремено су превасходно могле да буду тумачене као израз младалачког бунта, као помало ексцентрично противљење свету које сеже све до отпора према сопственом рођењу ("Blues о нерођенима"), као покушај да се постојање дефинише из "ледене гробнице снова" која не признаје објективитет, смисленост и нужност категорија простора и времена. Данашња рецепција тих пет година Богнаровог певања нужно је другачија, а песничко предосећање будућности постаје трауматична чињеница и истинска мора свима који разум, знање и непосредно искуство стављају испред несвесног, интуитивног и подсвесног поимања.

Већ само из наслова Богнарових песама, написаних пре дванаест или десет година израња визија будућег ужаса и опис будуће истине ("Утопљеник", "Гроб без леша", "Неодољиви мирис смрти", "Осећај празнине", "Ако будеш имао времена", "Земља господари ПОДземљом", "Не можеш побећи од своје судбине", "Слепи путници", "Моја породица је мртва", "Крварење", "Смртна казна", "Кад отимања престану", "Живео Дан мртвих"...). Саме песме су сеизмографски прецизни водичи кроз невероватну али и неизбежну будућност. Готово сваки стих је звук и знак позива на узбуњу, вапај и крик, чемер и страх, алармантни код из подсвести која не мирује и коју свест више



нити може нити жели да контролише. Ваљало је, издржати тај терор. Не само терор надлазеће катастрофе и њене убитачне реализације, већ и терор сопствених унутрашњих гласова којима подсвест диктира стихове "Новог потопа".

Богнар је од оних песника који верују у дар и сензибилитет као иницијацију за уметничко исказивање света, али и у рад, стално учење и проширивање интересовања и видика, у креативни дијалог између личних искустава и спознаја и опште ризнице идеја и сазнања. Зато Богнар не крије своје узоре и лектире, не мистификује своју стваралачку биографију, али се не устеже да утврди и испита дубоке везе између сопствене животне и песничке биографије. Отвореност и самопоуздање с којим сам гради рам између себе и свог дела, поете и поетике, помало иритира неке ствараоце другачијег кова и темперамента и неке овдашње власнике спокојнијих и утуканијих биографија. Чињеница да као тридесетогодишњак има иза себе девет песничких књига и два избора из поезије, један роман и два непостојећа рукописа настала у вуковарском огњу, сведочи о великој стваралачкој енергији и рад(и)ном

континуитету, што само по себи и не мора значити изузетан вредносни квалитет, али јесте врлина, могућност, изазов.

Витализам, преданост песничком позиву и самоувереност која потиче из вере у сопствену, наново рођену стваралачку енергију карактеришу новије Богнарове песме, особито збирку "Анонимна бесмртност". Интересовање за многоликост, загонетност, тајновитост и метаморфозе света попуњава пустош и лечи празнину насталу свеколиким рушењем бившег живота и раскида са бившим собом. "Нестало је замор од последњег / путовања. Отменост Пута Пепела/ потиче од усклађености димензија/ твога духа", исповеда песник већ 1993. пут и могућност барем свога, ако не и општег исцељења, и чини то стишаним складом између форме и садржине својих песама, продубљивањем њихове мисаоне тензије којом и даље изоштрено реагује на контроверзе света и времена, али их артикулише све сигурнијим замасима који припадају (за)умном простору песничких истина, искуствима модерне књижевности уопште, али и индивидуалном простору специфичног, оригиналног суочавања са интегралном сликом света.

Богнар је прихватио чињеницу да је реконструкција света његова једина реалност, проверена и увек наново проверљива, али да је изазов, циљ и смисао поезије не више само констатовање и описивање те дејструкције, него и могућност реконструкције и нове градње паралелних светова отпорних на будуће нове потопе.

Рекла бих да се Зоран Богнар коме је Бог у младости и њеном посвемашњем пркосу одрицања био Све, што је равно Ничему, Богнар који је у предосећању катаклизмичке будућности написао: "Не желим да се исповраћам на свето/писмо, ипак га је написала пацифистичка рука", трновитим путем дошао до "Фотографије апсолута, гласа Бога", у потрази за "будним стањем сна". Будност - па ни она о којој је тако виртуозно писао Бела Хамваш - заиста више није довољна. Она је само предуслов да се од бесмисла отимају мрвице смисла и с њима започне неки нови живот. Храброст за оног ко је једном, сада већ веома давно, посумњао да се уопште вредело и родити. Нада за оне који још увек сумњају.

**ВИДОСАВ СТЕВАНОВИЋ,
ПИСАЦ**

Моја генерација је заувек осрамоћена

"Моји старији синови и њихови вршњаци кажу како ирезиру политику, како се иуше од њеној смрага. У ираву су. Оно нешто труло на овим иросторима иостао је ианиренозно и шири нейодношљиви задах дейоније око себе. Разумем бес и инев "наших синова". Али увек морам да им кажем још неколико ствари. Политика је увек ио мери људи који је сироводе. Узмите је у своје руке и учините је бољом. Нико друи то не може урадити уместо вас. Борите се за своју будућност. И не иштајте мене како ћете то урадити", каже један од наших најиознатијих иисаца који је одлучио да након овоиа у "Српској речи" више не даје интервјуе

Александар И. ПОПОВИЋ

Видосава Стевановића (Цветојевац код Крагујевца 1942) познајем годинама. Читам још дуже. Стевановић је досада објавио дванаест књига, од којих издваја збирке приповедака: "Рефуз мртвак", "Периферијски змајевци" и "Царски рез", те романе: "Нишчи", "Константин Горча", "Тестамент", "Љубавни круг", и "Трилогију о снегу и псима", коју сачињавају романи "Снег у Атини", "Острво Балкан" и "Христос и пси". Писао је драме, радио-драме, есеје, критике, чланке за новине, уређивао часописе и руководио издавачким кућама. Добио је, готово све значајније књижевне награде: "Младост", "Милан Ракић", "Исидора Секулић", "Иво Андрић" те НИН-ову награду за 1986. годину. Заступљен је у многим домаћим и страним антологијама, а "Трилогија о снегу и псима" преведена је на неких четрнаест језика. Недавно је у Немачкој добио награду за радио-драму, а сценарио за филм "Острво Балкан" треба ускоро да се реализује у режији Јордана Зафрановића.

Таман смо се боље упознали а Стевановић је

у касну јесен 1991. године одлучио да оде у "доброволјну емиграцију". Одсели се у Атину, у једну хладну собу на Халандрију. Осамно се са женом и своја три сина. Нико није хтео да зна за њега јер Србија тада води "праведни рат". Он је јавно био против тог рата. Чуо се са понекиим пријатељем, а од политичара једини се Вук Драшковић потрудио да пронађе његов број телефона. Из Удружења књижевника Србије није било ни гласа. Из српског ПЕН-центра још мање.

НИЈЕ БИБЛИЈСКА КЛЕТВА ВЕЋ - МЕНТАЛИТЕТ

Посетио сам га у његовом егзилу, у тој хладној соби на Халандрију, једне још хладније ноћи 1. јануара 1992. године. Вејало је над Атином, те сам на неки начин и кумовао првој књизи "Трилогије о снегу и псима". Од тада смо пријатељи. Вероватно је то разлог што је Видосав Стевановић одлучио да, након изласка из српског књижевног живота, свој последњи интервју да управо мени.

*"Сумњам у све.
Али та сумња не
убија ничију децу.
Она иросто ствара
моју несаницу".*

Негде сам прочитао да Вам је један предак, у турско време, био набијен па колац.

Испричајте ми ту причу и реците ми да ли сте се некада осећали, или се можда сада осећате, као он?

Било је то 1813. године, кад је Србија први пут пропала као држава. Мој се предак звао Петар Бега. Ухваћен је као устаник, на ланцу доведен у главни град Пашалука. Потом је набијен на колац. Умро је на том коцу негде на Ташмајдану, док су пси лајали испод његових ногу.

Пре двадесетак година становао сам стотинак метара даље. Био сам млад писац, превратник, дочекав похвалама и оштрим

нападима. У то време се против мене водио један судски процес са политичком позадином и, наредом с тим, био сам књижевно осуђен као црноталасовац, што је заједно значило тihu литерарну и друштвену смрт. Свакодневно сам пролазио поред тог невидљивог коца. Весело судство, заиста.

Потом је наступио период отопљавања и ја сам опет могао у јавност, могао сам се бавити својим пословима. Чинило се да се крећемо према слободи, према отвореном друштву. После Титове смрти постављало се само једно важно питање: како изаћи из социјализма? Но, ја сам стално сумњао. Где су они пси што чекају свој комад меса? Где се крију? Кад ће се појавити? И појавили су се, неколико година касније, буквално из нас самих. Урлали су, насртали и уједали, разбеснели су читав цивилизовани свет. Кад су добили по њушци, нагло су се примирили. Но, не треба им веровати, никако им не треба веровати.

Ипак сам нешто боље прошао него мој давни предак. Жив сам, привремено. Додуше - на коцу. Млади писци лајуцају на мене, као и на многе друге, али за сада не нападају, не кидају месо. Има нешто циклично, да не кажем труло, на овом тлу. Зар не?

ПИСЦИ КОЈИ УРЛАЈУ СА ВУКОВИМА

У једном интервјуу из децембра 1991. године рекли сте: "Имам једну тиху веру, једну малу наду, која ми помаже да преживим, да не одем у емиграцију." Шта се догодило да сте, после тога четири пуне године ипак били ван наше земље?

Тај интервју је настао у новембру 1991. године, кад су тенкови ЈНА, засути београдским цвећем, отишли на Вуковар да га, рушећи га до темеља, припреме за изградњу у "српско-византијском стилу", кад су манијаци и первертити урлали у свим медијима, кад су властодршци најзад успели да национализмом, уз још једну интелекцију, цркве и полицију, конзервирају свој анахрони, аутистични и штетни

режим. Пошто су га одбиле неколике новине, изашао је у недељнику "Време", преподобљен.

Прочитао сам га месец дана касније у Атини, већ као добровољни егзилант, као побуњеник против насиља над појединцима, рата са суседима, лажи о нацији и њеној мисији, манипулације масама и нечасног понашања мојих колега. У онаквом Београду заиста се више није могло живети од загађивача духа, а постајало је и физички опасно.

Отишао сам због себе и своје породице, а у име те "тихе наде" да ће после после рушитеља доћи градитељи, да ће после најезде скакаваца вредни и часни људи почети да обрађују опустошену земљу. Био сам без докумената, без пријатеља (стари су ме славно оставили, а нове још нисам био стекао), без новца, а они фамозни пси сложено су лајали за мношвом новинама. Имао сам једино нацрт онога што је, током 1992. године, остало "Трилогија о снегу и псима", то јест, романи "Снег у Атини", "Острво Балкан" и "Христос и пси".

У њима сам, на свој начин и у складу с начелима своје поезије, испевао поему жртвама, подигао књижевну оптузбу против злочинаца и, не либим се да то кажем, поставио питања кривице и одговорности за сав тај ужас. Питања упућена пре свега нама самимима. И мени самом, такође. Потомку оног устаника што је завршио на коцу, сину оца који је погинуо у двадесет трећој години, оцу двојице синова који су одбили да узму оружје у руке, писцу који је веровао да је литература довољна себи, аутономна и независна од етике.

ШТА ДАВАС МИСЛИТЕ О ТОМЕ?

Ево једног записа из мог дневника: "Некада сам мислио да естетика може заменити све: љубав, религију, политику, морала, стварност, живот... Дана сам мислим нешто друкчије. Естетика може бити све, али само ако постави и једино суштинско питање. Питање патње невиних. Патње деце. Питање наше људскости, тј. наше способности да стварамо и примамо естетско.

У "Трилогији о снегу и псима" поставио сам то питање себи, тек потом другима. Ко су национални ратници који су осмогодишњу девојчицу пекли на ватри? Ко су људи-пси који су спроводили етничко чишћење? Какви су ти монструми који личе на свакога од нас, на мене и на тебе? Одакле су изашли, ако не из дубина наше подсвести, из посувраћеног колективног памћења, из страха и немоћи појединца. Док они постоје, овај наш свет нема права да се назова хуманим. Ако се не бави њима - и убицама, и жртвама - данашња литература није ништа друго него црни знак на белом папиру, нешто без значења и вредности, нешто изван естетског.

А писци који то не виде, који окрећу главу, који урлају са вуковима - они су само белешкарски, или онанисти, или притајени злочинци који се гаде крви на својим белим меким рукама и, тонући у групну амнезију, перу је млаком мешавином национализма и постмодернизма."

ШТА СЕ ДОГАЂАЛО У АТИНИ, У ОНОЈ ХЛАДНОЈ СОБИ НА ХАЛАНДРИЈУ ГДЕ СМО СЕ СРЕЛИ?

Падао је снег. Читаве зиме у Атини је падао снег, појава потпуно необична у овом граду. Тако се наметнула друга кључна реч у наслову моје трилогије која се буквално самостварала у тој хладној соби с подовима од мермера, у тој великој кући прављеној за врела лета. Тек у марту се појавило раскошно медитеранско сунце и она чудесна грчка светлост која све чини јаснијим. "Ватра која се с мером пали и с мером гаси."

Појавио се и мој пријатељ Леонидас Хаципродромидис, звани Лео Страшни, а с њим и

она права, поносна, побуњеничка Грчка. Седели смо сваке вечери код Јаниса и код Ксантиса Маври, међу људима који знају шта је патња и тоталитаризам, који су се борили против тога. Онда смо прешли на Пакрати и са прозора видели Акропол, беле стубове Партедона. Мој шестогодишњи син Стеван, назван Стефанакис, насликао је слику "Кућа На Брду Поред Сунца", коју држим у Паризу. Чинило се да се ствари мало поправљају.

Али срећни распети постоје само у лошим романима. Наша амбасада - дебели амбасадор, данас министар спољних послова - кренула је у акцију, уз договор са грозном грчком администрацијом. Један мој син је ухапшен, други је успео да побегне. "Елефтеропија", велики грчки лист, стао је на моју страну. Ја сам успео да продрем у затвор и да се придружим сину, што је доказ хаоса бесправља које тамо влада. Интервенције су донеле неки резултат и министров телеграм нас је ослободио. Онда се поставио чудан проблем: како побећи из земље у коју смо побегли? Узалуд су интервенисали светски и европски ПЕН, затим француски. Председник грчког ПЕН-а, обожаватељ Милошевића, рекао ми је да ја за њега не постојим ни физички. Били смо без докумената, изложени хапшењу и депортацији.

Донели смо одлуке и кренули. Моји пријатељи су превезли старије синове у Македонију, затим у Србију. Моја супруга и најмлађи син пошли су возом. Ја сам кренуо нашим старим аутом, са неколико ствари у пртљагу. Сви смо добили црне печате на граници; више нисмо могли ући у Грчку. Дебели амбасадор је добро обавио свој посао. Македонски цариник ми је рекао: "Добро дошли!" Српски цариник ме је измалтретирао колико је могао. "За тебе, ја сам власт!" Колико се наможило тих будаластих ивршилаца једне некомпетентне власти у нашој земљи? Возећи од македонске границе до Крагујевца, до моје усамљеничке куће на брду, видео сам колко је Србија физички "скраћена".

Медији су ћутали. Моје колеге такође. Србија није била у рату. Ја нисам био у егзилу. Нико није бомбардовао Сарајево. Ништа се није десило. Рекао сам себи: време је да се иде даље. Не смем допустити да сваку моју реч угуше перјаним јастуком, ћутањем и лајањем иза леђа.

СУРЧИН, КОРИДОР И ЕКСТЕРИТОРИЈАЛНА КУЋА

Како сте стигли у Француску? Зашто сте тамо остали? Да ли су разлози били књижевни или политичке природе?

Књиге одређују судбину писца, не политика. Политичари вас могу ухапсити, убити или протерати, али не могу убити ваше књиге. Оне постоје све док их чита макар само један човек. Може вас власт натерати да одете у бестрагију, али не може протерати ваше књиге из језика, из културе, из памћења свих. То не могу учинити ни забране, цензура или сложни напор колега да вас уклоне. Сав мој живот је у вези с књигама; он не постоји без њих, оне га одређују, мењају му ток и смисао.

Истога дана су стигле вести да се три француска издавача интересују за моју трилогију. Изabraо сам "Белфона". Стигао сам у Париз на промоцију и изненадио се количином написа по новинама и поштовањем које су ми указивали. Био сам се одвикао од тога, навикао се на мржњу, ударце с леђа, оговарања, пљувања по свему што напишем.

На вечери после промоције мојих књига ди-

ректор "Белфона", мој драги пријатељ Жан-Мануел Бургоа, упитао ме је да ли желим да останем у Француској, да ли желим документа. Мислио сам да се шали. За сваки случај рекао сам да. Нешто касније имао сам француска документа. Ево једног цитата из писма министарства: "Мада за то не постоји никаква правна основа, господину Видосаву Стефановићу, књижевнику, одобрава се бора-вак у Француској." Традиционална земља егзила чак и у главама бирократа прави разлику између државног права и људских права.

Супруга и најмлађи син дошли су да буду са мном годину дана, појавили су се пријатељи, људи које никада нећу заборавити. Требао је остати, борити се за живот, писати, доказивати свима шта је истина о Србији, не она пропагандистичка из Београда нити она црно-бела са Запада, тражити да се заустави тај бесмислени прљави рат и да се злочинци изведу пред суд. Злочинци који имају име и презиме, који се крију иза народа, трошећи покрадени новац. Плаћени патриоти одмах су ступили у акцију да ме онемогуће, али то у Француској не пролази као код нас: јавност вас може заштитити од многих ствари, нико вас не може ликвидирати усред општег ћутања.

Нема лепшег града од Париза. Тај град је литература за себе, "покретни празник", како рече Хемингвеј. Целога живота сам желео да тамо будем бар годину дана. Провео сам у њему три године као егзилант, као писац кога штампају и прихватају. Све је било изванредно и све је било покарено страшним вестима из наше земље. Осећао сам се као болесник од рака коме, између кура терапије, показују величанствени музеј.

Када сте и зашто донели одлуку да се вратите?

Нисам се вратио. Као што нисам био ни отишао. Просто сам повезао две тачке: Париз, у коме се одвија мој нови књижевни живот, и кућа на брду поред Крагујевца, у којој борави моја породица. Од јесени 1995. године углавном сам на путовањима. У шали причам како имам аеродром Сурчин, коридор до мог села и једну екстериторијалну кућу. И телефон-факс који ради, осим кад на застарелим уређајима за прислушкивање мењају траке. Суфељен сам овде на изолацију и самоћу: обе ствари сам прихватио као дар. Напољу дишем пуним књижевним плућима, живим интезивно, понекад превисше бурно за моје године, немам читаво своје време за писање. Све то надохнадим кад сам са својима.

У Београд не идем, осим због виза и неизбежних послова. Тамо је превисше власти, полиције, војске, мафије и пропаганде, јавне и оне скривене. И превисше "београдске чаршије", оне бескичмењачке касте која обавља послове свим режимима. Нека нова, отворена и демократска Србија мораће, бојим се, да почне на неком другом месту, са другим идејама и потпуно новим људима. Не знам да ли ћу то дочекати: биће то дуг, болан и неизвесан процес у који ће будуће генерације морати да уложе сву своју памет и снагу. Ако се не буду заразиле болестима мозга својих очева и дедова, успеће. Ја сам желео да оставим литерарне трагове о овом глумом и лудом времену, да пошаљем поруку онима који ће доћи, ако их то буде занимало.

Тако је то данас са мном и мојим књигама. Нико од нас не зна шта ће бити сутра. Срећом.

УБИО НАС ЈЕ СРПСКИ НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМ

Неко је рекао да су дисиденти једини патриоти. Да ли сте Ви дисидент? Да ли ли-

тературу нема друго избора до да преузме улогу непопуларности?

Код нас су, сасвим сигурно, једини патриоти они који не галаме о томе, који на томе не профитирају, који се не увлаче у стражњину власти и "београдске чаршије". Једноставно речено, они који не можете видети на режимским телевизијама. Таквих има много у Србији, има их свуда. Они су мањина без политичких и грађанских права, без савезника у демократским државама, наизглед без перспективе, једна врста која изумире. У том смислу, ја јесам дисидент. Не прихватам те букаче и штеточине на власти и око власти, исто онолико колико они не прихватају мене.

Али, бити дисидент, то значи супротстављати се једној доктрини, једној идеологији, једној конзистентној политици. Чему да се сувисло супротставите данас и овде? Доктрина националне државе је бедастања у савременом свету, особито на овом мултиетничком простору. Идеологија ове власти и њених слугу је крпеж, вавилонска мешавина свачега и ничега, углавном брбљарија без смисла. А њихова политика је контрадикторна, смушена, заснована на погрешним претпоставкама и неуким оценама, увек у закашњењу за догађајима, спремна да се користи и мојим и вашим речима, било чиме што јој продужава живот. Које су то смислене речи и идеје којима се можете борити против помахниталог бесмисла?

Права и откривалачка литература је увек непопуларна: према владајућој моди, према конформизму мишљења и маниризму писања, према свакој идеологији тоталитаризма, колектива, племена или чопора, према свему што је нехумано. Како би иначе увек изнова настајала, увек свежа и нова, увек блистава од изненађења? Тако је то у слободном свету. А овде је непопуларно и нешто много мање од тога, готово бих рекао да је непопуларно све оно што није изричито дозвољено од стране власти или "београдске чаршије". Напишите рецимо само то да је Михиз стара незналица и манипулант - и већ сте кажњени прогоном из једног града који себе сматра престоницом, из националне литературе.

Стајло се говори о нужности српског националног програма. Неко би требало да одигра улогу "оца нације". Говорило се о Добрици Ћосићу, али је он сада политички избрисан. Да ли су нам очеви уопште потребни?

Па, тај програм смо већ имали. Сачињавали су га Косовски мит, Начертаније, инфантилни национализам академика, Меморандум, зелотски фанатизам једног дела цркве, покушај једне касте комуниста да сачува власт, поткупљивост интелегенције, суровост Караџићевих манијака, потчињеност маса, грозоморна пропаганда... Допишите шта год хоћете погрешно, превазиђено, глупо. Све спада у тај програм, све је послужило Милошевићу да остане на власти десет година. И тај програм је донео ужасне резултате, најгоре у нашој историји: изгубљени рат, уништена привреда, стотине хиљада избеглица, оптужбу за геноцид, криминализовано читање земље, масовни одлазак младих и паметних, беду, инфлацију, бесперспективност, искључење из светске заједнице, мржњу суседа...

Ако хоћемо да живимо, манимо се чак и покушаја стварања таквог програма. Постојећи нас је замало усмртно. Нама је неопходан грађански устав државе Србије, институције демократије, заштита људских права и страха од страха, стварна приватизација привреде, право на рад и зараду, отвореност према свету, кон-

тролисана и смењива власт, војска и полиција које нису политички фактор, цркве које не покушавају да завладају државом и савешћу људи... Допишите све оно што други имају и што функционише. Са проблемима, уз муке кретања, уз кризе и корупционашке скандале, али функционише. А код нас функционише само власт, слепа, себи довољна и безнадна, очајнички цинична, несвесна да сече грану на којој седи, равнодушна према патњама својих грађана, самоубилачка у перспективи.

Очеви су нам потребни, иначе нас не би било. У детињству сви смо деца, зар не? Али једном морамо одрасти, наћи се у сложенем свету без одговора, сами пред космосом и људским друштвом, снабдени једино својим разумом. Онда нам очеви не могу помоћи, поготово не такви као Добрица Ћосић, књижевни настављач Душана Баранина и политички претходник Зорана Лилића, осредњи писац, човек без одговораности. Које су то његове "идеје"? Она апсурдна да је "српско национално питање преваходно демократско питање"? Или она ратноухушкачка о "хуманом пресељењу народа"? Како су се само те две идејне показале у стварности? Као изградња хуманог света или као злочин?

СРАМОТА ОЧЕВА, ГНЕВ СИНОВА

Шта мислите о "синовима" и "унуцима"? Онима који тек треба да закораче у живот, у овој и оваквој Србији? Каква њих судбина чека?

Не знам. И да знам, да сам сасвим сигуран у то што знам, не бих ни покушавао да им наметнем своју вољу, своју визију света. Њихова будућност, њихов живот - то ће зависити од њих самих. Од њихове памети, храбрости, снаге и доследности.

Нама су покварени старци готово упропастили животе. Уплашени смрћу која им седи за вратом, они су одлучили да све повуку са собом у гроб, све који се дају завести, преварити, изманипулисати. Колико је мртвих и богаља који су насели тим носоцима изопажених мозгова и болесних простата? Зато будуће генерације не треба да верују ником осим себи. Треба да следе свој разум и своје сумње. Имам једну "тиху наду" да ће то тако бити с њима. Ако не буде, проћи ће као ми, или горе. Моја генерација ће остати заувек осрамоћена. Нека чине друкчије од нас.

Моји старији синови и њихови вршњаци кажу како претиру политику, како се гуше од њеног смрада. У праву су. Оно нешто труло на овим просторима постало је гангренозно и шири неподношљиви задах депоније око себе. Разумем њихов презир према первертованим сподобама које се размећу по упропащеној земљи Србији. Шешела је довољно само видети и чути па да вам се смучи људски род. Ниједна појединост не квари склад те ружноће. Разумем бес и гнев "наших синова".

Али увек морам да им кажем још неколико ствари. "Ви говорите о политичарима у најгорем тренутку историје ове државе, о последњима међу последњима, о сабластима прошлости, не о самој политици. Геце и Бице су крај једног света, почетак ништавила, нису политика већ настраност, странпутица друштва. Политика је само начин, једини могући начин да се уреде односи међу људима, међу државама и нацијама. Она је увек по мери људи који је спроводе. Узмите је у своје руке и управљајте њоме, учините је бољом. Нико други то не може урадити уместо вас. Борите се за своју будућност, за своју слободу и своју људскост. И

не питајте мене како ћете то урадити.

Јунаци Ваше "Трилогије о снегу и псима" носе библијска имена. Јосиф, Марија, Христос, Апостол, Ангелос... Та "света породица" је настала из греха и живи у греху. Да ли сте Ви, Стевановићу, безбожник? Или Вам је животно искуство истаљало сваку веру?

Ни једно ни друго. Ја просто нисам верник, боље рећи немам способност веровања у чуда, догме и институције које то проповедају и санкционишу. Не бих у томе, успео ни кад бих покушао. Гностик сам, ако не упростимо суштину тог појма. Човек који верује у сазнање, у моћ сазнања које повремено реши понеку малу загонетку космоса, што је само део велике загонетке Бога и човека. Не припадам никаквој цркви ни секти. На том путу ја сам сам, као и у литератури: тражилац, луталица, скептик.

Прича о Христу је, за мене таквог какав јесам, најсмисленија прича у историји човечанства. На њој сам научио да читам, пратила ме је и мучила читавог живота, враћао сам јој се кад год нисам имао одговор на неко питање, у тренуцима несреће колико и у тренуцима среће. За себе самог ослободио сам је свих теолошких значења, потрудио се да јој не дописујем хагиографска. Њена лепота увек ми натера сузе у очи и учини да се радујем свакој лепоти, да ме узбуде туђе патње.

Нисам могао избећи да, поводом прљавштине и ужаса овог рата у коме нико није био и за који нико није крив, испричам ту причу онако како сам морао и могао. Та прича се стално понавља у стварности и стварност је увек поново претвара у причу. Увек неко својом патњом испуљује туђе злочине. Код мене су то дечак Христос и девојчица коју он зове Иста Као Ја, она што су је национални ратници пекли на ватри. На крају треће књиге они се сједињују у једно биће жртве и патње и, можда, испуљења.

МИЛОШЕВИЋ - НИ ПОЛИТИЧАР НИ ЧОВЕК

Хоћемо ли какада за људе на Западу бити свет који има и неку своју културу или само дивљаци са неког тамо Балкана? Шта све треба да се промени, па да се слика о нама и тамо промени?

Ништа што чини наша режимска пропаганда не ваља. Како ће они који упропаштају своју земљу изнутра чинити корисне ствари напољу? Они лажу и сви виде да они лажу. Од тога настаје само штета. Нити ваља оно што раде наградно ожењени плаћеник Шифер и еротским зовом дивљине призвани Хандке. Они само преносе режимске пропагандне поруке које је лако препознати и презрети. У њиховим писанијама нема ни трукне наше културе нити нашег правог бића. Нема вајде ни од онога што, у оквиру истог задатка, ради "фини, старији господин Павић", проналазач литерарне "рубикове коцке".

Све је то узалудан напор на спасавању једног режима, литерарни стереотипи који спадају у његово ниско ментално стање. Државу Србију то двоструко кошта: новца и угледа, на страну пропуштено време. Колико ли ће Шифера бити после Шифера, колико Ђовани ди Стефана? Тачно онолико колико буде новца за њихове посете, књиге и путовања по свету, на страну децаци и девојчице за употребу на лицу места у оквиру древне нашијенске "гостинске обљубе".

Људи ме питају: "Зар ви немате ништа друго да понудите свету?" Одговарам: "Имамо, ако вас занима нешто друго. Имамо исто оно што

и сви други у овој Европи. Имамо културу и повремено злоупотребу културе у политичке сврхе, историју и фалсификате историје, народне масе и периодичну манипулацију народним масама. Али, вама је повремено потребно да наспрот себе имате "лоше момке", онда сте ви "добри момци". Неки Срби, нимало карактеристични, пристали су да вам одиграју ту улогу у рату и миру. Неки Хрвати такође, а наћи ће се ту и Муслимана, исто нимало карактеристичних. Не нудимо вам ни те гангстере, те краве лопове, те бесавесне скрибенте; сами их бирате и прихватате. Конферишете са злочинцима, прихватате ратне кушкаче, штампате пропагандисте. Зашто ме онда питате нмамо ли ишта друго осим Хандкеа? Питајте себе имате ли ишта друго осим Хандкеа?

Као човек коме су у Србији ускраћена нека грађанска права, шта бисте рекли о њеном првом човеку - Слободану Милошевићу?

Ускраћена су ми практично сва права - осим права да будем нападан и свентуалног права да сутра будем суђен на неком моитираном процесу. Моје старе књиге се не доштампавају, моје нове књиге се не штампају. Позоришта у нас не играју моје драме. Понека прича ми изађе у понекој антологији, али ме предговорца редовно нападне. Једна дуга и досадна прича о колективној колаборацији, о недостатку савести, о самообмани као начину живљења.

То не вреди доказивати, нико у нашој јавности неће прихватити те чињенице. То не вреди чак ни записати за сутра, хор сарадинка ће грмнути како то није тачно. Зашто вам све ово причам? Зато што је реч готово нематеријална и тешко се може уништити или прогнати. Људи попут мене морају писати поруче, стављати их у боце и затим те запечаћене боце стављати у море тишине које нас окружује. Једног дана, можда нешто буде једног далеког дана.

Ево једне поруке из мог дневника: "Милошевић за мене више није ни политичар ни човек. Он је сада за мене само метафора зла које се ваља преко загађеног, страшног, крвавог 'острва Балкан'. Оног малог, недемонског зла које се не може ни видети ни описати, баналног зла без сјаја и величине које свако од нас носи у свом бићу.

У стварности, он је прави вођа маса које себе називају народ, јер су им политичари и медији подметнули ту општу именицу која брише појединце. Полусвесно, он је у њима пробудио све нискости, сву подлост робова који на час остадоше без господара, сву жељу за насиљем над онима који не могу да се бране и жељу за смрћу невиних. Маса су у њему инстинктивно препознале све најгоре што су имале у себи. Била је то љубав на први поглед, биће то обострана доживотна љубав."

САМО ПОНЕКАД НЕКО ЗАПВИЛИ: ЂЕРАЋЕМО СЕ ЈОШ!

Шта бисте рекли о такозваној интелигенцији која је запалила националистичку ватру, а сада је нигде нема?

Има је, итекако је има. Једино то су се фразе

о нацији подоста отрцале, а тржиште их не плаћа као раније, рачуни се втање, а тиражи подмукло падају. Мало су се ућутали, ти наши интелектуалци, мало су се примирили, седе и чекају следећи циклус притајеног лудила, када ће њихове речи поново палити куће, убијати децу, рушити градове. Сви су на својим местима, нико се није померио ни у једном књижевном одељењу смрти, исти су ђаци у скамијама, исти професори за катедрама, сви једнолично гуњају свој дневни текст, данас овакав, сутра онакав, већ према одлуци власти.

Они су унапред заслужни, унапред невини, унапред велики. Толико су добро смештени у оквиру своје касте, а каста у читаво конзервирано друштво, да не морају писати књиге, бавити се науком, чак ни читати - и ту се унапред зна шта ће ко написати и шта ће се о њему напи-



"Ако хоћемо да живимо, манимо се чак и покушаја стварања српској националној историји."

сати. Само понекад неко зацвиле "Ђераћемо се ми још", па умукне, а отупеле масе понављају "Још, још". Ко сме да поремети идилу тог мртвог мора у коме се даве само они који покушавају да пливају?

ПИСМО ГРАЂАНИМА КРАГУЈЕВЦА

Одлучили сте да овде више не дајете интервјуе, не држите књижевне вечери, да не учествујете у књижевном животу. Зашто?

Први разлог: то ми је већ практично онемогућено. Други: ни ја то више не желим. Овде ћу вам цитирати једно моје писмо из кога се ви-

ди суштина тих разлога.

* 27. 09. 1996.

Поштовани Крагујевчани,

Одавно верујем да се морамо, свако у свом послу, борити против злукоштости, насиља, цензуре и злочина. И већ одавно сумњам да се треба борити за оне који све то чине, ма где биле, и ма како се звали. Ни добро не треба чинити без ирисјанка и жеље онога коме се чини. "Љубав на силу је силовање", зар не?

Јуче је у нашем граду одржано књижевно вече мој бившеј колеги Добрице Ђосића. Вече на коме је, пред одушевљеном публиком, јавно демонстрирана ошворена и груба цензура. Књижевнику Ђосићу није могло бити ирисјављена усмена историја. Писања су морала бити најчистија и најдодатнија у руке његовом ирисјављеном цензору, а овај је одлучивао које треба да буде ирисјављено, а које не. Сјетари цензор је очигледно имао јуно поверење у свој тек сјасало колегу, а обојица у ирисјављење и ирисјављеност крагујевачке публике.

Књижевник Ђосић има право да не одговара на ирисјављања која излазе изван оквира литеративне. Али сам Ђосић је одавно изашао изван оквира литеративне као политичар, као председник земље у рату, као идеолог национализма, као ирисјављеничар-аматер који не држи ирисјављење до чињеница. Ђосић је дужан да одговори на многа ирисјављања грађана. Да ли је и колико крив за рат? Шта зна о "хуманом ирисјављењу" које се на суду назива "етничко чишћење"? Да ли је учествовао у економском ирисјављивању Србије, а тиме и самог града Крагујевца и свих вас? Јавно, без цензуре, на основу чињеница. И да сноси конеквенце за неистину ирисјављивања својој публици: "Ви сите криви. Зашто ишло ме нисте подржали." Зар се за такву уверу да нанесу вама и вашој деци ишако ваљено аилаудира, драги моји Крагујевчани? Да сите подржали ишако председника, неки међу вама не би седели у ирисјављеној сали, већ би се налазили на ирисјављеном гробљу.

Ја сам као писац и као грађанин одавно под цензуром. Одлучио сам да је, после ове чудовишне књижевне вечери, обзаним, и ирисјављем до краја над самим собом, чак и на оним рејтким местима где ме ирисјављају они који се

не ирисјављају од сираха, којих је све мање. Писаћу и даље за моје читаоце, покушавајући да објавим. Али, немам ишако да кажем људима који уилашено, безвољно или радосно прихватају ишако бахатио демонстрирање цензуре, који се не буне против ирисјављивања насиља, који ирисјављају да буду манипулисана маса, већ иланирана за будуће "време смрти". Ово је, дакле, било моје последње ирисјављивање пред вама све док моје бивше колеге "временом лажи" бране "време властии".

Поздрављам вас.

Видосав Сивановић

П.С. Ово писмо није прочитано на каналу локалне телевизије као што сам желео. Ја сам писац пуних 36 година. Знао сам како је тешко ући у српску литературу, како је тешко у њој опстати. Али сам тек синоћ схватио како је најтеже из ње достојанствено изаћи."

Забрањене стрепње

После њада Ранковића, Ћосић, по својственим речима, са њим има њовремене и њријатељске сусрете. Води са њим исњоведне разјоворе у којима Ранковић јовори шта се догађало између њеја и Тита, нарочито њојединости око Четвртој њленума.

Сада ћемо анализирати улогу Добрице Ћосића у случају "Ранковић", како је он види и како произилази из његових текстова и текстова о њему.

У књизи Славољуба Ђукића, на страни 153, бележимо питање Ђукића и одговор Ћосића:

"Питање - Осми конгрес (1964) је извесна најава Југославије 1974. године?"

Одговор: - По мом мишљењу то је кључни догађај. Тај конгрес је својим основним идејама водио преформулисању програмских циљева народне револуције и АВНОЈ-а, као државног облика Југославије. Тада је непосредно и интенционално наговештена нова политичка оријентација, наиме претварање југословенске федерације у конфедерацију, а све то у име самоуправног социјализма. Сви потоњи догађаји то потврђују, апсолутно сви, укључујући пад Александра Ранковића и стварање националних држава, са националним економијама. А што то тада нисмо разумели како треба, ствар је наше комунистичке заслепљености, верничког слепог поверења, у партијско руководство, пре свега у Тита"

Овде није потребан коментар, сем подсећања да под југословенском Федерацијом Ћосић подразумева унитарну државу са доминацијом најбројније нације (читај - Велику Србију).

У Ђукићевој књизи говорећи о Осмом конгресу Ћосић каже:

"... Ранковић ми је рекао да је био изненађен садржајем ових теза. О томе се спорио са Титом. Та његова реплика коју ми је испричао Ранковић, отприлике гласи - Па добро Стари, ако не сматраш да је републички сепаратизам главна опасност по стабилност и будућност Југославије, онда бар да изравнамо те опасности: државни централизам, и републички сепаратизам - историчарима остаје да објасне шта је Тита, прву личност Југославије, навело да се прикључи Кардељевој струји. Поуздано зна да је после Осмог конгреса између Тита и Александра Ранковића дошло до захлађења, чак и до прекида у односима".

Ето потврде за тезе о случају "Ранковић" изнетим на претходним страницама са најмеродавнијег места, од Ранковићевог сладоледије Ћосића.

У једном разговору са Ћосићем, у јесен 1964. године Тито неповољно говори о српском руководству, изражава сумњу у његову лојалност и каже: "Они су окренули народ против мене".

Даље, у књизи Ђукића Ћосић прича:

"Једне вечери новембра 1965. године официр из Титове пратње одвезао ме у Ужичку 15. Али, о том разговору са Титом још не желим да говорим, из грађанских разлога; био је разговор у четири ока, са председником Републике, касно увече у његовој кући. Тито је изражавао прави, ако смем да кажем, панични страх за јединство Партије, страх од фракција и Кардеља и Александра Ранковића, који има најмоћнији утицај и представља Србе у партијском вођству. Било ми је јасно да у Ранковићу, види најопаснијег противника. Наслутио сам, мотиве њиховог разлаза, у новој концепцији Југославије, којој се Ранковић по свему судећи супротстављао, неком својом политичком и моралном природом. Те зиме, тачније речено другог дана Нове године 1966. Ранковић ме позвао у Добановце. Са једном за човека који га није познавао тешко схватљивом деликатношћу, наговестио ми је сукоб са Титом...

- Да ли си Ранковићу говорио о свом разговору са Титом?"

- Не, нисам то учинио из осећања грађанске части... - А ја сам по својим обавештењима знао да се нешто озбиљно спрема. Срба Савић, тадашњи министар унутрашњих послова Србије, мој партизански друг, рекао ми је да ће - бити свашта и да ћемо сви отићи у мајчину -.

- Како си реаговао када је у политичким круговима обелодањена Ранковићева политичка ликвидација?"

- Прво што сам учинио, позвао сам своје блиске пријатеље Антонија Исаковића и Оскара Давича, да се договоримо шта ћемо да радимо. Састали смо се у Ташмајданском парку. Обавестио сам их о дога-

ђајима који следе, чврсто уверен, да је реч о типичној стаљинистичкој инсценирацији и југословенским - белим мантилима - против Тита. Изнео сам и неке доказе о конструкторима завере и од својих пријатеља добио пуну сагласност у процени догађаја. Дубоко сам био уверен да таква ликвидација Ранковића, води расколу не само Партије, него и Југославије, да није реч о обрачуна са полицијским методама, него о компромитовању српских комуниста, као жандармерије Југославије и Александра Ранковића, као бескрупулозног властоупца. Заједнички смо оценили да је наша комунистичка, југословенска и књижевничка дужност да се супротставимо таквој политици и таквој ликвидацији, најугледнијег српског комунисте. Договорили смо се, да Исаковић и ја иступимо на седници ЦК Србије, чији смо били чланови, а Давичо на Четвртном пленуму ЦК Југославије, на Брионима... Тада смо се сложили да нас тројица упутимо заједничко писмо Титу и изразимо наше мишљење".

Касније, 26. јуна 1966. године, на седници ЦК Србије Ћосић и Исаковић бране Ранковића. Ћосић иде толико далеко, да од њега изричито траже, да се изјасни, за кога је, за Тита или Ранковића. Касније је у кући Петра Стамболића, у Бањичкој 5, још отвореније бранио Ранковића и супротстављао се Стамболићу, Милентију Поповићу, Мијалку Тодоровићу. Ту Ћосић прави разлику између Стамболића, који иступа са једном другарском интонацијом и забринутостју, док је у нападима на Ранковића, најупорнији био Милентије Поповић, а и Мијалко Тодоровић је тврдио, да без Ранковићевог уклањања нема никаквог напретка у Југославији.

После разговора у стану Петра Стамболића, истог дана Ћосић путује у Врњачку бању. Тамо је за два сата написао писмо за Тита. Одлучио је да писмо покаже Боси Цветић, старом партијском раднику, његовом блиском пријатељу, која је тада била по задатку да објашњава Ранковићев случај у Крушевцу. Са Босом

је водио узбудљив разговор и она је још једном прочитала писмо. Једну реченицу је прецртала, а другу додала (за ту додату Ћосић каже да је се сада стиди, због тога што је била похвална за Тита).

Преко Трифуна Николића, председника крушевачког среза Ћосић исте ноћи шаље писмо својој супрузи Божици. Од ње тражи, да га прочита Исаковићу и Давичу, али да га они не потписују, и да га преда у Кабинет Председника Републике. Божица је писмо прекуцала и однела на Дедиње. Тамо га је предала Љубици Михаић, која је тада радила у Титовом кабинету, а онда га одмах на Титов захтев авионом упутила на Брионе...

На крају, у вези са писмом Титу, цитирамо самог Ћосића, из Ђукићеве књиге:

"Не желим о том писму више да говорим. Мада се о њему нашироко и увек на моју штету говорило у партијским круговима, особито у хрватским, морам рећи да га Тито ни у ком облику није обелоданио,

Крунски доказ о високом положају Ћосића међу пучистима је податак да после Четвртог пленума, који је одржан на Брионима, на коме је Ранковић осуђен, на коме се самокритиковао, посипао пепелом и где је Тито акламацијом подржан, доживљава прави тријумф, у Врњачку Бању Ћосићу на ноге долази нико други до лично председник комисије која је радила на случају Ранковића - Крсте Црвенковски. Очигледно је да је Тито сматрао Ћосића идејним и интелектуалним вођом пуча и да док њега не изољује не може сматрати да је сломио пуч.

У књизи Љилане Булатовић "Исповести", издање "Стручна књига" од 1995. године, на страни 97, аутор бележи казивања Добрице Ћосића од 31. јула 1986. у стану Василија Калезића:

"Иза тога стиже Крсте Црвенковски, код мене у Врњачку Бању, са поруком да треба да се повучем, да повучем своје писмо и да будем стрпљив, јер ће они Тита

рангира, да буши и зато шаље Црвенковског да га пацификује. Сматра да ће то најбоље успети ако му каже да ће он и Трипало сменити Тита, што су Добрица и Ранковић жарко желели.

Такође, мисије Црвенковског потпуно је свестан и сам Ћосић. У књизи Ђукића, помиње боравак Црвенковског у Врњачкој Бањи и њихов разговор и каже:

"Био је у том разговору врло толерантан, вешт, чак упадљиво добронамеран. Стекао сам утисак да је желео да ме смири, обавести, убеди, учини безопасним."

Сматрам да је све јасно и да ће сада и највећим скептицима бити јасно да је Ранковић покушао пучем да смени Тита и дође на власт и да му је у том послу десна рука био Ћосић.

Нису успели. Тито је био већи мајстор. Ћосић је раскинуо и дугогодишње пријатељство са Оскаром Давичом, за кога каже да га је напустио из идеолошких разлога,

после Брионског пленума и то без икаквих разјашњења.

После пада Ранковића, Ћосић по сопственим речима са њим има повремене и пријатељске сусрете. Води са њим исповедне разговоре у којима Ранковић говори шта се догађало између њега и Тита, нарочито појединости око Четвртог пленума. Даље, Ћосић наводи да са његовом породицом одржава пријатељске везе и да веома поштује његову жену Славку, "изванредну у сваком погледу", како се Ћосић изразио. На крају, Ћосић каже да ће Славка свакако имати шта да каже када буде описивала свој живот са Александром Ранковићем.

Поседовао сам Ћосићеву књигу "Ноћ и стрепње" коју је он поклатио брачном пару Ранковић и на којој је био написао повету. Књига је изашла 1971. и била је забрањена. Копирао сам страницу са посветом и она је саставни део ове књиге.

Посвета гласи:

"Друговима Славки и Марку и ове моје забрањене стрепње, за судбину социјализма у нашој Земљи и историјско дело наше генерације, а и сада са жељом да нисам у праву, с поштовањем и пријатељски, Добрица."

Сматрам да су потпуно и безрезервно разјашњене и учињене неспорним и јасним све дилеме око Ћосићевих мисија:

1. "ГОЛИ ОТОК"
2. "БУДИМПЕШТА 1956. ГОДИНА"
3. "ГАЛЕБ"
4. "СЛУЧАЈ РАНКОВИЋ"

(Одломак из књиге у штампи "Добрица Ћосић - политичка биографија", групе аутора)

КРАЈ



нити јавно искористио. Заправо, он више није желео да чује за мене, био је веома разочаран мојим ставом. Писмо су прочитали Боса Цветић, Антоније Исаковић, Оскар Давичо и још неко од мојих најбољих пријатеља. Да, годину дана пред смрт Александра Ранковића, писмо сам и њему показао, јер је тражио да га прочита. Није било разлога да му не испуним жељу."

Све унапред изнето убедљиво сведочи о дубокој, директној и личној умешаности Добрице Ћосића у пуч који је припремао Александар Ранковић. Нормално је да пучиста у сећањима то не признаје и не износи детаље, а поготово кад је пуч пропао. Међутим, и ово је доста и превише, за оног ко чита и процењује.

ускоро смаћи, па ћемо се лакше договарати о свему. Рекао ми је да је то његова и порука Мике Трипала. Упорно сам му објашњавао да тако нешто нема шансе да се деси."

Сигурно је да Црвенковског код Добрице у Врњачку Бању шаље лично Тито. Нема говора о томе, да је човек који ужива огромно Титово поверење и као такав је председник комисије за случај Ранковића, после успешно завршеног пленума и смене Ранковића иде на ноге прононсираном Ранковићевцу и човеку који се отворено у писму Титу залаже за Ранковића, и тамо говори против Тита о његовом смењивању и слично. То је смешно. То ни деца не би поверовала.

Тито сматра да ће Добрица и даље да ха-

МАЈСКИ ПРЕВРАТ

Владајући брачни пар неће ићи до Бурђевдана, 6. маја.

Продужен им је рок до 29. маја.

АНТИСРПСКИ ЗАПАД

Запад и даље сурово кажњава српски народ.

Ошворено по држава Слободана Милошевића.

ДВА ДАНА

Предизборна тишина је званично два дана.

На ТВ-Басини је за опозицију шест година на снази предизборна тишина.

НАЈВЕЋИ УСПЕХ

С обзиром на све околности, опозиција је добро прошла на изборима.

Остала је жива.

ИДИТЕ ДАЉЕ

Наслов из "Вечерњих новости":

"СПС убедљиво води".

У пројаси.

ЗАВИЈАЋЕ

Србија је 3. новембра завијена у црвено!

ТРАНСФЕР

Новинари су на конференцијама за штампу ишли Ивицу Дачића "због чега Слободан Милошевић изборне резултате није чекао у својој странци, већ у просторијама ЈУЛ-а?".

Новинари су у заблуди. Милошевић је

5 КОЛОНА



Александар Чотрић

управо био у својој странци.

(Р)ЕВОЛУЦИЈА

И Николае и Елена су у новембру "добили" изборе.

А онда је дошао децембар.

СРБИЈА ФЕДЕРАЦИЈА

"Победа левице учврстиће федерацију"; тврде челници СПС-а, ЈУЛ-а и Нове демократије.

Њихова победа ће довести до формирања Републике Косово, Војводина и Санџак и њако од Србије створити федерацију.

МОГУЋНОСТ ИЗБОРА

Избори су били демократски.

Народ је могао да бира:

Или да гласа за леву коалицију, или да не изађе на изборе.

МРТВЕ ДУШЕ

На изборима у Србији и Црној Гори и мртви су гласали.

Ново, Централно и Бежанијско гробље имају по два посланика у новој Скупштини.

ДИЈАГНОЗА

Резултате избора у Србији не могу објаснити социолози, политиколози, филозофи, политичари...

Објашњење је у домену психијатрије.

ПОСМАТРАЧИ

Страни посматрачи би требало да остану и после избора.

Срби су за посматрање.

АПСОЛУТНА НУЛА

Савезни министар Ђорђе Ширадовић недавно рече:

"Инфлација је на нули."

Као и комплетна југословенска привреда.

ГДЕ ИХ ЈЕ ВИШЕ

Дневни лист "Блиц" је објавио да се у зајвору Забела код Пожареваца налази две хиљаде криминалаца.

Шта је то у поређењу са бројем криминалаца који се налазе у ЈУЛ-у?

РЕЗЕРВНА ОТАЦИНА

Социјалисти су мањина у Србији.

Кишар је њихова резервна отаџбина.

ИДИТЕ ДАЉЕ ОДАВДЕ

Предали су Западну Славонију, Крајину, Западну Босну, Сарајево. Сада ће предајти Источну Славонију.

И "иду даље".

ГРОБАРИ

Мирјана Марковић каже да је "ЈУЛ први био за мир".

Јесте, али за вечни мир српског народа.

ПРЕСТО ЗВАНИ ДВОСЕД

"Симио" на РТС-у рекламира комад намењена који се зове



Криво Милошевић

"Пресио".

"Пресио" је, не случајно - двосед!

НОВИ ТАЛАС

Само најбољи најушијају земљу.
Да се не бисмо брукали пред светиом.

ФИЋА СТРАНКА

Портипарол Нове демократије Ребека Србиновић изјавила је на конференцији за новинаре да су "ови избори демантиовали шврдне неких да је Нова демократија комби странка".

Испоставило се да је Нова демократија "фића" странка.

ОД ЛАЗАРА НАОВАМО...

Не треба бољна шћа учиниши да би вас Срби славили.

Пошребно је само изгубиши све бишке.

СРБИЈА НА ДАЛЕКОМ ИСТОКУ

Миријана Марковић је недавно објавила књигу под насловом "Између севера и југа".

Не знамо на шћа је мислила при одређивању наслова, али њена партија Србију води на далеки исток.

ГЛАВА КУЋЕ

Један лист је објавио наслов о догађају у Енглеској:

"Младожења постиао млада".

То би се могло рећи и за нашег председника Рейублике.

БАЈ БАЈ ПАС

Руски председник Борис Јељцин је приликом недавне операције саи времена био без срца.

Српски председник је већ годинама без срца и душе.

СПОМЕНИЦА ДРАЖИ

Прву књигу "Споменица Дражи" објављену у нашој земљи можеће наручиши преко телефона "Српске речи" 628-242 и 620-891, као и куйиши у просторијама редакције у улици Вука Караџића 8, први сираи.

Књига садржи избор најбољих шексшова о вођи Равногорског покреша, које су приредили мр Радован Калабић и Александар Чоширић.

"Споменица Дражи" сиаје 99 динара.

ПОЗОВИТЕ СПО ЗБОГ ИНФОРМАЦИЈЕ

Обавештавамо вас да је Српски покрет обнове почео да емитује Фоно-вести преко телефона 011/ 636-141.

Свакога дана од 17 часова до 9 часова наредног дана (а суботом и недељом нон-стоп) сви заинтересовани грађани из земље и иностранства могу сазнати актуелности из Српског покрета обнове, као и са домаће политичке сцене.

Позовите наведени број да бисте посредством "Фоно весника СПО" сазнали објективну информацију!

СПО И КОАЛИЦИЈА "ЗАЈЕДНО" НА ВИДЕО КАСЕТАМА

Српски покрет обнове обавештава читаоце "Српске речи" да могу наручити "Видео весник СПО" за месец новембар.

На видео касетама се налази тв-представљање Коалиције "Заједно", као и предизборни митинзи коалиције, укључујући и завршни митинг, одржан 31. октобра у Београду.

"Видео весник" се може наручити преко телефона Српског покрета обнове:

011/ 635-281 и 626-031.

"Видео весник" стаје 50 динара и шаље се поузећем. У цену су урачунати поштански и трошкови паковања. "Видео весник" за новембар, као и за претходне месеце можете набавити и у просторијама Српског покрета обнове, Кнез Михаилова 48, Београд.

ДР РАДИСАВ ЦЕЛИЋ

адвокат

ЗБИРКА ОБРАЗАЦА

ЦЕЛОКУПНО ЈУГОСЛОВЕНСКО ПРАВО У ОБРАСЦИМА

(ПРИВАТНЕ ТУЖБЕ, КРИВИЧНЕ ПРИЈАВЕ, ОПТУЖНИ ПРЕДЛОЗИ, ОПТУЖНИЦЕ, МОЛБЕ ЗА ПОМИЛОВАЊЕ, МОЛБЕ ЗА УСЛОВНИ ОТПУСТ, ПРЕДЛОГ ЗА ПОНАВЉАЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА, ПРЕДЛОГ ЗА ДОПУНУ ДОКАЗА, КРИВИЧНА ЖАЛБА, ЗАХТЕВ ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ, ЗАХТЕВ ЗА ВАНРЕДНО УБЛАЖАВАЊЕ КАЗНЕ, СВЕ ВРСТЕ ГРАЂАНСКИХ ТУЖБИ, ВАНПАРНИЧНИ ПРЕДЛОЗИ, ПОДНЕСЦИ У ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ, ПОДНЕСЦИ КОД УПРАВНОГ СПОРА, ПОДНЕСЦИ У ПРЕКРШАЈНОМ ПОСТУПКУ, ПРЕДЛОЗИ ЗА РАСПРАВЉАЊЕ ЗАОСТАВШТИНЕ, ЖАЛБЕ У ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ, СВЕ ВРСТЕ УГОВОРА, ТЕСТАМЕНТИ, ПУНОМОЋЈА (ГЕНЕРАЛНО И СПЕЦИЈАЛНО) КАО И СВЕ ВРСТЕ ПРИПРЕМНИХ ПОДНЕСАКА У ГРАЂАНСКОМ И КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ)

ЧЕТВРТО ИЗМЕЂЕНО И ДОПУЂЕНО ИЗДАЊЕ

Краљево, Хајдук Вељка 6, тел. 036/ 21926 и 22016

Брутална дискриминација гласача

Поштовано уредништво, Сагледавајући трагичну ситуацију у којој се налази наш народ, који се сада на овим "демократским" изборима одређује или за опстанак или за пропаст, пишемо Вам ово писмо у нади да ћете га објавити јавности, како би се на светло дана изнела још једна, сувише провидна превара владајућег комунистичког режима.

Као што нам је свима познато, комунисти, највећи србомрсици и богомрсици, увек су се служили лажима и преварама и на тај начин су опстали ових неколико деценија своје кржаве и за српски народ најпогубније владавине. Сада, када је својим сатанским инстинктом осетио да ће пасти од удружених опозиционих снага, режим је одлучио да што више неутралише све оне људе који би свој глас дали прогресивним снагама: Један од тих скандалозних случајева догодио се и овде у Призрену. Наиме, на прошлим изборима, професорски кадар наше Богословије имао је право гласања, као и сви грађани ове земље. Међутим, сада су сва имена тог истог кадра избрисана из бирачких спискова. Све свештенство је, на челу са Његовим Преосвештенством епископом рашко-призренским г. Артемијем, онемогућено да изврши ово грађанско и људско право. На неколико бирачких места у Призрену, проверено је, нема ни једног професора призренске Богословије на бирачким списковима, већ се само налазе имена двојице бивших професора, од којих је један већ неколико година у Немачкој (отац Борђе Трајковић), а други је на служби у Приштини отац Тројан Којић).

Протести не помажу, жалбе не вреде, па комунисти своје циљеве остварују. У нашој Богословији постоје и ученици који по закону имају право гласа (четврти и пети разред са 66 ученика), али нико од њих није гласао. Дакле, 66 ученика и 8 професора ускраћени су у свом демократском изјашњавању.

Ово је само један случај, у једном граду, у којем већину становништва чине Албанци. Шта је са осталим градовима у Србији, у којима већину чине Срби, колико су ту гласова покрали?! Све ово се од комуниста може и очекивати, и уопште нас то не изненађује. Комунисти су се цркве одувек највише плашили и она је за њих била највећи, неуништиви противник. Црква је одувек била са својим народом, са њим се радовала и са њим је и страдала. Као и увек, Црква је за истину, правду, демократију и слободу, а све то не одговара противницима Цркве и њиховој идеологији.

Преко Вас, поштовано уредништво, ми изражавамо највећи протест, пошто се то на државним медијима не може учинити, и апелујемо на све демократске снаге у Србији и свету да осуде ове комунистичке сплетке и малверзације, како би избори били поништени.

**Ученици петог и четвртог разреда Богословије
Св. Кирила и Методија, Призрен**

Саша Петровић, Горан Мијаиловић, Бобан Илић, Иван Трајковић, Ивица Пауновић, Далибор Новаковић, Стојан Марић, Андрија Јанковић, Иван Радановић, Младен Сантопац, Дејан Бараћ, Драган Глигоријевић, Бранислав Вучићевић, Ненад Стојановић,

Пецић Синиша, Драгиша Јеринић, Зоран Станковић, Зоран Марковић, Бранко Глумац, Мирослав Јовановић, Дамјан Божић, Владимир Васиљевић, Горан Стојановић, Добрица Миленковић, Рајко Рајковић, Мирко Пецић, Славиша Младеновић, Немања Стевановић, Дејан Николић, Славиша Илић, Мирослав Миленковић, Милун Стефановић, Угрин Поповић, Иван Јовановић, Милан Васиљевић, Саша Огњановић, Милан Јордовић, Иван Крстић, Милан Поповић, Братислав Вујић, Милован Којић, Ракић Дејан, Драган Р. Антонијевић, Раде Михаиловић, Владимир Стојковић, Дејан Рикановић, Владислав Луковић, Војко Михаиловић, Самоило Шергић, Синиша Миленковић, Милан Милутиновић, Станко Благојевић, Владимир Радановић, Ларко Милорадовић, Радослав Станковић, Спелозар Арсовски, Немања Стефановић, Бранислав Дикић, Срѓан Белензада, Миломир Јелић, Бојан Капшанин, Зоран Костић, Невен Маринковић, Милан Антонијевић, Ненад Милосављевић и Миодраг Стојановић.

Пуна Босна Јусића

Господине Штитковац, никада нисам анализирала име или презиме било које особе о којој желим нешто да кажем, нарочито јавно, али читајући Ваше коментаре на поједине ситуације, неизбежно сам се нашла у тој ситуацији. Ја сам Српкиња из Шумадије, а последње четири године живим у Босни. Доста сам видела и сазнала за ово ратно време, на "лице места". Зато тврдим да су најбољи коментари о оваквим ситуацијама дошли управо од оних који су живели и били на "лицу места", без обзира којој странци припадали, под условом да нису успели да се оптерете национализмом упркос свему. Када се прочита Ваш текст и погледа слика коју сте приложили уз текст, као да се гледа емисија на државној ТВ о опозицији (одабран текст и пажљиво одабрана слика - да створи погрешну слику).

Господине Штитковац, ако нисте пристрасни ниједној страни - што као новинар не бисте требали бити и што не бисте требали бити с обзиром да лист за који пишете, зашто не напишете и о женама Српкињама које и "после мира немају мира", и исто овако плачу као и Муслиманка на Вашој слици. Зашто не напишете да су сви Срби који су покушали да се врате у Сански Мост из правца Приједора, сви враћени са пола пута у парничима? Зашто не напишете, на пример, о оцу и синовима који су убијени и унакажени, јер су хтели да се врате у своје згариште. Зашто не пишете о предивном судији из Приједора, чија је жена Муслиманка и живи данас несметано у Приједору, а чији је муж пошао у Сански мост да објаве њене родитеље, а завршио на пола пута изрешетан? Муслимани који су ушли у Јусиће нису у командима и они су ушли. Напишите, можда ја не знам, да су се Срби негде организовано вратили на своје огњиште и да их нико за сада не дира.

Покушајте да будете реални. Објавите макар једну слику о српским мајкама које плачу и жале на својим огњиштима. Ово о чему Ви пишете није проблем проузрокован од српске стране, то је проблем комплетне заједнице која је некада била Југославија и сви треба да га се стиде. На све три стране случај је исти. Народ плаче за својим кућама, народ је, употребљен па бачен после остварених циљева (ако је ово крај?), и зато немојте оловком блатити и

овај овакав мир, и сликом гадити само једну страну. Исправите то, па напишите о истом проблему на друге две стране, да не прескачем Ваше текстове пошто прочитам Ваше цењено име. За то ћете бити Ви криви, ја нисам националиста.

Јованка Костић

Високи стил новопеченог академика

Увек када сам у депресивном стању, потрудим се да прочитам, и увеселим се, нешто из Дневника наше Прве даме и академика проф. Мирјане Марковић. Да сам сада средњошколка имала бих одличне оцене из писмених задатака.

Али, слушајући емисију "Недељом у десет" (27. октобра - Петковица), мало ће узбуљих. Испљуваше 60 одсто грађана гласача (и мене међу њима) кроз нападе на опозицију. Није се ту завршило блаћење, већ је ударено и на појединце. Не схватиш да ли је то Радио-Београду упућено писмо (пребројавала сам новац који ми је остао од примљене половине пензије, очајна да не могу да исплатим обавезе према држави), запрестих се како је наша Прва дама Србије "саму себе" описала кроз нападе на госпођу Драшковић, са разликом што прва живи у четворочланој породици.

Ако уредник зна за ред, а ред је, у идућој емисији "Недељом у десет", требало би да госпођа Драшковић да "одговор". Незгодно је то што је идућа недеља гласачка, а можда то и неће бити потребно после пребројавања гласова.

Ако су све издате књиге наше професорке писане, а преведене на седамнаест језика (преко наше грбаче), писане у стилу поменутог и прочитаног писма на радију, могу да замислим одушевљене Прве даме САД госпође Хилари Клинтон на поклону Првдаме Србије.

Рамилија Крстић, пензионер

Нема за живот, а има за беспослице

Грађанин сам града Београда, где сам и рођена, а такође и моја мајка и њени преци. Досада се нисам обраћала Вашој рубрици, али сам заиста принуђена да Вам се обратим, а у вези са многим неправилностима које се догађају у овој нашој земљи и граду.

Приметила сам да су запослени у просвети, здравству, култури, врло мало награђени за свој радни допринос, док се у последње време средства немилнице троше на рекламе и разну пропаганду (мислим да су огромна средства отишла на рекламу у којој је приказана манекенка Клаудија Шифер), а све су то средства ове наше земље. Док владајућа партија СПС и њен сателит ЈУЛ, просто расипају паре за предизборну кампању, грађанин, радник, произвођач, не може да подмири трошкове исхране, комуналних и стамбених рачуна, а нарочито рачуне Електродистрибуције. Садашња "блок тарифа" оставља нас грађане да постанемо дужници не својом кривицом, већ кривицом Владе Србије која је дозволила да до свега тога дође. На све ово што сам Вам написала нисам у могућности да се потпишем, јер би ми сигурно следиле отказ из фирме, будући да су на руководним местима моје фирме људи који су чланови владајуће странке.

Зато нека моје име и адреса остану познати само редакцији.

Споштоване м. Мирјана С.

Чичиков нашег времена

Декан" Учитељског факултета у Ужицу, фалсификатом додељује универзитетска звања послушним професорима, па и жестоком противнику Зорану Вујовићу, технологу - иначе савезном министру за саобраћај и везе!

Директор Педагошке академије у Ужицу, Новак Лакета, послао је Министарству просвете Србије само своја конкурсна документа, а осталих учесника на конкурс задржао и тако постао директор Академије!

Да би постао декан Учитељског факултета Лакети је требало звање ванредног професора које није има. Да би тај циљ остварио, довео је са Технолошког факултета из Чачка, без конкурса, Раковића и Брковића, професоре са звањем ванредних и обећао им звања редовних професора, па им звања и обезбедио, али фалсификатом!

Једини члан Изборног већа, редован професор др Милош Томић, који је, у склад са Законом о универзитету, могао изабрати у звање редовне професоре, за "избор" Раковића и Брковића сазнао је (за "своју одлуку") из Билтена Универзитета у Крагујевцу! Спасавајући своју, и част универзитетског професора, др Милош Томић је написао приговор на "избор" Раковића и Брковића и упутио га Универзитету у Крагујевцу. Новак Лакета је, уз помоћ ректора Универзитета у Крагујевцу, извршио уцену професора др Милоша Томића да повуче приговор, претети му да неће добити уговором обећани стан!

Фалсификатом и уценом добијеним звањима редовних професора Раковић и Брковић предлажу фалсификатора и уцењивача Новака Лакету у звање ванредног професора. Неколико професора упућује приговор на "избор" Новака Лакете Струциом већу Универзитета у Крагујевцу. Приговор је уважен и "избор" Новака Лакете није потврђен у Крагујевцу.

Уместо да се по неуспелом "избору" распише нови конкурс, Лакету су Раковић, Брковић и остали лакеји "изабрали" у звање доцента за предмет "дидактика" са пуним радним временом!

Како је Лакети било неопходно звање ванредног професора за јуриш на место декана Учитељског факултета он је, само после три месеца од одбијеног потврђивања "избора" за ванредног професора, расписао конкурс за педагогију и његови лакеји, на челу са пензионером Поткоњаком, Лакету су "изабрали" у звање ванредног професора са 1/2 радног времена, за које није испуњавао ни један од, Законом о универзитету, предвиђених услова, јер од избора у звање доцента није објавио ни један научни рад, којих иначе и нема.

Професоре докторе наука који су писали приговоре на Лакетин "избор" Раковића и Брковића, Новак Лакета је отерао са Факултета (др Милоша Томића) и оставио без посла! Професора др Љубинка Милановића и др Славицу Буквић је, касније, запослио, а др Миrolуб Вучковић (аутор девет уџбеника) и др Илја Мисаиловић су и даље без посла.

Махинације по принципу "ја теби - ти мени". Руководства Општине Ужице и Златиборског округа су се, неуспешно, супротстављала самовољи в.д. декана Новака Лакете, па су се договорили да блокирају избор Новака Лакете за декана недоласком на седнице Савета Учитељског факултета, али их је Новак Лакета изиграо тако што се пред "избор" учланио у СПС и на Савет, нагодбом, довео само једног члана Савета представника друштвене зајед-

нице Блаже Чубрила, директора Гимназије у Ужицу! Новак Лакета није испуњавао услове Закона о универзитету, јер није имао пуно радно време у звању ванредног професора, које је, иначе, добио, незаконито, махинацијама.

Тако је Чубрило "изабрао" Лакету за декана, а Лакета Чубрила за стручног сарадника Учитељског факултета у Ужицу, иако Чубрило нема стечено ни почетно научно звање магистра наука. (Док је Чубрило стручни сарадник Учитељског факултета, магистри и доктори историјских наука у Ужицу раде као средњошколски професори.)

Како је Новак Лакета имао Зорана Вујовића, бившег председника Општине Ужице и новопочетног савезног министра за саобраћај и везе, за противника, који је демонстративно напуштао седнице Савета Учитељског факултета, и како га није могао да победи, Лакета је Вујовића, технолога тврдог метала, "изабрао" за ванредног професора Образовне технологије на Учитељском факултету у Ужицу. Како Вујовић није испуњавао ниједан од услова предвиђених Законом о универзитету (докторат, уџбеник, ни стручне ни научне радове из области образовне технологије) упутио сам приговор Универзитету у Крагујевцу и, уважавајући приговор, Стручно веће није потврдило Вујовићев "избор" у звање ванредног професора.

Новак Лакета, после неуспелог "избора" Вујовића, није расписао нови конкурс, већ је Вујовића "изабрао" у звање доцента иако ни за ово звање не испуњава услове предвиђене Законом о универзитету, јер нема докторат, стручне ни научне радове из области Образовне технологије!

Приговор и на овај "избор" упутио сам Универзитету у Крагујевцу, али приговор није стављен на увид Струциом већу!

Универзитет у Крагујевцу није ми одговорио на, два пута, упућен приговор, као ни Министарство просвете Србије, а слушамо сторије о правној држави и владавини права.

Чичиков је у Русији, у давна времена куповао мртве душе, а Новак Лакета купује живе људе, па и дојучерашњег жестоког противника Зорана Вујовића, технолога тврдог метала, а савезног министра за саобраћај и везе!

Мр Тихомир Турђић, Ужице

Угрожен програм стабилизације

Оптуужујем госпођу Даницу Драшковић, директора "Српске речи", као и њеног главног и одговорног уредника господина Богољуба Пејчића, да уз помоћ једног новинара (господина Милована Бркића), сарађују са владајућом коалицијом, а преко фамилије Милошевић-Марковић - Марјановић-Тијанић итд. (има још чланова фамилије, али су мали даље "од казана"), на укидању омиљеног нам часописа. По свој прилици, крај излажењу је близу. Назире се перфидна игра са подлим циљем, да се кроз текстове поменутог новинара, инструментом у рукама претпостављених, "Српска реч" толико економски ослаби, да неће имати средстава ни новинску хартију да набави на "слободном тржишту" - или простије речено: неће моћи да је купи.

А то је, због великог броја тужби које пристижу суду због "повреде части и угледа" изречених од стране господина Бркића, кроз његово перо и обелодањених кроз "окривљену" "Српску реч". Моје сумње у укидање листа, рођене су из сазнања - ко су "увређени". Све су

то личности, које (али само међу собом - што је и нормално) углед и уживају. Тим "угледима" (или несретницима - ако хоћете), новаца никад доста (извори учесталије пресушују), па ајд у "Српску реч".

Тијанић је своју част у "почетку игре" проценио на 150.000 динара. У свакој следећој тужби тражио је доста више. Бркић је "појачавао", а непостојећа инфлација - обезвређивала "једино средство плаћања у нас". Да ли је част толико нарасла министру, или је у питању инфлација, нема одговора. Помало ме збуњује за сада последња тужба, којом потражују могло би се рећи ништавих милион динара, а за исто (част). Толико сада траже и деца боље стојећих родитеља за то. Отуд и моја сумња, да ту има нешто.

Затим, госпођа Вучић. Замислите, она је своју проценила на 1.500.000! Па ко би јој, молим вас лепо, дао толико?! Па колика је за њена, Боже ми опрости? Али, суд је ту, да одмери. Он држи закон у рукама.

Или онај балавандер - милион! Али, њега није имао ко, осим на тако нешто, у кући ни да научи. А и школа је заказала. Учитељи су због малих и нередовних плата, своју незаинтересованост и на ђаке пренели. Па се прониџљив мали, видећи да се од знања не живи баш нарочито, већ да треба бити паметан, краћим и бржим путем упутио ка сјају. За незаобилазну беду он нити зна, нити је за њу чуо. Није био на том часу. Ја га се добро сећам. Било је то 9. маја... А да ли може толико да вреди част младића који је због извесних здравствених проблема (лекаре, који су те налазе потписали), ослобођен службе војног рока? И колико може да вреди, ако је, не дај Боже, војно-лекарска комисија била ок, па без притиска, стручно и поштенно одрадила свој посао.

Значи, само ово троје "часника" - 4.800.000. Па где су успели и када, да накупе толике чести? Добро, госпођа Вучић на Кипру тога има у изобиљу. Само се сагнеш... И, ето. А времена је имала. Али овај дечко? Није ли ово превелико време за нејака плећа? Можда би требало да мало "билдује" у Губеревцу? У пругастом дресу!

На листи чекања "леба без мотике" има доста кандидата. Ако којим случајем председник и жена му затраже свој део (мада не верујем, јер они све оптужбе доживљавају као падање кише, која је врло честа тема у њеном разговору са самом собом, а квалитетне "кишобране" имају у Лилићу, Контићу, Марјановићу, Шаиновићу, као и многе са грешком - покупљене на буваљу, а са рупама које пропуштају, па и нису за употребу), "Српска реч" је пропала. Јер, колико ће они тражити не смем ни да помислим. Колика ли је у једног академика? И колико за њену треба платити, када је част једног нездорелог младића процењена толико?

Иако званичници тврде да нема поскупљења, ако изузмемо стидљиво и компликовано недавно поскупљење струје (струја је сада "нацени"), мој страх од инфлације потиче из сазнања о цени части, која је толико "отишла", да почиње да угрожава Програм стабилизације. Валоало би то спречити интервентним увозом, а компензацијом са пшеницом које доста има. Толико, да бисмо извознику (па ко добије - није важно), могли жито да једмо, а да он то не би ни осетио.

Част је оно што ће нам доћи главе. Видим ја.

Слободан Живановић, Београд



Уређује: **Владимир Јовићевић ЈОВ**

Мађарски чардаш



Један од највећих мађарских шахиста свих времена био је велемајстор Ласло Сабо. Рођен је 19. марта 1917. у Будимпешти. Првак Мађарске био

је осам пута. Његову блиставу каријеру прекинуо је Други светски рат. У немачким логорима провео је четири године. Али захваљујући шаху и несмотрености чувара којем је поставио шаховски проблем - успео је да побегне. Дуго је био прва олимпијска табла Мађарске. Победио је на турнирима у Хестингсту, Будимпешти, Венецији, Сарајеву (1972). Био је љути противник нашег велемајстора Светозара Глигорића. Приказујемо две партије (Сабо - Суки и Сабо - Милнер Бери).

САБО-СУКИ

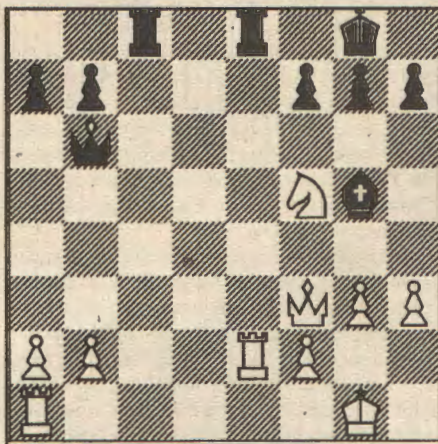
Шампионат Мађарске, 1946.

Сицилијанска одбрана

1. е4,ц5 2. Сф3,д6 3. д4,цд 4. Сд4, Сф6 5. Сц3,г6 6. Ле3,Сг4? 7. Лб5. Црни предаје (1:0). Најкраћа партија велемајстора Сабоа у каријери.

САБО-МИЛНЕР БЕРИ

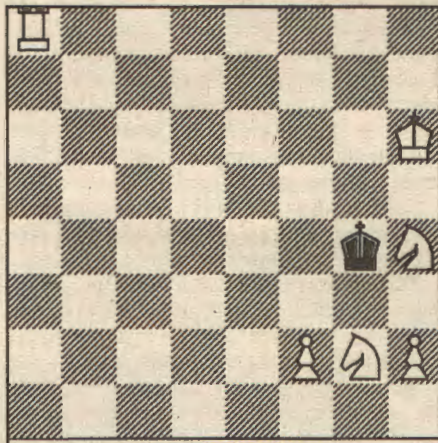
Хестингс, 1938.



1. Дц3!, Дг6, 2: Тае1!, Кф8, 3. Дц5!!
Црни предаје (1:0)

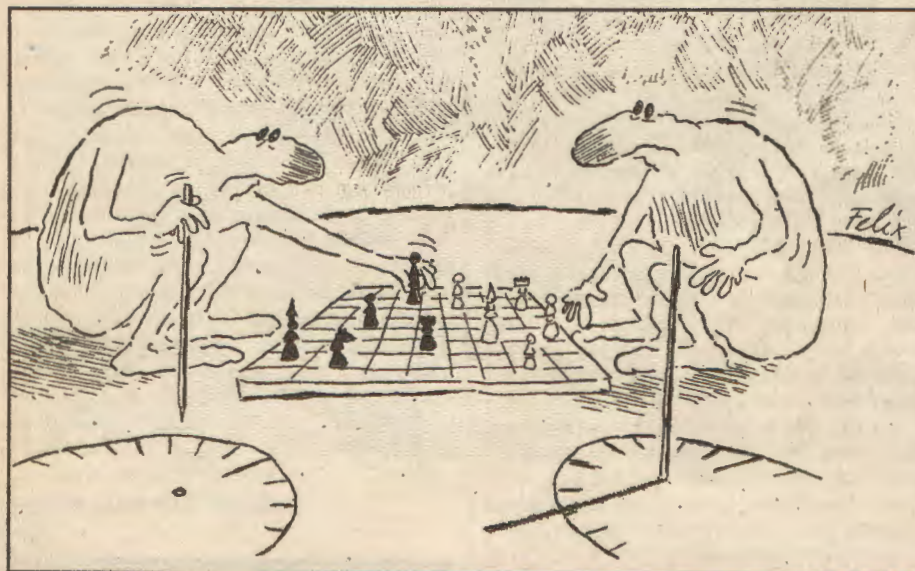
ПРОБЛЕМ БРОЈ 32

Васо Мичичевић
Оригинал



Мат у три потеза

РЕШЕЊЕ ПРОБЛЕМА БРОЈ 31
1. Кг7!



СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ НОВИНАРА

ДИРЕКТОР: Даница Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:
Боžo Љуб Пејчић

УРЕДНИЦИ: Илија Давидовић,
Љиљана Јорговиновић-Вулајиновић,
Сисево Башић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ:

Александар Чојирић, Александар
Цвекловић, Александар Баљак,
Блазица Стојановић, Бранка Пламенац,
Донка Михаиловић, Ђорђе Вукоје (фото),
Јелена Леполо, Ксенија Јанковић,
Љиљана Шој, Милан Божић, Мирко
Дошен (Вашингтон), Миленко Вучевић,
Милош Ђорђевић, Милоан Бркић,
Никола Бурзан, Ружица Ранићковић-
Јовић, Сандра Пеширушић,
Сандра Скоко (Лондон), Ситише Сиваковић,
Владан Васиљевић

ДИЗАЈН И КОМПЈУТЕРСКА ОБРАДА:
D-design

СЕКРЕТАРИЈАТ РЕДАКЦИЈЕ:
Драгица Буѓарски, Нада Бошковић

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Вука Караџића бр. 8/1, 11000 Београд
Тел. 011/ 620-891, 628-242, 620-968

КОМЕРЦИЈАЛНА И ИЗДАВАЧКА
ДЕЛАТНОСТ:
Бранкова 13-15, 11000 Београд,
тел. 011/ 625-937, 624-598

ЖИРО-РАЧУН:
40801 - 603 - 4 - 27562 Сшари г/рад

РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ НЕ
ВРАЂАЈУ

ШТАМПА:

АБЦ Глас, Влајковићева б, Београд.
Мишљењем Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01 22191-01 од
15.2.1991. одређена је стопа пореза од 3%.

ПРЕПЛАТА

Препоштау на Српску реч можеће
извршити упућеном на жиро-рачун 40801-
603-4-27562, Сшари г/рад, сазнаком - за
препоштау - и то за:

3 месеца (6 бројева) - 42 динара
6 месеци (12 бројева) - 84 динара
12 месеци (24 броја) - 168 динара
ЗА ИНОСТРАНСТВО - ЕВРОПСКЕ
ЗЕМЉЕ

3 месеца (6 бројева) - 35 ДЕМ
6 месеци (12 бројева) - 70 ДЕМ
12 месеци (24 броја) - 140 ДЕМ
ЗА ВАНЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ 50% ВИШЕ
Информације на телефон
011/620-891, 628-242, 620-968

ШИЦ!

СПС
ЈУЛ
НД



ЗАЈЕДНО!

**ЗА
ЈЕДНО!**

ЗАЈЕДНО!